

Møte onsdag den 8. mars kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 58):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime
2. Referat

Presidenten: Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representantene Ursula Evje, Reidun Gravdahl og Anne Helen Rui om permisjon torsdag 9. mars for å delta på «The Second Baltic Sea Women's Conference» i regi av Nordisk Råd i Helsinki.
- fra representanten Fridtjof Frank Gundersen om permisjon torsdag den 9. mars for å delta på møte i regi av Den vesteuropeiske unions parlamentarikerforsamling i Antalya i Tyrkia.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Akershus fylke: André *Kvakkestad* og Helge *Høva*.
  - For Oppland fylke: Kjell Ivar *Fossnes*.
  - For Vestfold fylke: Karin *Lian*.
3. Kjell Ivar *Fossnes* og Karin *Lian* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Reidun Gravdahl og Anne Helen Rui.

Presidenten: Representanten Steinar Bastesen vil fremsette to private forslag.**Steinar Bastesen (TF):** Jeg har den glede å fremsette et forslag om at drikke som merkes alkoholfritt, skal være 100 pst. alkoholfritt.

Så har jeg et forslag til, som går ut på at vi skal gen teste alle ulvefamilier/grupper som ferdes i Norge.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- *muntlig spørretime*
- *ordinær spørretime*

*Muntlig spørretime***Presidenten:** Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende statsråder vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Valgerd Svarstad Haugland
- statsråd Kåre Gjønnes
- statsråd Magnhild Meltveit Kleppa

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. – Presidenten har registrert at det var det ingen som gjorde.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Ansgar Gabrielsen.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg har et spørsmål til sosialministeren.

Alderspensjonen er bunnplanken i vårt pensjonssystem, og folk opparbeider seg rettigheter til tilleggspensjon avhengig av inntekt, og dermed av hvilken skatt de har innbetalt. Til tross for dette er det en viss usikkerhet hos en del om hva som vil bli ytelsen når de blir pensjonister, og hvilken verdi dette har. Det har vært snakk om i større grad å lovfeste de opparbeidede rettighetene.

Stortinget laget ny folketrygdlov for ca. tre år siden, og da fikk Regjeringen et pålegg om å utrede og gjøre eksplisitte formuleringer gjeldende for de rettighetene folk skal ha i forhold til dette. Nå har det så langt skjedd veldig lite, så vidt jeg kan se. Det er i hvert fall ikke kommet noen tilbakemeldinger, selv om det er lovet opptil flere ganger i brev fra sosialministeren. Har sosialministeren tenkt å sette i gang?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg deler representanten Gabrielsen sin påstand om at alderspensjonen er sjølve grunnplanken i vårt trygging- og velferds-system. Det var det som gjorde at ein med felles innsats for kort tid tilbake fekk vedtak om ein auke i minstepensjonen på 12 000 kr.

Det er òg rett, som representanten Gabrielsen peika på, at det er sådd ei viss uvisse i forhold til folketrygdas framtidige plikter, og om ein klarer å oppfylle dei. Eg ynskjer å understreka at den uvisse er fyrst og fremst sådd frå andre instansar enn frå Regjeringa. Det var t.d. føresett allereie i 1967, då folketrygda vart innført, at det skulle vera eit årleg statstilskot til å dekkja folketrygda sine plikter.

Så er det slik at Regjeringa gjennom nasjonalbudsjettet har varsla at vi i samband med langtidsprogrammet vil føreta visse vurderingar både i forhold til staten sine plikter, i forhold til rettar og i forhold til organisering og finansiering av folketrygda. Så det spørsmålet må vi få lov å koma tilbake til i den samanhengen.

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg føler jeg er veldig vennlig ved å si at dette vil jeg i beste fall kalle for å trø vannet. Denne regjeringen er vår hva gjelder instruksjon fra Stortinget. Men vi var et enstemmig storting som også innbefatter Senterpartiet – og den gangen satt barne- og familieministeren som sekretær i sosialkomiteen – som bestemte at Regjeringen skulle gjøre den utredningen. Departementet har svart i tre brev. Først har man lovt det i løpet av 1998. Så har man sagt at man vurderer å sende et forslag ut på høring våren 1999. Og nå trør man altså vannet.

Jeg vil henlede statsrådets oppmerksomhet på side 29 i innstillingen til den nye loven om folketrygd fra 1997. Der ble Regjeringen pålagt å utrede, og å komme tilbake

med formuleringer som i større grad og på en eksplisitt måte sørger for at enkeltindividene får rettsvern for de opparbeidede rettighetene som der står. Kan statsråden love at hun i det minste vil se på innstillingen?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg skal lova at eg skal sjå på innstillinga. Eg kan òg seia at dette er eit spørsmål som krev ganske mykje utgreiing. Det trur eg representanten Ansgar Gabrielsen, som var medlem av sosialkomiteen, må vera einig med meg i. Det som i mellomtida har skjedd, er at det har vore ein debatt om retningslinjer for forhandlingar og storleiken på grunnbeløpet, som betyr veldig mykje for den enkelte som får sin pensjon. Reviderte retningslinjer vart vedteke av Stortinget så seint som siste vår. Men som eg alt har sagt, er dette ei sak som ikkje er enkel, men som heller ikkje ligg i ein skuff. Ho vil tvert imot bli vurdert og varsla til Stortinget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Harald T. Nesvik.

Harald T. Nesvik (Frp): Statsråden var til slutt i innlegget sitt inne på det som har med retningslinjene å gjere. Det er vel en av grunnene akkurat nå til at pensjonister rundt omkring i Norge er usikre på hva verdien av pensjonen deres vil bli i framtiden. Regjeringen fortsetter det løp som Arbeiderpartiet i sin tid startet, og som man har hatt i de senere år, nemlig at vi har fått en underregulering av grunnbeløpet i folketrygden. Vil statsråden nå sørge for at man får en utvikling på linje med lønnsutviklingen, ikke «om lag», som de nye retningslinjene legger vekt på? Man sier nemlig ikke i de nye retningslinjene at utviklingen i grunnbeløpet for pensjonistene skal være den samme som for yrkesaktive. Mener statsråden det er korrekt bevisst å underregulere grunnbeløpet, at man vurderer det fra år til år, slik at pensjonistene ikke vet hva de har å forholde seg til?

Til selve utredningen: Foregår det for tiden et arbeid i departementet om denne utredningen? Det kan i hvert fall statsråden svare konsist på.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Til det siste er svaret ja.

Når det gjeld retningslinjene og kva som har skapt utryggleik i forhold til framtidige pensjonar, er det mi oppriktige meining at det er mange interesser som ynskjer å overta ulike ordningar som kan sikra den enkelte ein pensjon. Det er òg med på å skapa utryggleik.

Når det gjeld spørsmålet om på kva måte sosialministeren, arbeids- og administrasjonsministeren og finansministeren handterer dette i fellesskap, på kva måte vi vil følgja opp dei retningslinjene som vart vedteke av Stortinget i juni i fjor, skal vi sjølvsagt syta for at praksis blir i samsvar med det, som grunnlag for det trygdeoppgeret som vil bli lagt fram for Stortinget neste vår på vanleg måte.

Presidenten: Asmund Kristoffersen – til oppfølgings-spørsmål.

Asmund Kristoffersen (A): Jeg vil ta utgangspunkt i Gabrielsens hovedspørsmål.

Det er ikke tvil om at velferdsstatens fundament hviler veldig sterkt på at vi har en folketrygd som det er festet tillit til. Den usikkerheten som mange har interesse av å reise omkring folketrygden, som statsråden selv var inne på, føler jeg som et stort problem nå. Kanskje savner jeg litt engasjement fra Regjeringen i å forsikre allmennheten om at folketrygden skal bestå og være et grunnlag for pensjonene. Det er veldig viktig at man kan gi slike signaler, for jeg mener at folketrygdens framtid er mer et spørsmål om holdning og kanskje mindre om evne. Mitt spørsmål til statsråden er: Hva kan Regjeringen gjøre for å opprettholde og styrke tilliten til folketrygden som vårt framtidige fundament for velferdsstaten?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det er brei semje både i Regjeringa og i Stortinget om folketrygden som eit tryggingnett og som grunntryggleik for den enkelte av oss. Så kan sjølvsagt Regjeringa gjera det Regjeringa kan for å vareta så stor og brei semje som mogleg i forhold til det, og vi kan i vårt virke – i samarbeid med den enkelte stortingsrepresentant, vil eg seia – syta for òg å forsikra det norske folket om det. Det aller viktigaste er jo måten vi legg til rette for dette på, både i budsjett og i andre saker som kjem fram for Stortinget. Der vil altså debatten i samband med langtidsprogrammet vera ein viktig arena. Der skal vi frå Regjeringas side syta for eit godt grunnlag.

Presidenten: Annelise Høegh – til oppfølgings-spørsmål.

Annelise Høegh (H): Nå sa statsråden akkurat at det er bred enighet i Stortinget om folketrygden som felles grunnlag. Men er det det? Jeg stiller meg spørsmålet, når statsråden ikke greier å svare på Ansgar Gabrielsens spørsmål om når Regjeringen vil komme tilbake med en utredning av hvordan vi kan beskytte opparbeidede rettigheter. Kan det henge sammen med statsrådets og Senterpartiets syn på folketrygden? For Senterpartiet ønsker jo ikke at folketrygden skal være slik den er i dag. Senterpartiet går så vidt jeg vet inn for lik pensjon for alle, altså at alle bare skal få minstepensjon. Men det vesentligste bidrag i folketrygden for å ta vare på opparbeidede rettigheter er jo det vi kaller tilleggspensjonen. Mange er bekymret for at tilleggspensjonen ikke vil komme til å være verdt det den er i dag. Så mitt spørsmål til statsråden blir da: Er den faktiske bakgrunnen for at Regjeringen på tre år ikke har greid å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan vi kan sikre opparbeidede rettigheter – for dem som er usikre på dem – at Senterpartiet faktisk vil kvitte seg med den viktigste opparbeidede rettigheten, nemlig tilleggspensjonen?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Representanten Annelise Høegh kjem her med ein påstand som eg har høyrte før, men som ikkje er riktig. Senterpartiets program har ei formulering om ein meir lik pensjon. Det har vi

vareteke med det lyftet som skjedde i botnen for dei som hadde dei lågaste pensjonane, då minstepensjonen vart auka frå 69 600 kr til 81 600 kr. Det er ikkje i dag noka usemje korkje regjeringspartia imellom eller – så vidt eg forstår – med fleirtalet i Stortinget om at folketrygdas system skal bestå. Men det er faktisk ikkje ei heilt enkel sak dette med lovfesting eller ikkje.

Lat meg streka under at eg ser fram til ein grundig debatt om desse spørsmåla i samband med langtidsprogrammet.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Dag Terje Andersen (A): I og med at skiløypene nå er flyttet inn på trappa til Stortinget, finner jeg det naturlig å stille et spørsmål om det miljøet der skiløypene egentlig hører hjemme, skogen. Det gjelder skogbruket, og det går til landbruksminister Gjønnes.

Jeg vet vi er enige om at miljøhensyn skal ha avgjørende betydning for måten som man driver skogbruket på, både av hensyn til miljøet selv, men også av hensyn til tilliten til en for landet viktig eksportnæring. I en rekke artikler i Aftenposten de siste ukene har det blitt hevdet at det er dokumentert at det er hogd i såkalt verneverdig skog, og at det også er hogd med statsstøtte i såkalt verneverdig skog. Jeg registrerer at Landbruksdepartementet nå skal undersøke den påstanden, men jeg kunne tenke meg å få landbruksministerens kommentar til begrepet verneverdig, for det kan se ut til at iallfall en del av de omtalte områdene er vurdert av fagmyndighetene, og at en avveining har ført til at det er klarert for hogging.

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er riktig at det i Aftenposten har gått nærmest en føljetong omkring skogbruk og miljø. Det har delvis gått under begrepet «skogkomplotet». Det er jo en ganske drøy påstand. Jeg vil bare innledningsvis si at jeg kjenner ikke til noe slikt komplott og har heller ikke noen indikasjoner på at noe slikt foregår innenfor deler av skogbruket – for å ha plassert det.

Så til det direkte spørsmålet i forhold til begrepet verneverdig og på hvilken måte det defineres. Én status er når det har blitt vernet, altså at det er gjort vedtak om at området skal vernes. Da er det helt klare bestemmelser for hva det er som er tillatt og ikke tillatt. I en verneprosess kan det jo være større områder som i utgangspunktet blir vurdert og som til slutt ikke blir definert som vernet – de kan bli vurdert ut fra at noe i utgangspunktet kanskje har verneverdi, som skal undersøkes nærmere, men de når eventuelt ikke opp i selve prosessen. Det betyr naturligvis ikke at de områdene som da blir koblet ut, fremdeles skal ha en spesiell status uten at det eventuelt gis godtgjøring for det. Det som blir vernet, får grunneieren økonomisk godtgjøring for, i det andre tilfellet ville det jo vært en merkelig situasjon hvis en la spesielle bånd på det. Men jeg må også si at i de områdene som eventuelt faller ut, kan kanskje skogeieren som sådan være litt akt-som og vurdere sin handlemåte når han går til det skrittet å hogge. Det er en generell aktsomhetsregel som enhver skogeier skal ha.

Dag Terje Andersen (A): Jeg takker for svaret. Det er jo riktig at det er en prosess som avgjør hvilke skogområder som skal vernes av naturhensyn her i landet. Vi er enige om at det er bra vi har et system for det, så vi får tatt vare på unik natur, enten ved at det er spesielle restriksjoner på måten som hogsten skal utføres på, eller ved at det blir nektet hogst i det hele tatt. Det som imidlertid er viktig, er at når en gjør den type avtaler der miljøhensyn tas, skal også de klarerte områdene kunne drives på næringsmessig måte når det er klarert at de kan drives innenfor forsvarlige miljømessige rammer. Noen av de eksempler som har blitt brukt i Aftenposten, er i en slik kategori at de har vært inne til vurdering og blitt frigitt for hogst. Og da er mitt spørsmål til landbruksministeren: Er det da riktig som Aftenposten gjør, å karakterisere de områdene som verneverdige i juridisk forstand, når de faktisk er vurdert og klarert for drift?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er litt vanskelig å svare helt eksakt på dette i og med at jeg ikke kjenner hvert enkelt område. Stortinget har vedtatt en ramme for hvor mye barskog som skal vernes. I utgangspunktet er det tatt ut områder som blir vurdert ut fra visse kriterier, og så skal en da i sum oppfylle Stortingets vedtak. En kan si at de områdene som er tatt ut til vurdering, er på en måte løftet opp og har i hvert fall grunnlag for å bli vurdert, men noen taper i «konkurransen», for å bruke det ordet, i forhold til dem som blir valgt ut til å bli vernet. Det som jeg bare vil poengtere her, er at det er enhver skogeiers plikt å vurdere de mulige aktsomhetsbehov innenfor det enkelte området, men ellers er det ikke lagt noen spesielle restriksjoner på disse områdene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Bjørn Hernæs.

Bjørn Hernæs (H): Statsråden svarer jo helt riktig at her er det ikke lett å gi helt eksakte svar. Og da er det jo kanskje like vanskelig å forvente at den enkelte skogeier i hvert enkelt tilfelle skal kunne gi nøyaktig det riktige svar på hva som er vernet, og hva som ikke er vernet – med andre ord er det en viss mulighet for at det kan begås feil. Og det er vel ting som tyder på at det er begått feil i – for å være helt konkret – Viken Skogeierforening, som har vært mye av bakgrunnen for føljetongen i Aftenposten.

Men det som er like alvorlig her, er at statsråden – hvis han kan bekrefte innholdet i Aftenposten for et par dager siden – ifølge avisen truer med å bruke en miljøforskrift som Stortinget avviste i forbindelse med skogmeldingen, med bakgrunn i de hendelsene som er referert i Aftenposten, f.eks. i Viken Skogeierforening. Er det slik at statsråden har vært ute med en trussel i forhold til Stortingets vedtak, om å bruke de miljøforskriftene som Stortinget avviste, men som statsråden åpenbart ønsket for å styre det norske skogbruk?

Statsråd Kåre Gjønnes: For det første har statsråden tatt initiativ ved å tilskrive både skogeierforbundet

Norskog, Statskog SF og Norske Skog for å få synspunkter i forhold til det som ble satt fram som påstander i Aftenposten. Jeg vil ha oversikt over hva som er realiteter. I tillegg har vi faktisk også bedt om et møte med Jørn Holme i Økokrim, som to ganger i Aftenposten har sagt at han ønsker å ha et møte med Landbruksdepartementet. Jeg vil vite: Hva er det eventuelt som skulle ligge inne av opplysninger som vi ikke er kjent med?

Når det gjelder trusselen om miljøforskrift, var det i debatten her i Stortinget om meldingen sagt at en ønsker å gi skogeierne en sjanse til frihet under ansvar gjennom Levende Skog. Landbruksministeren eller Landbruksdepartementet har ingen myndighet til å komme med tiltak angående oppfølging av Levende Skog-prinsippet. Den hjemmelen mangler vi. Men jeg forstod også Stortinget slik at hvis det her utvikler seg en uønsket praksis, vil en eventuelt komme tilbake til det.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV): SV og landbruksministeren har vært enige om at det trengs en miljøforskrift. Det ville sette et kvalitetsstempel på norsk skogbruksnæring som er helt vesentlig når man skal drive en så stor eksportnæring. I tillegg til det vil jo det ta vare på de naturkvalitetene som denne næringa også har som oppgave å ivareta.

De sakene som det har vært referert til av de foregående spørrene her, kan være ganske alvorlige for skogbruksnæringa, som er en svært viktig næring for store deler av landet.

Nå signaliserer statsråden at han oppfattet Stortinget slik at hvis dette ikke går bra, er det aktuelt å ta saken om miljøforskrift opp på nytt. Hvor lang tid mener statsråden han bør ha på å vurdere om miljøforskriften bør revurderes og eventuelt tas opp på nytt i Stortinget?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det jeg kan si, er at pr. i dag har det gått altfor kort tid til det. En må ha en lengre evalueringstid, og en vil også da på den måten gi næringen den muligheten og den friheten som Stortinget har sagt de ønsker å la næringen få prøve ut.

For øvrig må det vel være slik, vil jeg tro, at i en fase nå vil det komme til å bli gjort en del feil. Det er slik at vi har ikke noen garanti for hver enkelt skogeier. For det første er det ikke sikkert at de er helt enige i Levende Skog-prosjektet, og for det andre er det uvitenhet, ukunnskap, som gjør at de bommer. Så her tror jeg at det skal en viss opplæringstid til. Jeg har tillit til at norsk skogbruk tar dette på alvor, og så får vi se etter en viss tid, når vi skal evaluere dette, om det fungerer. Jeg er innstilt på å ta på alvor det som Stortinget har bestemt, men fremdeles opprettholde at hvis dette ikke lykkes, er miljøspørsmålet så viktig for norsk skogbruk at vi kan ikke mislykkes på det området. Så jeg får si at jeg misliker ikke en debatt om miljø i norsk skogbruk, bare den skjer ut fra renhårige prinsipper.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov å stille et spørsmål til sosialministeren:

Mandag startet Subutex-prosjektet i Oslo, og de første ni heroinmisbrukerne kunne få sine tabletter. Dette er første steg på veien for å bli rusuavhengig når det gjelder heroin. De første resultatene viser at de narkomane er svært tent på å få dette tilbudet. Jeg må likevel få lov å stille sosialministeren følgende spørsmål: De kriteriene som er lagt for å komme inn under Subutex-prosjektet, virker – i hvert fall for undertegnede – meget strenge. Vil sosialministeren sørge for å lempe litt på de kriteriene som ligger der, slik at flere kan få tilbud om Subutex?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg deler representanten Nesvik si glede over at forsøk no er i gang. Det var tre metadonklinikkar som hausten 1999 fekk tilskot som inneber klarsignal for Subutex, nemleg i Kristiansand, Bergen og Oslo, i fyrste omgang som eit alternativ for nokre av dei mange som i dag står i metadonkø. For dei kriteria som i dag gjeld, har vi teke utgangspunkt i kriteria som gjeld metadonassistert rehabilitering. Eit utkast til nye kriterium og reviderte retningslinjer har vore ute på høyring og er til behandling i desse dagar i departementet. Her er det viktige avvegingar som skal gjerast. På den eine sida er sjølvstilt det aller viktigaste framleis å syta for å styrkja det medikamentfrie tilbodet. På den andre sida skal vi her ta omsyn til at for å ha moglegheit til å lukkast må det vera ein tiltaksplan for den enkelte narkomane, anten det gjeld bustad, utdanning, arbeid eller sosialt nettverk. Det er kanskje det aller viktigaste kriteriet. Så skal vi i tillegg ta omsyn til at vi her opnar for ei behandling som inneber kontroll av nokre av dei tyngste rusmisbrukarane, slik at det ikkje fører med seg nye tabletter på avveggar – det har faktisk vore tilfellet for nokre av dei fyrste som fekk tildelt Subutex.

Harald T. Nesvik (Frp): Det er vel og bra det sosialministeren sier, men for meg er faktisk det viktigste argumentet i denne saken å redde flest mulig liv. For selv om overdosedødsfallene gikk ned i fjor, er Norge fortsatt et av de landene i verden som har en skremmende statistikk over overdosedødsfall. Metadon har hjulpet på det – det hevder i hvert fall en del forskere – og vi tror dette er neste steg på veien. Problemet er bare at en for det første må være mellom 25 og 50 år for å kunne få tilbud om Subutex, en må ha vært avhengig i minst ti år, og en må ha vært rusfri de siste 24 timene før en kan komme inn i prosjektet. Det som er det beklagelige, er at det er 53 personer av de 300 som stod i metadonkø, som er funnet motivert til å få dette tilbudet. Da er spørsmålet: Er ikke kriteriene så strenge at vi risikerer at mange går tapt underveis ved overdose og andre ting, som følge av at vi stiller for strenge krav til den enkelte?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Lat meg fyrst slå fast: Alle tiltak som no blir sette i verk for dei tyngste

rusmiddelmissbrukarane, har som formål primært å redde liv, sekundært å gje ein betre kvardagssituasjon, vonleg òg på sikt å gje nokre eit rusfri tilvære. Men når det gjeld både metadon, buprenorfin og Subutex, er det nettopp viktig i forhold til helsetilstand å redde liv. Lat oss gleder oss over at overdosedødsfalla faktisk gjekk ned frå 270 til 220 i løpet av 1999. Sjølv sagt er talet for høgt. At det gjekk ned, kan skuldast intensiveringa av behandlinga med metadon og Subutex. Eg trur at dei lågterskelhelse-tilboda som vart sette i gang, fyrst i Oslo, så etter initiativ frå departementet i tolv andre byar, har betydd noko.

Presidenten: Vi går da vidare til neste hovudsprøsmål.

Anneliese Dørum (A): Jeg vil stille spørsmål til barne- og familieministeren. Men først vil jeg få lov til å benytte anledningen til å gratulere også likestillingsministeren vår med dagen 8. mars, i dag, og mitt spørsmål vil da dreie seg litt om det som har med likestilling å gjøre.

Siden kontantstøtten ble innført, har andelen som bruker dagmamma/praktikant som hovedtilsynsform økt fra 12 til 17 pst. I samme periode er antall registrerte dagmammaer halvert, de har altså gått ned fra 9 273 i mars 1998 til 4 652 i februar 2000. I svar på skriftlig spørsmål fra representanten Fossum har statsråden sagt at hun ser det som lite hensiktsmessig å innføre et register for å få oversikt over de uregistrerte omsorgsordningene.

Vil statsråden på bakgrunn av ulykken og den ulovlige barnepassdriften i Tunnelen barnepass i Eigersund re- vurdere sitt standpunkt?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg vil gjen- gjelda gratulasjonen med dagen. Det var hyggeleg å få eit spørsmål som iallfall tenderer opp mot likestilling – eg veit ikkje om det går direkte på likestilling, men det er iallfall ei viktig problemstilling representanten Dørum reiser.

Eg synest det er vanskeleg å svara på spørsmålet med utgangspunkt i den ulukka som har skjedd i Eigersund, for her har det vore diverse styresmakter inne i biletet og vurdert kor lovleg verksemda var, og eg skal ikkje gå inn i den debatten som er blitt reist etter ulukka. Ulukka i seg sjølv er ein tragedie.

Som eit svar på spørsmålet om registrering av dagmammaer, vil eg for det fyrste seia at eg hadde venta noko fleire dagmammaer etter at kontantstøtta vart inn- ført. Eg vil òg seia at det har blitt færre enn det eg faktisk hadde trudd det ville bli. Det har blitt nokre fleire dagmammaer for eittåringane, men når det gjeld toåringane, er det ikkje særleg endring i om ein brukar dagmamma eller barnehageplass. Vi vil aldri få bukt med ulovleg verksemd ved å oppretta eit register. I eit register ville vi kunna få ein del namn på lovlege dagmammaer som i dag driv kvitt, og som har alt under kontroll, men vi vil ikkje på nokon måte kunna forby andre å vera dagmam- ma av dei som ikkje vil registrera seg.

Når det gjeld dei som driv svart verksemd i forhold til dagmamnavksemd, trur eg ikkje det i seg sjølv har

noko med kontantstøtta å gjera. Eg vil òg oppmoda foreld- ra til å bruka kvite dagmammaer, for då får dei dokumen- terte utgifter til pass og stell av born. Men samtidig vil vi òg gå ut offensivt, både gjennom Rikstrygdeverket og gjennom informasjonskanalar vi har sjølve, for å gjera foreldra merksame på korleis ein skal gjera det for å få registrerte dagmammaer, eller for å få kvite dagmamma- er, og for å få ei ordning som held mål i forhold til norsk lovverk.

Anneliese Dørum (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er overrasket dersom barnepassdriften i Tunnelen barnepass er lovlig; der er det 70 barn som blir oppbevart uten at den er registrert som barnehage. Men jeg er også overrasket over at statsråden, som skal ha ansvar for alle barn i Norge, tar så lett på at barn ikke har trygge tilsyns- ordninger når mor og far er på jobb.

Det er ikke bare i Eigersund man har historier som vi trodde hørte fortiden til. En far i en kommune i Akershus søkte etter dagmamma gjennom lokalavisen. Han ble oppringt av en dame som hadde syv dagbarn under tre år fra før, og med mannens sønn ville det bli åtte barn som skulle tilbringe dagen i en treromsleilighet. I tillegg var damen ikke interessert i å registrere seg som dagmamma, av skattemessige årsaker. Ser ikke statsråden at dette er et økende problem? Har statsråden tenkt å gjøre noe med problemet, slik at vi får bukt med ordninger som definitivt ikke er til barns beste?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er ikkje så heilt sikker på om dette er eit aukande problem. Det er eit problem som vi har slite med i årevis, òg under tidleg- are barne- og familieministrar. Slike historier om personar som tar imot svært mange born og ikkje vil registrera seg, har eg høyrte mange gonger før, utan at det er blitt gjort noko spesielt med det. Det er ulovleg, og eg vil sjølv sagt utfordra og oppmoda foreldra til å bruka lovle- ge dagmammaer og lovlege barnehagar.

Når det gjeld ulukka som skjedd i Eigersund: Slike ulukker kan skje i vanlege barnehagar, dei kan skje hos dagmammaer – dei kan skje overalt der det er born. Eg trur ikkje ei registreringsordning vil forhindra slike uluk- ker, men eg vil òg følgja saka nøye i forhold til det som har skjedd i Eigersund. Eg veit at styresmaktene har vore inne for å få vurdert kor lovleg drifta er. Eg har sjølv rea- gert. Vi har eit regelverk for kor mange born ein skal kunna ha utan å måtta registrera det som barnehage. Fyl- kesmannen har vore inne i biletet, slik at desse vurde- ringane er blitt gjorde. Dette vil vi sjølv sagt følgja nøye opp, men eg oppmodar fyrst og fremst foreldra til å ta i bruk dei beste tilboda.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Eirin Faldet.

Eirin Faldet (A): Jeg vil gjerne få følge opp spør- målet stilt av Anneliese Dørum. Som statsråden selv var inne på, er det naturlig med dette temaet den 8. mars, for barna har jo alltid vært kvinnes hovedomsorgstema.

Da vi hadde små barn – noen av oss – var det mangel på barnehageplasser. Det er det fortsatt. Når en hører slike historier, slår det meg at kanskje hadde vi unngått en del av disse skjulte problemene som barna og foreldrene er oppe i, dersom vi hadde hatt nok barnehageplasser. Er statsråden enig i det? Hva vil statsråden – som er hovedansvarlig for barns ve og vel i Norge – gjøre for at barn skal få trygge omsorgstilbud mens foreldrene er på jobb?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg vil definera dette som eit spørsmål litt på sida av det som vart stilt. Men eg kan minna representanten om noko ho sikkert veit, at vi har lagt fram ei stortingsmelding om barnehagane i Noreg. Der har vi lagt opp ein plan for å få full dekning. Eg er samd med representanten i at vi har for få plassar, og eg vonar inderleg at vi i løpet av dei neste åra får bygt ut til full dekning av barnehagebehovet i Noreg. Det ligg i den stortingsmeldinga som Stortinget no har til handsaming, og den skal bli vedtatt i løpet av våren. Vi har òg lagt inn midlar for korleis dette skal følgjast opp økonomisk. 1,2 milliardar kr vil bli lagt inn i løpet av perioden. Eg vil tru at når dette blir gjennomført, vil alle born i Noreg som har behov for det, ha ein plass i barnehage.

Vi må ha kommunane med oss på laget for å få til denne utbygginga. Vi kan vedta planar, vi kan følgja opp med pengar, men kommunane må gjera jobben. Eg vonar at vi i samarbeid med Stortinget, og seinare kommunane, faktisk får full dekning av barnehageplassar til borna i Noreg innan 2003.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Karin Andersen (SV): Jeg har et spørsmål til sosialministeren.

I verdens rikeste land lever det folk i fattigdom. Regjeringa har lagt fram ei utjamningsmelding som slår dette fast. Nå tror jeg både sosialministeren og flere av oss i Stortinget er nødt til å brette opp ermene for å få gjort noe med dette. For SV er det uakseptabelt. Det er mange som knapt har til daglig brød og tak over hodet, og de kan bare glemme å leve et vanlig liv, slik som andre gjør.

Samtidig har Norge aldri vært rikere. Overskuddet øker, privat forbruk øker – nesten alt øker. Aldri har vi vært rikere. Allikevel har ikke Regjeringa sagt helt klart fra at de har et mål om at fattigdommen i Norge skal utryddes. De forklarer at de skal legge fram noen forslag peu om peu, men de må ta hensyn til økonomien. Da er mitt spørsmål til statsråden: Når er vi rike nok til at de som har minst blant oss, skal kunne leve et liv slik som vanlige folk?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Utjamningsmeldinga, som Stortinget no har til behandling, inneheld omfattande analysar som dokumenterer nettopp det som Karin Andersen no seier, nemleg at det er ei gruppe, om enn avgrensa, som har låg inntekt over tid, og som det er viktig å få gjort noko i forhold til. Det er ei melding som

faktisk vart føreslått av Senterpartiet i førre stortingsperiode, som regjeringspartia og SV slutta seg til, men som fleirtalet ikkje ville ha. Difor var det svært avgjerande for oss, frå Regjeringa si side, å leggja fram så omfattande dokumentasjon som mogleg for å få eit fleirtal for at her trengst tiltak. Eg er veldig glad for den mottakinga som desse analysane har fått, og den mottakinga som våre forslag så langt har fått, sjølv om det står att å sjå korleis dei endelege konklusjonane blir. Eg vil seia at vi er rike nok i dag, men det har i dette storting ikkje vore vilje til eller fleirtal for korkje å få utarbeidd desse analysane tidlegare eller å vedta dei nødvendige tiltaka. No er utjamningsmeldinga eit godt utgangspunkt for ein felles dugnad, ein handlingsplan for å motarbeida fattigdom i dette landet.

Karin Andersen (SV): Jeg takker statsråden for at hun også mener at tiden nå er inne, og at vi er rike nok. Da regner jeg med at vi, både statsråden og vi som brenner for dette, er nødt til å gjøre dette til den viktigste saken nå i vår.

Jeg har lyst til å fokusere på et annet tema som kanskje har vært litt lite oppe i meldinga, og det dreier seg om barn og fattigdom. Ifølge Statistisk sentralbyrå er det ca. 45 000 barn som er fattige og 80 000 som lever i familier som mottar sosialhjelp. Barns situasjon blir det spesielt viktig å sette lys på. For SV er det spesielt uverdig at barn skal behøve å vokse opp under sånne forhold. Noen av dem er til og med tvunget til å bo på hospits, en ordning som burde vært forbudt. Ser statsråden det som mulig å kvitte seg med denne uverdige boformen for barn i løpet av meget kort tid?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Ein meir sosial boligpolitikk er ein av hovudstrategiane i meldinga, i tillegg til ei mjukare arbeidslinje der endå fleire kan få høve til tilknytning til arbeidslivet som grunnlag for ei fullstendig inntekt, og likeins eit betre sosialt tryggingssystem, betre offentlege tenester og ei betre fordeling av inntektene, altså eit meir rettferdig skattesystem.

På representanten Andersens direkte spørsmål vil eg svara ja. Eg er absolutt einig i at vi må ta eit krafttak for å syta for at hospits ikkje blir ein varig bustad for barn – og vonleg heller ikkje for vaksne.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): Det synes som om mange, når det gjelder den offentlige fattigdommen og kampen for tilværelsen, blir kasteballer mellom ulike systemer: trygdeetat, arbeidsmarkedsetat og sosialetat, der hver av de tre etatene – noen ganger i hvert fall – definerer utsvaret sitt og sier at dette er det andre som må ta hånd om. På den måten opplever mange, og ikke minst de som har det aller vanskeligst, en kanossagang mellom de tre etatene. Ser statsråden for seg at en mulighet for å løse en del av disse problemene er at man i stedet for å ha tre ulike etater gjør dem til en felles statlig etat, der også sosial-etaten blir en del av et sånt felles etatsystem?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg synest representanten Ballo sitt forslag er ein spennande tanke, utan at eg utan vidare vil gje mi tilslutning. Fyrste steg i samband med det er iallfall å syta for eit langt betre samarbeid enn det som er tilfellet i dag. Eg trur kanskje at desse offentlege servicekontora som no blir etablerte, og som gjer at den enkelte skal ha med *ein* instans å gjera og så bli ført vidare, kan vera *ein* veg å gå – for delvis å imøtekoma Ballo sitt spørsmål. Ein annan er det forsøket som no blir etablert i Oslo i løpet av mars: eit brukarkontor, der nettopp stikkordet er samarbeid mellom desse tre instansane. Kasteballar er eit avskyeleg omgrep, som vi må få avskaffa for dei personane vi no snakkar om.

Presidenten: Vidar Kleppe – til oppfølgingsspørsmål.

Vidar Kleppe (Frp): Statsråden er opptatt av å analysere situasjonen når det gjelder fattigdommen i Norge og den utfordringen vi i fellesskap har for å avskaffe den. Utjamningsmeldinga skal liksom være svaret og konklusjonen på de utfordringene vi har som nasjon. Da er mitt naturlige spørsmål: Hvis statsråden og Bondevik-regjeringen får føre den politikken de vil, når kan statsråden få slutt på all fattigdom i Norge?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Fyrste punkt for Regjeringa var å leggja fram ei melding som ville innebera eit breitt fleirtal i denne sal for krafttak i denne samanhengen. Meldinga er lagd fram og er no til behandling i Stortinget. Vi er utolmodige. Vi har attpåtil allereie i 2000-budsjettet forskottert nokre tiltak: lønnstilskott over lengre tid enn ved dagens ordningar for folk som kan arbeida i sine gode periodar, arbeidsformidling for kommunane sjølve når det gjeld nokre av deira mest vanskelegstilte, og tiltak for å sikra fleire ein bustad. Eg vil koma tilbake til Stortinget med ein handlingsplan for dette området når meldinga er behandla. Men eg gjentek: Vi er utolmodige.

Presidenten: Asmund Kristoffersen – til oppfølgingsspørsmål.

Asmund Kristoffersen (A): Det er riktig at det i meldingen ligger veldig gode analyser av situasjonen. Vi støtter fullt ut de konklusjonene som blir trukket der.

Men det var en antydning i statsrådens hovedsvar som fikk meg til å ta ordet nå. Det var antydningen av at flertallet i Stortinget, som Arbeiderpartiet nødvendigvis måtte ha vært med i, hadde sørget for at forslag ikke hadde blitt vedtatt – angivelig. Arbeiderpartiet har også reist forslag som går på utjevning når det gjelder skatt, men det borgerlige flertall i Stortinget har stemt det ned. Vi har fått til bedre ordninger for enslige forsørgere. Så har vi kjempet veldig hardt for arbeidsmarkedstiltak, for å få folk i arbeid, for den viktigste forskjellen mellom folk er mellom de som er i arbeid og de som ikke er i arbeid.

Og da er spørsmålet til statsråden: Hvilke tiltak er det Regjeringen har foreslått, der Arbeiderpartiet har stemt

imot, som skulle ført til bedre utjevning mellom folk når det f.eks. gjelder de tingene det er vist til her? Vi har kjempet hardt for å få til dette, men har ikke lykkes.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det eg nemnde i mitt fyrste svar, gjekk på hausten 1996, då Senterpartiet altså fremma forslag om å be Harlem Brundtland-regjeringa om ein analyse og ei oversikt over dei auka forskjellane i vårt land. Det vart avvist.

Så er eg veldig glad for dei signala som kjem frå Arbeiderpartiet i forhold til behandlinga av denne meldinga. Det trur eg kan innebera at vi her får til breie fleirtal. Det mest openberre som Arbeiderpartiet i det lengste streta imot av utjamnande tiltak i dette landet, var hevinga av minstepensjonen. Der kom dei til slutt etter, som det aller siste partiet. No er det altså nye moglegheiter for støtte til ei mjukare arbeidslinje, eit meir finnmaska sosialt tryggingnett, ein meir sosial bustadpolitikk, betre offentlege tenester og eit meir rettferdig skattesystem.

Presidenten: Vi går da vidare til neste hovedspørsmål.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til vår ærede landbruksminister.

Mange forbrukere i Norge synes matvareprisene er altfor høye. Nye undersøkelser viser at på mange produkter er det 40-50 pst. høyere priser enn i Sverige, og Ola og Kari Nordmann protesterer på at vi har de høyeste matvareprisene i butikkene og de største overføringene til landbruket i hele Europa. Den eneste måten å protestere på, er å valfarte til Sverige for å handle svinebillig. Men ikke nok med det, norske driftige bønder som på grunn av alle stengslene i den norske landbrukspolitikken ikke kan ha utviklingsmuligheter her hjemme, leier og kjøper eiendommer i Sverige for å kunne utvikle sin oppfinnsomhet og sine preferanser. Og ikke nok med det: Stadig flere bønder reiser til Sverige og kjøper landbruksmaskiner til halv pris, ja, de kjøper til og med fjøsinnredning billig.

Hva er det som er så fundamentalt galt med norsk landbrukspolitikk?

Statsråd Kåre Gjønnes: Det vil jo Stortinget og Hedstrøm få lov til å svare på når de nå skal behandle landbruksmeldingen som ligger i Stortinget. Regjeringen har redegjort for sin politikk og forslag til hvordan dette skal forankres framover. Stortinget kan nå eventuelt komme med andre forslag.

Så til dette med matvarepriser. Det er riktig at det nettopp forelå en undersøkelse som viser de forskjellene som Hedstrøm peker på. Men jeg vil da vise til den undersøkelsen som ble gjennomført for ca. et år siden, der tre forskningsinstitutter var inne. Det var Statistisk sentralbyrå, Econ og Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, som hadde en bredere analyse av situasjonen i Norge, Sverige og Danmark. Den undersøkelsen viste at det var en forskjell på ca. 12 pst., som tilsvarer forskjellen i moms mellom Norge og Sverige, mens landbruks-

produktene som lå i den korga, hadde en prisforskjell på opp imot 20 pst.

Departementet er nå i ferd med å gjøre den samme undersøkelsen på nytt etter de samme prinsippene for å se om forholdet mellom prisdannelsen i kjeden fra jord til bord endrer seg, slik at vi har kontroll over på hvilken måte prisfastsettingen skjer.

Ellers viser jeg til det grepet som Regjeringen foreslår i landbruksmeldingen når det gjelder målprisene, der en har foreslått en reduksjon på mellom 600 og 700 mill. kr. under forutsetning av at dette blir kompensert gjennom en endring på skattesiden.

Øystein Hedstrøm (Frp): Svenskene har jo tatt mål av seg til å redusere sine matvarepriser ytterligere, kanskje med flere prosent pr. år. Slike strategier kan jeg ikke se at vi har lagt her i Norge.

Men svenskene har også gjort en del viktige grep og liberalisert sin landbrukspolitikk ved å fjerne konsesjonsgrensen for ervervsmessig husdyrhold – stort sett de fleste produksjonsbegrensninger. De har fjernet lover og regler og forskrifter for at man skal kunne drive effektivt i svensk jord- og skogbruk.

Er det ikke snart på tide at vi også fjerner tvangstrøya for den norske bonden?

Statsråd Kåre Gjønnes: Dette blir det jo en ganske stor landbruksdebatt ut av.

Jeg tror ikke tvangstrøya er verre enn at storparten av dem som er i næringen, trives i et system der vi har noenlunde regulerte forhold, som i norsk landbruk.

Jeg vil for øvrig når det gjelder sammenligningen mellom det å drive landbruk i Norge og i Sverige, vise til hva en som nettopp gjør det, uttalte i en TV-debatt for en tid siden, nemlig at det ikke var noen vesentlig forskjell – i hvert fall var det ikke mye bedre å drive landbruk i Sverige enn det var i Norge. Heller ikke forskjellen i prisnivå var av de dimensjonene som man av og til kan få inntrykk av.

Når det gjelder Sverige og prisutviklingen, er det innenfor Agenda 2000 i EU. Og med det grepet som vi nå har lagt inn i landbruksmeldingen, sett opp mot det forslaget som Regjeringen har bebudet i forbindelse med en proposisjon om moms, mener vi at vi skal greie å håndtere det norske prisnivået i forhold til det som skjer i EU fram til 2007.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål – Reidun Gravdahl. Hvis tiden tillater det, vil siste hovedspørsmål bli stilt av Erna Solberg.

Reidun Gravdahl (A): Jeg vil gjerne få stille et spørsmål til sosialministeren:

Statens klinikk for narkomane i Hov i Land har behandlings- og rehabiliteringstilbud for rusmiddelmissbrukende foreldre fra hele landet. Nå er belegget kun 70-75 pst., til tross for mange henvendelser. De siste to månedene i fjor hadde de ca. 20 henvendelser, som resulterte i kun én innleggelse.

Det er stort behov for dette tilbudet, men fylkeskommuner og kommuner bevilger ikke penger til behandlingen. Derfor står plasser tomme, samtidig som rusmiddelbrukere mangler et tilbud.

Hva vil sosialministeren gjøre for å endre dette?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det går i disse dager føre seg ei vurdering i departementet nettopp av kva framstøyt vi skal gjera i forhold til Statens klinikk for narkomane. Mitt utgangspunkt er at eg nødig vil koma i den same situasjonen som eg var i i haust i Stortinget, der eg faktisk stod til rette for at ikkje alle plassane på Statens klinikk for narkomane var nytta, samtidig som det er heilt klart, som representanten Reidun Gravdahl seier her, at fleire har behov for ein behandlingssjans.

Representanten Reidun Gravdahl er kjend med at på mitt initiativ har forskaren Sverre Nesvåg ved Rogalandsforskning leia ei arbeidsgruppe som har hatt tre hovudoppgåver, nemleg å sjå på behandlingstilbodet for rusmiddelmissbrukarar i forhold til det behovet som er, sjå på kvaliteten av dei tilboda som finst, og for det tredje å sjå på organiseringa og finansieringa. Desse forslaga har no vore ute til høyring, og har skapt breie debattar og eit stort engasjement ute. Vi held no på å gjennomgå dei i departementet, og vi tar sikte på å koma tilbake til Stortinget med ei samla sak på det området. Det er behov for ein betre samanheng mellom tilbod og behov, og det er behov for å sikra ein betre kvalitet. Sosialkomiteen har allereie fått ei sak om det, og det er behov for ei anna organisering og finansiering.

Eg vil gjerne koma tilbake med mogleg utvida kriterium i forhold til Statens klinikk for narkomane for å sikra at fleire får behandling.

Reidun Gravdahl (A): Etter ofte svært lange opphold for barn og deres foreldre skal de tilbake til kommunen sin. Og det er vel neppe noen som er ferdig behandlet når de blir utskrevet. Mens klientene er på Hov, er sosialtjenesten og barnevernet med på behandlingen. Ved utskrivningen får de som oftest bare et botilbud, mens kommunen ikke har ressurser til ettervern, noe som er svært viktig. Etter det jeg har fått opplyst, ender det ofte med fosterhjemsplassering for barna mens foreldrene må på ny kur. Når barna kanskje etter flere år tilbakeføres til foreldrene, er dette ofte en uholdbar situasjon for begge. Hva vil sosialministeren gjøre for disse gruppene?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Her blir det peika på ei anna side som er svært viktig for meg, nemleg det å sikra eit betre ettervern enn i dag. Det overordna målet med Nesvåg-gruppa sitt arbeid er nettopp å sikra ein betre samanheng mellom situasjonen før, under og etter behandlingstilbodet.

Vi har sett i gang ein plan for opprusting av sosialkontora i dette landet. «Kunnskap og brubygging» er overskrifta. Der er rusmiddelmissbrukarar spesielt nemnde, der er pårørande spesielt nemnde, og eg deler fullt ut representanten Reidun Gravdahl si påpeiking her av at

ikkje minst barn i ein familiesituasjon med slike problem må følgjast betre opp enn no.

Presidenten: Vi går da vidare til siste hovudspørsmål.

Erna Solberg (H): Jeg har et spørsmål til barne- og familieministeren – et spørsmål som har vært en gjen- gangar her i Stortinget de siste tre årene, nemlig om kontantstøtten.

Jeg ble noe overrasket for et par uker siden da det plutselig i nesten alle media ble referert til at kontantstøtten koster 600 000 kr pr. familie som mottar kontantstøtten eller som har valgt å være hjemme. Det var et meget spesielt regnestykke gjort av en journalist i Vårt Land som gikk ut på at det eneste formålet med kontantstøtten var at kvinner skulle sendes hjem til kjøkkenbenken, eller at en av foreldrene skulle velge å være hjemme.

Mener statsråden at de foreløpige tallene som er kommet fra Statistisk sentralbyrå, tyder på at kontantstøtten har vært en vellykket ordning ut fra de tre kriteriene som er satt opp for kontantstøtte, nemlig ønsket om mer valgfrihet for foreldrene når det gjelder omsorgsform, en rettferdig fordeling av stønaden til barnetilsyn mellom foreldrene og muligheten til å velge mer tid med barna?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg kan svara ja på det. Ut frå det materialet vi hittil har fått, dei undersøkingane vi har hatt, vil eg faktisk seia at alle desse tre kriterier har vore innfridde.

Det som det kan stillast spørsmål ved, er akkurat dette med tid saman med borna. Men det er mange måtar å rekna ut kor mykje tid ein brukar saman med borna, på. Og eg må seia at eg hoppa litt i stolen sjølv då eg såg reknestykket som Vårt Land brukte. Det som er utruleg, er at politikarane etter å ha sett det, brukte det vidare. Det held ikkje mål i det heile å gjera eit poeng ut av reknestykket, slik som Vårt Land har gjort.

Det er opplagt at i årevis har veldig mange familiar prioritert at ein eller begge skal vera noko meir heime, og dei har faktisk hatt mindre inntekter av den grunn og har slite litt økonomisk. Dei har vi no gitt ei handsrekking gjennom kontantstøtta. Det er eg glad for. Eg meiner vi òg må ta med den delen når vi skal sjå på det totale reknestykket.

Eg er spent på den vidare evalueringa. Alle desse tre punkta som representanten nemner, skal vera med i den evalueringa. To av dei har heilt klårt gått inn med 100 pst. Det tredje punktet skal vi ta med oss i evalueringa når den vil bli lagd fram for Stortinget i løpet av våren neste år.

Erna Solberg (H): Utgangspunktet for det stykket som stod i Vårt Land, var et sitat fra Kristelig Folkepartis egne valgbrosjyrer, hvor man understreket det ene av formålene med mer tid med familien.

Når vi nå ser på den politiske prosessen som foregår i Arbeiderpartiet, med et evig kaos om hva man egentlig mener om kontantstøtten, er den åpenbart et frieri til enkelte av eller alle sentrumpartiene. I forbindelse med

evalueringen av kontantstøtten har jeg et oppfølgings- spørsmål til statsråden som går på om Kristelig Folkeparti fremdeles står fast ved at kontantstøtten skal basere seg på de tre kriteriene, og at man ikke ønsker bare å trekke frem det ene kriteriet som går på mer tid med barna. For det som det ser ut til nå, er at Arbeiderpartiet beveger seg mot en modell hvor man faktisk bare vil utbetale kontantstøtte hvis man velger å være hjemme med barna, altså en modell som er langt mer rendyrket i det å sende kvinnene hjem til kjøkkenbenken enn det selv Kristelig Folkeparti noen gang har stått for.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg kan vera einig i den konklusjonen. Det har undra meg litt at ikkje Arbeidarpartiet har sett akkurat den biten av argumenta sine når det gjeld kontantstøtta. Eg får ganske mange innspel frå ulike hald som går på at dei meiner at den bør gå berre til dei som er heimearbeidande på heiltid. Eg vil då streka under at den fleksibiliteten, den fridomen, som vi har lagt opp til, blir øydelagd dersom vi skal binda den sterkt opp til dei som er heime på heiltid. Eg trur det er veldig mange som ynskjer ein del deltidsløysingar både i forhold til barnehage, i forhold til arbeidsliv og i forhold til meir tid, og den fridomen ligg i den modellen som i dag fungerer. Så får vi sjå når evalueringa kjem.

Eg synest at vi som politikarar skal ha tillit til foreldra, at dei faktisk vel det som er best for borna sine.

Så får eg sjølvsagt veldig mange historier om at det er mange som jobbar akkurat like mykje som før, men desse undersøkingane vil då visa kva som er reelt, og kva som ikkje er reelt. Og dersom dei ynskjer det – vel, vel, så har dei valt ei anna omsorgsform enn barnehage. Men eg trur at når vi får fleire barnehageplassar, vil dei som er ute i arbeid, òg velja barnehage for borna sine.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det foreligger såpass mange spørsmål til den ordinære spørretimen at vi ikke vil være ferdig innenfor den reglementsmessige tiden. Presidenten vil derfor med grunnlag i forretningsordenens § 53 pkt. 3 fjerde ledd gi adgang til å stille bare ett tilleggs spørsmål i den ordinære spørretimen i dag.

Det blir dessuten noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 3, fra representanten Erna Solberg til barne- og familieministeren, vil bli besvart av utenriksministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra utenriksministeren vil spørsmålet bli flyttet og besvart før spørsmål 9, som også skal besvares av utenriksministeren.

Spørsmålene 14 og 15, fra henholdsvis representantene Gunnar Halvorsen og Bendiks H. Arnesen til forsvarsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 22, fra representanten Ottar Kaldhol til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Laila Kaland.

Spørsmål 23, fra representanten Vidar Bjørnstad til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Eirin Faldet.

Spørsmål 26, fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren, bortfaller, da spørteren har sykdomsforfall.

Spørsmålene 33 og 34, fra henholdsvis representantene Elsa Skarbøvik og Erik Solheim til utviklings- og menneskerettighetsministeren, vil bli besvart av utenriksministeren på vegne av utviklings- og menneskerettighetsministeren, som har sykdomsforfall. Etter anmodning fra utenriksministeren vil spørsmålene bli flyttet og besvart etter spørsmål 11, som også skal besvares av utenriksministeren.

Spørsmålene 40 og 41, fra representanten Steinar Bastesen til fiskeriministerens, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 42, fra representanten Øystein Hedstrøm til fiskeriministerens, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av fiskeriministerens, som er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Farum kommune i Danmark er utpekt til å være blant de 10 beste kommunene i hele verden. Ved hjelp av privatisering og markedsøkonomiske prinsipper har kommunen på relativt få år gått fra å være en kommune i vanry preget av fattigdom og dårlig service til stor suksess. Høy skatt og lav service er snudd til lav skatt og høy service. Alle kommunale eiendommer er solgt, det er full valgfrihet innen skole og eldreomsorg, og pengene følger brukerne.

Bør ikke erfaringene fra Farum være interessante også for norske kommuner?»

Statsråd Odd Roger Enoksen: I Danmark finnes det eksempler på konkurranseutsetting av enkelte spesialtjenester, slik som transport, rengjøring og matlevering. Det er også gjort forsøk på konkurranseutsetting av omsorgstjenester i enkelte kommuner. Flere av disse har imidlertid strandet på et tidlig stadium på grunn av misnøye med tjenestetilbudet og konflikt mellom den private operatøren og kommunen. Resultatene har med andre ord langt fra vært entydig positive.

Erfaringer fra Sverige tyder på at det er de folkerike delene av landet som har markeder for konkurranseutsetting, bl.a. av pleie- og omsorgstjenester. Hvorvidt konkurranseutsetting eller privatisering er hensiktsmessig, må derfor vurderes konkret ut fra en rekke forhold. Erfaringene fra våre naboland gir altså ikke grunnlag for å

trekke noen entydige konklusjoner. Det gjør heller ikke erfaringene fra Norge.

Jeg mener derfor at det i utgangspunktet må være opp til den enkelte kommune om den ønsker å konkurranseutsette noen av sine tjenester og eventuelt på hvilken måte den ønsker å gjøre det. Det er imidlertid Regjeringens generelle holdning at det bør være en målsetting at tjenesteyting i hovedsak er en oppgave som skal løses av det offentlige. Jeg legger videre vekt på å differensiere mellom sektorer. Konkurranseutsetting i teknisk sektor kan i flere tilfeller være av det gode, men jeg er svært skeptisk til konkurranseutsetting innenfor pleie- og omsorgssektoren.

Som et alternativ til å bruke store ressurser på å legge til rette for konkurranseutsetting bør kommunene heller legge vekt på å videreutvikle eget tjenestetilbud og spesielt fokusere på organisering og ledelse. Jeg vil også peke på forsøket i Sørums og Steinkjer kommuner, hvor man i nært samarbeid med de ansatte vil oppnå omstilling og effektivisering uten konkurranseutsetting. Slik kan de ansattes erfaring brukes på måter som stimulerer deres kreativitet og skaperkraft. Samspill mener jeg er veien å gå for å tilby innbyggerne bedre kommunale tjenester.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker kommunalministeren for svaret, som dessverre avslørte en beklagelig skepsis til mer marked i kommunal sektor.

I fjor gikk norske kommuner med 10 milliarder kr i underskudd, og stadig mer taler nå for at norske kommuner bør omstille sin tjenesteproduksjon bort fra monopoltilværelsen og over til markeds- og konkurransebaserte løsninger.

Det er et merkelig paradoks at vi i Norge skal ha disse gudsforlatte monopolsystemene, at vi skal tviholde på disse i den kommunale sektor nettopp på viktige områder som omsorg og helse der det virkelig trengs konkurranse for å stimulere til høyere kvalitet og mer kostnadseffektivitet. En bevisst bruk av konkurranse innen all kommunal tjenesteproduksjon viser seg jo å fungere godt der man velger slike løsninger, f.eks. i Farum.

Hva i all verden er så galt med norske kommuner dersom de ikke tåler konkurranse fra privat sektor? Og anser virkelig statsråden norske kommuner som så lite effektive i alt det de gjør, at de ikke tåler konkurranse fra private aktører?

Statsråd Odd Roger Enoksen: Jo, jeg er ganske overbevist om at det offentlige tåler konkurranse fra privat sektor. Det er faktisk ikke det det dreier seg om. Det dreier seg om hvordan man på best mulig måte kan organisere det offentlige tjenestetilbudet.

Når representanten Andersen setter likhetstegn mellom de 10 milliarder som kommunesektoren har i underskudd, og behovet for privatisering, så blir det helt feil. Hvis representanten Andersen tror at det er mulig å redusere kostnadsnivået i kommunesektoren med 10 milliarder gjennom privatisering, må det i så fall skje på følgende måte: Enten i form av en kraftig lønnsreduksjon og skjerpet krav til arbeidsinnsats fra de ansatte innenfor

pleie- og omsorgssektoren eller gjennom en kraftig nedbygging av tjenestetilbudet. Det er de to alternativene som foreligger. Det er nemlig ikke slik at det innenfor pleie- og omsorgssektoren sløses bort milliardbeløp på en ineffektiv drift. Tvert imot, pleie- og omsorgssektoren drives godt i de aller, aller fleste kommuner.

Derneft er det også slik at vi allerede har fått henvendelser fra organisasjoner som har et stort innslag av privat tjenestetilbud innenfor pleie- og omsorgssektoren, som sier at man allerede er i ferd med å få problemer i forholdet mellom dem som har tatt et oppdrag, og dem som gir oppdraget, når det gjelder å definere hvordan det skal løses. Dette er også en utfordring som vi står overfor.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

S p ø r s m å l 2

Gunnar Kvasheim (V): «I forbindelse med adopsjon må de involverte foreldre forholde seg til en rekke ulike instanser og fylle ut et stort antall skjemaer. Dette oppleves som meget arbeidskrevende og belastende. Regjeringen har satt i gang et bredt anlagt arbeid for å få «Et enklere Norge».

Vil statsråden medvirke til at det blir en gjennomgang av rutinene i forbindelse med adopsjon med sikte på å få til en forenkling?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Målet med adopsjon er som kjent ikkje å finna born til foreldre, men å gi born som treng det, gode foreldre. Det følgjer både av Barnekonvensjonen til FN, av Haagkonvensjonen om vern av born og samarbeid ved internasjonale adopsjonar og dessutan av vår eiga adopsjonslov at adopsjonsløyve kan ein berre gi når det er truleg at adopsjonen vil bli til beste for barnet. Adopsjonsstyremaktene må difor sikra seg, så langt det er mogleg, at adoptivsøkjarane har dei føresetnadene og eigenskapane som skal til for å kunna gi barnet ein trygg og god oppvekst.

Dei retningslinene som gjeld for handsaming av søknader om adopsjon, er utforma av omsyn til barnet. I dette ligg det at det må stillast krav til adoptivsøkjarane.

Dei som ynskjer å adoptera, må venda seg til kommunen der dei bur. Kommunen utgreier søkjarane og skriv ei grunna tilråding om adopsjon. Søkjarane må kunna dokumentera at dei har god helse, god vandel og trygg økonomi. Det er såleis naudsynt med legeattest, uttømmende politiattest, vigselsattest og likningsattest. I tillegg kjem fødsels- eller dåpsattest, eigenerklæring om helse og ei erklæring frå den adopsjonsorganisasjonen som skal formidla adopsjonen.

Sosialrapporten frå kommunen er viktig. Når det gjeld adopsjon av norske born, veit ein kven barnet som skal plasserast, er. Dette gjer det lettare å finna dei beste foreldra til barnet. Ved adopsjon av born frå utlandet veit ein på førehand vanlegvis ikkje kven barnet er. Det er difor viktig at dei opplysningane som opphavslandet til

borna får, gir eit grundig inntrykk av søkjarane, slik at landet får eit best mogleg grunnlag når dei skal finna nye foreldre til borna sine.

Eg ser at einskilte spørsmål i sosialrapporten kan opplevast som noko inngåande og vanskelege for nokre søkjarar å svara på. Det eg har større problem med å forstå, er dersom søkjarane meiner det er utidig at adopsjonsstyremaktene i Noreg og opphavslanda til borna krev denne dokumentasjonen.

Når dette er sagt, vil eg seia at eg har lenge sett at det er naudsynt med ein større gjennomgang og revidering av dei skjema som gjeld ved handsaming av søknad om adopsjon. Dette vart ytterlegare aktualisert som følge av at Stortinget våren 1999 vedtok ei rekkje endringar i adopsjonslova.

Eg ser at nokre skjema kan gjerast enklare og betre. Av di mykje er felles ved innanlands- og utanlandsadopsjon, kan det òg vera gagnleg med like skjema der dette er mogleg. Eg meiner at dette vil kunna vera ei god hjelp når det gjeld å letta rutinane ved adopsjon.

Regjeringa har sett i gang eit breitt arbeid for å få eit enklere Noreg. Eg er glad for å kunna seia at eitt av prosjekta der nettopp er å sjå om ein kan forenkla dei skjema som gjeld ved adopsjon. Dette samarbeidsprosjektet med Statens ungdoms- og adopsjonskontor er godt i gang og vil venteleg vera avslutta innan sommaren 2000.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg er enig med statsråden i at de overordnede hensyn som skal ivaretas i forbindelse med adopsjon, hele veien må stå i fokus i forbindelse med behandlingen av adopsjonssaker. Men jeg er også glad for, som det går fram av det positive svaret, at en er i gang med å gå gjennom de skjemaene som brukes i forbindelse med adopsjon med sikte på å få til en forenkling, og at en allerede nå konkret ser at det her er et forenklingspotensial.

Etter at det ble kjent at jeg skulle ta opp dette spørsmålet i spørretimen, har jeg fått en rekke henvendelser fra foreldre som sier at de har forståelse for at det er overordnede hensyn som skal ivaretas, men samtidig – ut fra sine erfaringer – peker på mulighetene for forenkling, slik at dette blir enklere å forholde seg til og mindre tidkrevende å gå gjennom.

Mitt tilleggsspørsmål til statsråden er om man i forbindelse med denne gjennomgangen kan tenke seg å forsøke å involvere adopsjonsorganisasjonene med sikte på å få en brukerorientering.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: På det kan eg svara ja, vi har alt sendt brev til alle adopsjonsorganisasjonane og bedt dei koma med innspel med sikte på forenkling. Førebels har vi ikkje fått veldig mange svar, men eg vonar at dei som er medlemmer der, og som er aktive, vil påverka organisasjonane til å koma med forslag til oss. Eg kan òg gjerne ta kontakt med dei igjen og utfordra dei for å spørja om dei vil koma med forslag til forenklingar. Arbeidet er i alle fall godt i gang, og eg vonar at vi får resultat i løpet av sommaren 2000.

Presidenten: Spørsmål 3 vil bli svarta på seinare.

S p ø r s m å l 4

Erna Solberg (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Organisasjoner som hver dag arbeider med unge kvinner og menn som trues av familien for å inngå arrangerte/tvungne ekteskap, rapporterer at de til stadighet møter personer i det offentlige hjelpeapparatet, barnevern, sosialkontor, politi og utenriksstasjoner, som ikke har kunnskap om problemene eller kjenner til Regjeringens handlingsplan mot tvangsekteskap. Dette er blant annet dokumentert av organisasjonen SEIF gjennom deres prosjekt «Mellom barken og veden».

Hva vil statsråden gjøre med dette?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er vel kanskje lettare å svara på kva vi allereie har gjort, som vi vonar vil få verknader.

Når det gjeld kjennskap til Regjeringa sin handlingsplan mot tvangsekteskap, som vart lansert i desember 1998, så vart denne send til alle fylkesmenn, fylkeskommunar og kommunar i landet og til ei rekkje innvandrorganisasjonar like etter at handlingsplanen vart offentliggjord. I kva grad mottakarane har distribuert planen vidare til aktuelle instansar i kommunar og fylkeskommunar, ser ut til å variera noko, dessverre.

I februar i år vart handlingsplanen òg send til alle ungdomsskular og vidaregåande skular i landet.

Når det gjeld den kunnskapen offentlege instansar har om tvangsekteskap, er ikkje denne like god overalt. Derfor skal det til våren sendast ein rettleiar eller eit rundskriv til ulike offentlege instansar om rutinar for å handtera krisesituasjonar som har oppstått fordi ungdom er truga med eller utsette for tvangsekteskap. Det er viktig at det er eit mottakarapparat som veit kva dei skal gjera når ungdom i ein krisesituasjon oppsøker det offentlege, eller når utanrikstenesta sender ein ungdom heim som har flykta frå eit tvangsekteskap.

Skulestyresmaktene, oppfølgingstenesta, barnevern, sosialteneste og politi må vita kven som skal kontaktast, og korleis dei skal gå fram. Det har vi omtala som ein viktig innsats vi prioriterer denne våren.

Det er òg sendt brev til fylkeskommunane som understrekar barnevernet sitt ansvar for dei som er under 18 år, og som har behov for mellombels butilbod i akuttituasjonar knytte til tvangsekteskap. Utover desse tiltaka vil det i vår bli gitt ut ein informasjonsbrosjyre mynta på offentleg tilsette. Vi har òg engasjert ein person til å systematisera erfaringane frå førebyggjande arbeid mot tvangsekteskap. Dette arbeidet er starta opp og vil ligga føre til hausten som eit informasjons- og metodehefte for alle miljø som arbeider med ungdom som kan koma borti denne problematikken. I vår vil det ligga føre eit hefte som omtalar lover og konvensjonar relaterte til tvangsekteskap, og eit anna hefte som vil ta for seg syn på ekteskap i ulike religionar.

I handlingsplanen mot tvangsekteskap er det i kapitlet om opplæring og kompetanse seks tiltak som skildrar korleis Regjeringa vil styrkja kompetansen om tvangsekteskap blant ulike yrkesgrupper. Desse tiltaka vil vi starta arbeidet med før sommaren.

Når det gjeld utanrikstenesta, er arbeidet godt i gang med å bygga ut kontaktar med styresmaktene i relevante land med tanke på rask og effektiv handtering av konkrete saker der ungdom må flykta frå familien for å unngå tvangsekteskap.

Erna Solberg (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at denne delen av arbeidet mot tvangsekteskap er et prioritert område i vårhalvåret, ikke minst fordi det viser seg nå at handlingsplanen mot tvangsekteskap kanskje har en ekstra effekt utover den som var tiltent da jeg i november 1997 foreslo å få gjennomført en slik plan, nemlig bare det at man har en handlingsplan, gjør at også frivillige organisasjoner kan vise til den og bruke den som en brekkstang når de møter på motvillige deler av det offentlige tiltaks- og hjelpeapparat.

Det man vet om disse sakene, er at de er så utrolig vanskelige fordi de krever at så mange ulike offentlige etater jobber sammen. Det dreier seg om barn som kanskje tas ut av skole et sted, flyttes til hemmelig adresse, får anonymitet, skal begynne på ny skole, får nye venner – alt forandres rundt dem, og det skal skje raskt i en gitt krisesituasjon. Det krever at tiltaksapparatet rundt omkring kjenner planen, og derfor er det så utrolig viktig at dette prioriteres.

Jeg har lyst til å stille et oppfølgingsspørsmål til statsråden (presidenten klubber): Betyr svaret at dette arbeidet også vil få prioritet i de kontaktmøtene som Regjeringen skal ha fremover med ulike deler av den fylkeskommunale og kommunale forvaltning?

Presidenten: Presidenten vil be om at ein respekterer taletida.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er naturlig at dette òg blir eit tema i dei ulike samanhengar vi møter dei ulike etatane. Eg må ærleg innrømme at eg vart litt sjokkert då eg opplevde at den eine etter den andre sa at denne planen hadde dei aldri sett. Vi visste at vi hadde sendt han, men det var departementet som fekk skulda for at dei ikkje hadde fått han, sjølv om han var send. Det seier litt om at her er det ikkje berre å senda ein plan, her må ein jobba aktivt for at planen skal bli tatt i bruk.

Eg har lyst til å leggja til at vi òg vil etablere kontakttelefon og informasjonssenter både i Noreg og i Pakistan, slik at vi følgjer dei ikkje berre her i landet, men òg i utlandet. Dei som er trua og treng hjelp, kan ringja for å få vita kvar dei skal venda seg for å få hjelp for å finna tryggleiken for seg sjølv.

S p ø r s m å l 5

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg vil få stille et spørsmål til barne- og familieministeren:

(Sjøli)

«Stortinget vedtok 20. april 1999, etter forslag fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti, å be Regjeringen legge fram en stortingsmelding vedrørende lesbiske og homofiles levekår og livskvalitet i Norge. Det var bred enighet om at det hastet å få grundig gjennomgang av situasjonen og konkrete tiltak til bedringer. Det har nå gått snart ett år uten at noe har skjedd.

Når kan vi forvente at Regjeringen vil legge saken fram for Stortinget?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Sonja Irene Sjøli seier i spørsmålet sitt at ingenting har skjedd, men det har det sjølvsagt gjort. Arbeidet med stortingsmeldinga om levekår og livskvalitet for lesbiske og homofile i Noreg er i full gang. Bakgrunnen for meldinga er ein forskingsrapport frå Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring – NOVA. Rapporten viser m.a. at lesbiske og homofile har dårlegare helse og oftare angst og depresjonar enn den vanlege befolkninga. Det vart òg funne at mange unge homofile hadde problem med å akseptera og vedkjenna seg sjølv, og fleire har freista sjølv-mord enn i befolkninga elles.

Målet med stortingsmeldinga er å setta lys på dei lesbiske og homofile sine levekår og livssituasjon i eit breitt perspektiv gjennom kunnskap som bygger på forskning. Målet er vidare – på bakgrunn av denne kunnskapen – å vurdera og koma med forslag til tiltak for å betra livskvaliteten til lesbiske og homofile, og eg siktar på at stortingsmeldinga blir send Stortinget hausten 2000.

Arbeidet er altså i full gang, og eg reknar med at meldinga òg vil innehalda tiltak som vil betra på den situasjonen som NOVA-rapporten viser.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er selvfølgelig tilfreds med at arbeidet med stortingsmeldinga er godt i gang, men jeg hadde forventet at det skulle gå litt raskere. Det var bred enighet i Stortinget for et år siden om at det hastet å få konkrete tiltak på bordet for å bedre situasjonen, nettopp på bakgrunn av det som også statsråden var inne på, at dette er en gruppe med ulike helseproblemer som angst, depresjoner og også det faktum at mange unge homofile og lesbiske begår selvmord. Det er en alvorlig situasjon for mange unge mennesker.

Siden det nå har gått et år og man har jobbet så grundig som statsråden her antyder, er det da mulig for statsråden å antyde hvilke tiltak hun mener er nødvendig? Etter et år vil jeg tro at statsråden har noen tanker om det.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg trur det er uvanleg at ein eit halvt år før ein legg fram ei stortingsmelding kjem med tiltaka som ein har tenkt å foreslå, men eg kan seia litt om det vi allereie har gjort. Vi er i gang med stortingsmeldinga, men vi har sett i verk ein del andre tiltak òg som truleg vil vera til hjelp for dei det gjeld. Det fyrste vi gjorde frå departementet si side, var å støtta ein nasjonal ungdomskonferanse som var i mai

1999, og det var jo ganske kort tid etter debatten i Stortinget. Som oppfølging av den konferansen har vi òg hatt ein dialog med LLH i forhold til korleis dei skal kunna finansiera sitt ungdomsarbeid, for dei fell mellom to stolar når det gjeld den økonomiske støtta. I tillegg til det var det eit fleirtal på Stortinget som omprioriterte løyvingar, slik at LLH får 100 000 kr meir i år enn dei fekk i fjor. Det var det vel nesten eit samla storting som stod bak. Så har òg Nasjonalt læremiddelsenter utarbeidd undervisningsmaterieell for lærarar i grunnskulen som tar opp denne problematikken (presidenten klubbar). Dette er nokre av dei tiltaka som allereie er i gang, og dei andre får ein venta med til stortingsmeldinga kjem.

Presidenten: Presidenten vil gjere merksam på at det å respektere taletida også gjeld statsrådene.

S p ø r s m å l 6

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Det blir nå mer vanlig at fedre har den daglige omsorgen og foreldreansvaret for barn. Daglig omsorg for barn lar seg vanskelig forene med å være aleneforeldre og samtidig gjennomføre militærtjeneste. Lov om verneplikt tar ikke slike hensyn. Klarer ikke vernepliktige å finne passende omsorgstilbud, blir det en sak for barnevernet.

Finner statsråden det rimelig at lov om verneplikt veier tyngre enn hensynet til barnet?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg har lyst til å seia til presidenten at det er ikkje lett å svara kort på desse spørsmåla, for dei er ofte ganske kompliserte.

Fyrst vil eg peika på at lov om verneplikt eigentleg høyrer inn under forsvarsministeren sitt område.

Lov om verneplikt regulerer ikkje rettane til dei vernepliktige når det gjeld ansvar for born i samband med militærtjeneste, men det er fastsett egne reglar for dette.

Vernepliktig personell som har omsorg for born, og som derfor ikkje kan utføra pliktene sine ved fyrstegongs-tjeneste og repetisjonsøvingar, er på bakgrunn av vedtak i Stortinget, jf. St.prp. nr. 1 for 1990-91, gitt visse rettar. Desse rettane er som følgjer:

1. Ein vernepliktig som har omsorg for eit barn åleine, får utsett fyrstegongstenesta så lenge ein har omsorg åleine og fram til årsskifte det året den vernepliktige fyller 33 år.
2. Har ein vernepliktig delt omsorg for born, vil ein søkja å plassera den vernepliktige så nær heimstaden at han kan få heimebuarstatus, eller ein vil gi han kortast mogleg tenestetid.
3. Ein vernepliktig som nyttar seg av lovfesta rett til omsorgspermisjon frå arbeidet sitt, får utsett all militærtjeneste så lenge omsorgspermisjonen varer.
4. Personell som har omsorg åleine for born, skal ved repetisjonsøvingar få utsett øvinga dersom avdelinga ikkje kan tilby fleksible permisjonsordningar som gjer

at omsorgsbehovet til barnet kan bli dekt under øvinga på om lag same måte som elles.

Dette gjeld også om den vernepliktige mellombels har omsorga åleine fordi den andre omsorgspersonen ikkje kan passa born på grunn av sin eigen arbeidssituasjon, studium eller sjukdom. I slike tilfelle blir det kravd tungtvegande grunnar.

Ansvar for barneomsorg er som utgangspunkt likt for kvinner og menn, og ynske frå arbeidsgjevaren til den andre omsorgspersonen eller den andre omsorgspersonen sine egne prioriteringar kan ikkje likestillast med dei plikter vernepliktlova legg på den einskilde. Eg meiner derfor at reglane om verneplikt tar godt nok omsyn til borna.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker statsråden for svaret, selv om det ikke var et svar på spørsmålet mitt, for jeg spør om hun mener at lov om verneplikt skal veie tyngre enn hensynet til barnet.

Jeg er også klar over at Forsvaret har satt opp retningslinjer for hvordan man skal behandle dette, men det er bare det at det er veldig forskjellig praksis med hensyn til hvordan dette blir behandlet. Nå gjelder dette en veldig liten gruppe, så man kan si at det er kanskje en av grunnene til at man ikke har gått så dypt inn i spørsmålet. Det som er det store problemet, er ikke så mye første-gangstjenesten, men repetisjonsøvelsene. Her har det vært veldig tilfeldig hvordan man har gjort det. Grunnen til at jeg ikke stilte spørsmålet til forsvarsministeren, men til barne- og familieministeren, er dette med hensynet til barnet. Synes hun at hensynet til barnet bør ha forrang?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg synest faktisk at dei punkta eg nemnde i svaret mitt, viser at ein tar omsyn til barnet i dei tilfella der det er nødvendig å gjera det.

Dersom praktiseringa er veldig forskjellig, vil eg ta opp med forsvarsministeren korleis dette blir praktisert, for det er opplagt at dersom ein står der utan hjelp, er blitt kalla inn til repetisjonsøving, har barn og eineansvar eller på annan måte er avhengig av å kunna ta seg av barnet sitt, føler eg at regelverket er til stades for at det skal kunne bli praktisert. Dersom praksisen er for dårleg, må vi gå gjennom den. Vi treng ikkje nødvendigvis endra lovverket for at dette skal bli praktisert på den måten som er til beste for barnet fyrst og fremst.

S p ø r s m å l 7

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil få stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Fars rett til fødselspenger er i dag avhengig av om mor har jobbet eller ikke under svangerskapet. Det er bebudet at fars rettigheter nå vil bli bedret ved en lovendring. Det har vært et økonomisk problem for far å ta permisjon når mor ikke har vært i arbeid og ikke selv kan ivareta omsorgen for barnet.

Er statsråden enig i at ovennevnte forhold bør gi far rett til fødselspenger, og at dette blir tatt hensyn til i lovendringen?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Representanten Nakkim viser til at det er varsla ei endring i folketrygdlova som vil opna for at fleire fedrar får rett til fødsels- og adopsjonspengar. Forslaget vart omtala i budsjettproposisjonen for 2000 og fekk tilslutning av Stortinget under budsjettbehandlninga. Eg er glad for at det vart løyvt nødvendige midlar til å innføra sjølvstendig oppteningsrett for fedrar frå 1. juli 2000, ei sak mange har snakka om i svært mange år, men som ingen har gjort noko med før vi no gjorde det på budsjettet i år.

Som ei oppfølging av budsjettvedtaket arbeider departementet med sikte på å leggja fram ein odelstingsproposisjon ved utgangen av mars månad. Forslaget er førebels ikkje heilt ferdigbehandla i Regjeringa. Det sentrale vil vera at ein ikkje lenger skal stilla krav om at mora må ha opptent rett til fødselspengar for at faren skal få rett. For at retten til far skal bli utløyst, må det likevel ligga føre eit reelt omsorgsbehov etter fødselen. Far skal ikkje få rett til fødsels- og adopsjonspengar i situasjonar der mor samstundes er heime og tar omsorg for barnet. Som varsla i budsjettet, vil situasjonar der mora etter fødselen går ut i arbeid eller utdanning, kunna utløysa ein rett for far.

Eg ser at det kan ligga føre eit reelt omsorgsbehov også i situasjonar der mora på grunn av sjukdom er heilt avhengig av hjelp for å ta hand om barnet. Også denne situasjonen vil bli vurdert i arbeidet med odelstingsproposisjonen.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er glad for at hun nå også tar med de tilfellene hvor far er i jobb, men hvor han likevel kan komme inn under den nye loven om opptjente egne rettigheter i tilfeller der mor er syk, hvor hun eventuelt er ufør, og hvor det er erklært at hun ikke kan ta omsorgen for barnet alene.

Jeg regner med, etter det svaret jeg fikk fra statsråden, at dette vil bli behørig behandlet i lovendringsforslaget, og at vi vil komme tilbake til det når denne proposisjonen foreligger i Stortinget.

S p ø r s m å l 8

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Bondevik-regjeringen åpnet i 1998 for salg av aksjer i bedrifter hvor staten har eierinteresser. Voksenås-erklæringen sier det er en fordel at de fleste selskaper der staten er inne på eiersiden, også har et innslag av private eiere. North Cape Minerals har lagt inn et bud på statsaksjeselskapet Olivins mineralvirksomhet i Åheim.

Vil Regjeringen vurdere salg av eierandeler i Olivin?»

Statsråd Lars Sponheim: Regjeringen har lenge signalisert at det kan være aktuelt å redusere den statlige eierandelen i A/S Olivin. Jeg viser i den forbindelse til omtalen av A/S Olivin som er gitt i St.meld. nr. 18 for 1998-99, Bedrifter hvor staten v/Nærings- og handelsdepartementet har eierinteresser.

North Cape Minerals AS viste tidlig interesse for å kjøpe A/S Olivin og har nå fremsatt et konkret tilbud med frist til 24. mars om å kjøpe A/S Olivins mineralvirksomhet på gjeldfri basis til en pris tilsvarende 800 mill. kr. North Cape Minerals har uttalt at de også er villige til å drøfte andre overdragelsesalternativer. Det ligger i dette bl.a. at North Cape Minerals AS ikke ønsker å overta Moxy Trucks AS.

Før jeg går videre med denne saken, har jeg tilskrevet A/S Olivin og bedt om styrets syn på tilbudet fra North Cape Minerals.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg tror ikke det er så stor forskjell på Venstres og Fremskrittspartiets syn når det gjelder betydningen av å få private, kompetente eiere inn i tradisjonell, norsk industrivirksomhet, fordi det vil være en berikelse for disse miljøene. Man kan da få inn profesjonelle krefter som ser mulighetene for innsparinger, forbedringer osv. og kan bedre bedriftenes konkurransevne, selv om vi vet at Olivin er et solid selskap.

Det interessante her er jo hvor langt Regjeringen ønsker å gå. Én ting er jo hva Venstre ønsker å gjøre, men hva kunne Regjeringen tenke seg å gjøre? Vil man ved en eventuell delprivatisering – det er jo ikke sikkert det bare er North Cape Minerals, det kan også være andre interesser inne i bildet – stoppe ved en statlig eierandel på 51 pst., altså Hydro-modellen, eller ønsker man å gå lenger, slik Fremskrittspartiet ønsker?

Statsråd Lars Sponheim: Det er riktig at Olivin er en god bedrift. Den er 100 pst. statlig eid og driver en meget lønnsom høstingsvirksomhet av mineralet olivin. Det er Regjeringens oppfatning at det er en bedrift som også bør ha videre utviklingsmuligheter. Det kan best skje ved at man får med seg andre eiere som ikke bare kan tilføre kapital, men også kan tilføre kompetanse, både mot marked, mot drift og på alle måter. Dette har vi en veldig god dialog om med Olivin – styret i Olivin – som arbeider med ulike løsninger for dette.

Oppi dette har vi fått dette tilbudet fra North Cape Minerals. Det vil selvsagt bli vurdert og sett på i en slik sammenheng, men vi er ennå ikke kommet til noen konklusjoner med hensyn til hvordan vi skal gå videre med dette.

La meg også få gi uttrykk for at Olivin driver innenfor et område som har store utviklingspotensialer i Norge, og vi bør kanskje se enda mer offensivt på hvordan vi kan få til et samspill som gjør at vi kan utnytte de industrielle mulighetene i mineralnæringene. Der kan både Olivin og kapitalen i Olivin være en basis for å skape nye muligheter.

Presidenten: Då går vi tilbake til spørsmål 3.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Erna Solberg til barne- og familieministeren, vil bli svara på av utanriksministeren som rette vedkomande.

Erna Solberg (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Ved minst ett tilfelle har en norsk utenriksstasjon gitt beskjed om at de ikke kan dekke flyreise hjem for en 14 år gammel jente som er kidnappet fra Norge, og som er under trussel av å bli tvunget til å inngå ekteskap i farens hjemland. Historien er dokumentert av organisasjonen Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF).

Vil statsråden sikre at ved lignende tilfeller vil ambassader og andre norske utenriksstasjoner dekke hjemreise?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Dette spørsmålet ble opprinnelig rettet til barne- og familieministeren, som presidenten sa, men er overført til meg, da det er Utenriksdepartementet som er ansvarlig for denne type bi-stand til norske borgere i utlandet.

Utenriksdepartementet behandler hvert år en del tilfeller der unge mennesker henvender seg til norske utenriksstasjoner med anmodning om hjelp i situasjoner der familien søker å gifte dem bort under tvang. Det dreier seg som oftest om norske borgere med innvandrerbakgrunn.

I noen av disse tilfellene har spørsmålet om dekning av hjemreise oppstått. Det er funnet dekning for hjemreisen i alle disse sakene innenfor departementets egne budsjettammer.

Etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle vil Utenriksdepartementet også i fremtiden strekke seg langt for å dekke hjemreiseutgiftene i slike saker.

Når det gjelder den konkrete saken som representanten Solberg omtaler, har både departementet og den berørte utenriksstasjon fått problemet presentert som en barnebortførings sak. Sak om foreldreretten verserer for øyeblikket for Oslo Byrett. Utenriksstasjonens videre håndtering av saken vil avhenge av innholdet i en rettskraftig norsk dom. Påstanden om at det kan være spørsmål om tvangsgifte har hittil ikke vært fremsatt overfor departementet eller utenriksstasjonen, det være seg av morens advokat eller av den unge jenta saken gjelder. Begge har vært i regelmessig kontakt med henholdsvis Utenriksdepartementet og angjeldende ambassade.

Erna Solberg (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg synes det ble brukt diplomatiske vendinger når man sier at man har villet forsøke å dekke utgiftene i slike saker. Ut fra det faktum at vi har en handlingsplan mot tvangsgifte, hvor også ambassadenes arbeid er høyt prioritert, bør man være helt klar på at i slike situasjoner skal det ikke stå på at et nettverk, foreldre eller frivillige skal måtte reise pengene hjemme for at de det gjelder, kan få mulighet til å reise hjem.

Jeg forstår at det er uenighet knyttet til enkeltteksempler. Dette er ett eksempel, men selvfølgelig et viktig eksempel. Det sitter en 14 år gammel jente i Libanon som nå i ni måneder har vært bortført, etter å ha levd hele sitt liv i Norge, og som selv oppfatter at det er en trussel om å bli tvunget til å inngå ekteskap, at det bl.a. er ett av formålene med at hun er kidnappet. Saken er avgjort av

domstolen. Det er moren som har den daglige omsorg. Og jeg håper at ambassaden i dette tilfellet viser et litt større engasjement, men at prinsippet om at ambassader dekker hjemreise i slike enkeltsaker er slått fast en gang for alle.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Nå synes jeg ikke nødvendigvis jeg brukte så diplomatiske vendinger da jeg sa at vi til nå har dekket utgiftene i alle saker. Men vi har ingen egen budsjettpost som gjelder hjemsendelse av folk som trues med tvangsgifte, slik at Utenriksdepartementet må dekke dette innenfor sine ordinære budsjettammer. Og da har jeg lært at som utenriksminister bør jeg uttrykke meg i vendinger som gjør at jeg ikke binder opp Regjeringen og legger føringer overfor Stortinget, som jeg ikke har lov til. Men vi ser dette som alvorlige saker og gjør det vi kan.

Når det gjelder denne konkrete saken, skal jeg selvsagt følge opp den videre, for det er tydelig at her er det ulike informasjonen. Som jeg sa, har vi ikke blitt anmodet om å hjelpe denne piken fordi hun er under trussel om å bli tvangsgiftet. Konkret har man bedt om å få dekket hjemreise for, jeg tror det var, syv familiemedlemmer, bl.a. et par brødre og søstre som aldri har bodd i Norge. Det fant vi ikke mulig å gjøre. Men spørsmålsstillingen var da overhodet ikke at hun skulle tvangsgiftes, og jeg skal selvsagt se på denne saken på nytt.

S p ø r s m å l 9

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg vil gjerne stille utenriksministeren følgende spørsmål:

«Allerede før den østerrikske regjering ble dannet, varslet den norske regjering at norsk bilateral kontakt med Østerrike skulle «frys» på et lavt nivå. En rekke kontakter er nå brutt.

Hva skal til for at kontaktene skal gjenopptas, og er det uavhengig av den østerrikske regjeringens fremtidige handlinger?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Når den norske regjeringen har valgt å innføre begrensninger i de bilaterale politiske forbindelser med Østerrike på linje med EU-landene, skyldes dette behovet for å ta avstand fra de rasistiske og nasjonalistiske strømninger som Frihetspartiet forfekter.

Tiltakene er ment som et signal til den østerrikske regjering. Det er ikke ønskelig å avskjære Østerrike som et demokratisk land fra deltakelse i det internasjonale samfunn og samarbeid av rent faglig karakter. Begrensningene gjelder derfor bare det bilaterale forhold og utelukkende kontakt på politisk nivå. Vi legger vekt på at tiltakene ikke skal berøre samarbeidet innen OSSE, der Østerrike for tiden har formannskapet.

Regjeringen har lagt vekt på at de europeiske land står samlet og i størst mulig utstrekning koordinerer sine tiltak. Fra norsk side er det derfor ikke ønskelig å fastsette et særnorsk sett med kriterier for hevelse av tiltakene. EU-landenes politikk vil derfor bli tillagt betydelig vekt

ved vår egen vurdering av hvilke utviklingstrekk som kan medføre endringer i vårt forhold til Østerrike. Vi står i nær og løpende kontakt med både EU og med andre land i dette spørsmålet.

Den østerrikske regjeringens politikk vil være et viktig element i vår vurdering av hvorvidt tiltakene skal videreføres. Vi har merket oss at det fra regjeringspartienes side er undertegnet en felleserklæring hvor man slutter seg til grunnleggende europeiske verdier og holdninger. Det må imidlertid også kunne forventes at Haider eller den nye partiledelsen utvetydig tar avstand fra tidligere uttalelser.

Fridtjof Frank Gundersen (Frp): Jeg takker utenriksministeren for svaret.

Forholdet er at en rekke av disse uttalelsene fra Haider har han jo korrigert eller beklaget. Det dreier seg om uttalelser som til dels er ni år gamle. Vi har derimot i vår nærmeste landomkrets Russland, som er ansvarlig for drap og mishandling av egne borgere, det ser vi stadig på tv-skjermene. For tredje gang jager nå russerne tsjetsjenerne ut av sitt eget land. Der hører vi ingenting om isolasjon, men om mest mulig kontakt.

Hvorfor skal man praktisere denne dobbeltmoralen og dobbelstandarden?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg vil mene at de tiltakene som EU nå har truffet, og vi har sluttet oss til, nettopp er for å unngå dobbeltmoral og dobbelstandard. Her viser EU at de tar spørsmål om verdier, holdninger og menneskerettigheter like alvorlig innad i sin egen gruppe, som det de gjør overfor søkerlandene. Jeg tror at det er et veldig viktig signal, og min forståelse er også at en del av søkerlandene nettopp har merket seg dette, og tross alt har sett på dette som positivt.

Det er riktig at Haider til tider har beklaget noen uttalelser, det har imidlertid langt fra vært utvetydig. Det har også vært gjort på ulike måter og i ulike sammenhenger, uten at det har kommet klart frem at man samlet tar avstand fra det som har vært regjeringens politikk så langt.

Uttalelsene som jeg sitter med, er så ferske som fra 1998, og slik sett er det ikke gamle, uaktuelle uttalelser det dreier seg om.

Det er også viktig å huske på at Russland ikke er medlem av EU, og kan neppe bli det i den nåværende situasjon.

S p ø r s m å l 10

Ingvald Godal (H): Eg vil gjerne få stille følgende spørsmål til utanriksministeren:

«En journalist i Moskva-avdelingen for Radio Liberty, Andrej Babitskij, forsvant i krigssonen i Tsjetsjenia 16. januar 2000. Russisk presse meddelte 4. februar 2000 at journalisten var blitt utlevert til tsjetsjenske opprørsstyrker i bytte mot tre russiske krigsfanger.

Vil utenriksministeren forfølge denne saken i OSSE eller annen sammenheng?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Journalisten Andrej Babitskij vendte tilbake til Moskva for en uke siden i dag. Vi er glad for at Babitskij nå er kommet til rette og er tilbake hos sin familie. Jeg vil imidlertid ikke unnlate å peke på at Babitskij-saken gir grunn til sterk uro. Den er blitt tatt opp en rekke ganger i OSSE-sammenheng. OSSE har som kjent en egen representant for frie media, og han har vært meget aktiv overfor russiske myndigheter i denne saken.

Saken har fortsatt enkelte uavklarte sider. Det er vanskelig å si hvilket etterspill den vil få i det russiske rettsapparatet. Selv om det foreløpig ikke synes naturlig å forfølge Babitskij-saken videre i OSSE eller i andre sammenhenger, viser denne saken at vi alltid må være på vakt mot brudd på menneskerettighetene rent generelt og på pressefriheten spesielt.

Frie og uavhengige media er en viktig del av et levedyktig demokrati. Fortsatt har mange land problemer med å etterleve påtatte internasjonale forpliktelser på dette området. I OSSE har man over de seneste år lagt betydelig vekt på å styrke arbeidet med å fremme presse- og mediafriheten. Aktuelle overgrep og brudd på OSSE-forpliktelsene er blitt tatt opp til behandling, samtidig som man har tilbudt rådgivning og bistand til de land som har hatt behov for dette. Også under det norske OSSE-formannskapet var dette en sentral og viktig prioritering.

Ingvald Godal (H): Når denne saka er så viktig, er det sjølvsagt fordi at ho er eit døme på ei dramatisk forverring av situasjonen i Russland.

Borgarrettsrøsla med Jelena Bonner i spissen har teke opp dette, og i eit opprop til Vesten heiter det m.a.:

«Vi appellerer til myndighetene og offentligheten i Vesten. Vi ber dem om å revurdere holdningen til Kreml-ledelsen, vi ber dem om ikke lenger å lukke øynene for Kremles barbariske handlinger, for nedbyggingen av demokratiet og undertrykkelsen av menneskerettighetene. Særlig ber vi om støtte fra den demokratiske verden for å stanse krigen i Tsjetsjenia, gjenopprette pressefriheten og igjen gi frie arbeidsmuligheter for borgerrettighetsforkjempere og for nasjonale minoriteter.»

Kva er utanriksministerens svar på utfordringa frå Jelena Bonner, Sergej Kovaljev og dei andre menneskerettsforkjemparane i Russland?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror det er veldig viktig at vi støtter opp om de initiativ som Jelena Bonner og andre borgerrettsforkjempere i Russland har tatt nå i denne konkrete situasjonen, men også rent generelt. Det er noe vi gjør bilateralt. Jeg har selvsagt drøftet menneskerettighetsspørsmål jevnlig med min russiske kollega når vi har hatt møter, ikke minst har dette vært tatt opp i forbindelse med situasjonen i Tsjetsjenia, som vi tar skarp avstand fra. Men jeg tror også det er viktig å ta det opp i multilaterale sammenhenger. Jeg tror det er viktig at OSSEs arbeid fortsetter aktivt, at man presenterer for Russland de krav og de forpliktelser som de har

overfor OSSE. De signalene vi har fått i den siste tiden om et nærmere og nytt samarbeid mellom Russland og NATO, tror jeg også er viktig når det gjelder menneskerettigheter. Vi skal fra norsk side gjøre det vi kan, for å arbeide for videreutvikling av menneskerettighetene i Russland.

S p ø r s m å l 11

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne få stilla følgjande spørsmål til utanriksministeren:

«I USA er det framlagt planer om å bruke 100 mrd. kroner for å fortsette arbeidet med å utvikle et nasjonalt rakettforsvar. Globus II i Vardø har vært brukt til å utvikle dette, og flere uavhengige kilder mener denne radaren fortsatt inngår. Det reageres kraftig på programmet om rakettforsvar fra så vel NATO-land som Russland og Kina. Bakgrunnen for dette er frykten for et nytt atomvåpenkappløp.

Hva gjøres for å stanse rakettforsvarsplanene og for å sikre at Norge ikke dras med i kappløpet?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: ABM-avtalen mellom Russland og USA er en hjørnestein i det internasjonale avtaleverket når det gjelder stabilitet, nedrustning og ikke-spredning. Det er derfor viktig at det også i fortsettelsen vernes om denne avtalen. De amerikanske rakettforsvarsplanene har aktualisert spørsmål om en tilpasning av ABM-avtalen mellom USA og Russland. En slik tilpasning vil kreve begge parters tilslutning. De to land drøfter nå denne problemstillingen. Det er vårt håp at Russland og USA kommer til enighet på en måte som viderefører ABM-avtalen.

Fra amerikansk side har man avvist at Globus II-radaren har vært testet i en ABM-rolle, eller vil få en slik rolle i fremtiden. Jeg vil minne om at Globus II-radaren disponeres av Norge, opereres under norsk kontroll og vil bli bemannet utelukkende av norsk personell.

Regjeringen vil ikke tillate at Globus II-radaren blir brukt på en måte som er i strid med ABM-avtalen.

De amerikanske planene om et begrenset nasjonalt rakettforsvar, det såkalte NMD, bygger på en amerikansk vurdering om en stigende trussel fra bl.a. Nord-Korea og Irak om et begrenset angrep med langtrekkende missiler utstyrt med masseødeleggelsesvåpen eller konvensjonelle stridshoder.

Ifølge amerikanske myndigheter vil NMD-systemet, dersom det blir utplassert, bare utgjøre et effektivt forsvar mot et fåtall stridshoder. Det vil derfor ikke, ifølge amerikanske myndigheter, berøre den strategiske balansen mellom USA og Russland.

USA har ennå ikke fattet en beslutning om å bygge et nasjonalt NMD-forsvar. Både Norge og andre land har overfor amerikanske myndigheter gitt uttrykk for at et eventuelt NMD-forsvar reiser mange spørsmål, også når det gjelder virkningen for ABM-avtalen.

Selv om beslutningen om et NMD-system vil være en nasjonal amerikansk beslutning, har vi sammen med andre allierte understreket behovet for at det gjennomføres

grundige konsultasjoner i NATO om de amerikanske planene før USA fatter sitt vedtak. Dette har USA sagt seg villig til, og har allerede informert sine allierte i NATO om status i NMD-planleggingen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar utanriksministeren for svaret.

Etter det opne kjelder seier, kan ein gå inn på amerikanske budsjett og lesa at ein har brukt bortimot 1 milliard kr på prosjektet knytt til Vardø. Går ein inn på norske etterretningsbudsjett, finn ein flytting av 50 mill. kr. Amerikanarane investerer altså svært mange pengar i dette prosjektet, og det ville vera rart for denne representanten om ikkje amerikanarane skulle få ein god del igjen for det, når Noreg sjølv investerer så lite. Eg vil be utanriksministeren kommentera det.

Punkt 2: Det er usemje om kva amerikanarane meiner om Globus II. Ekspertar som uttaler seg til New York Times, seier at Globus II blir og skal bli brukt til å spora og samla opplysningar om russiske atomrakettar og kan dermed koplast til dette. Eg vil gjerne ha utanriksministerens kommentar på det.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Som kjent er selve operasjonen av Globus II forsvarsministerens ansvar, og jeg må nok innrømme at jeg ikke har detaljkunnskap om budsjettene i forbindelse med Globus II. Men jeg tror ikke det hersker tvil om at dette er en dyr installasjon, og at amerikanerne her har betalt store beløp – om dette akkurat er 1 milliard, kan jeg verken bekrefte eller avkrefte. I NATO-sammenheng vil jeg jo mene at det er interessant, også for USA, at Norge har et godt etterretningsapparat i tillegg til de øvrige tiltakene som denne radaren skal brukes til. Og som kjent er det allerede en radar i Vardø, så i den sammenheng er ikke dette noe spesielt. Men dette er et ledd i vårt vanlige forsvarssamarbeid mellom USA og Norge.

Jeg er kjent med at det er en uenighet eller at det har kommet frem ulike opplysninger i USA, men det jeg kan bekrefte, er at USA ikke får informasjon i sann tid.

Presidenten: Vi går no til spørsmåla 33 og 34.

S p ø r s m å l 33

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Elsa Skarbøvik til utviklings- og menneskerettsministeren, vil bli svara på av utanriksministeren på vegner av utviklings- og menneskerettsministeren.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg vil da stille følgende spørsmål til utenriksministeren:

«UNCTAD X er avholdt i Bangkok 12.-19. februar 2000, der også statsråden var til stede. Konferansen var særlig fokusert på handel og utvikling.

Hvilke muligheter gav konferansen for å kunne gjenoppta WTO-forhandlingene med utgangspunkt i de prinsipper man ble enige om i Bangkok?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: I Bangkok var det bred oppslutning om betydningen av WTO og en friere regelbasert verdenshandel. Dette gir fordeler for alle land, spesielt utviklingslandene.

På norsk side håper vi at den vellykkede UNCTAD X-konferansen i Bangkok også vil kunne få positive ringvirkninger for forhandlingsklimaet i WTO.

Et åpent, ikke-diskriminerende handelssystem vil også gi bedre markedsadgang for varer og tjenester som er av spesiell interesse for utviklingslandene.

Konferansen henstilte til alle land og internasjonale organisasjoner å gjøre sitt ytterste for å sikre at alle land, og da spesielt de minst utviklede landene, blir bedre integrert i verdensøkonomien.

Det ble også pekt på at tiltredelsesprosedyrene til WTO bør forenkles, samt behovet for å yte faglig bistand til utviklingslandene.

Det var videre enighet om at en ny runde med multilaterale handelsforhandlinger bør ta hensyn til utviklingsdimensjonen.

Å sikre rask fremgang når det gjelder alle disse temaene, forblir, ifølge erklæringen, en prioritert oppgave for det internasjonale samfunn.

I Bangkok ble det også utarbeidet en egen handlingsplan for UNCTADs videre arbeid med handel og utvikling. I dette dokumentet kom det bl.a. inn referanser til toll- og kvotefri markedsadgang for så godt som alle produkter fra de minst utviklede land. Dette er godt i tråd med norsk syn.

UNCTAD er som kjent ikke et forhandlingsorgan. De reelle forhandlinger vil finne sted i WTO. Drøftelsene på UNCTAD X foregikk i en konstruktiv atmosfære. At man nådde frem til konsensus, var i seg selv positivt, ikke minst på bakgrunn av problemene forbundet med WTOs ministerkonferanse i Seattle i desember i fjor.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg er enig i at UNCTAD X i Bangkok var en vellykket konferanse, og det at man til slutt samlet seg om en erklæring om at særlig u-landene skal bli bedre integrert i verdensøkonomien, var gledelig. U-landene selv er jo opptatt av og ønsker mer innflytelse og medbestemmelse, også i WTO.

Når UNCTADs generalsekretær, Rubens Ricupero, kaller konferansen for en «healingprosess» etter Seattle, forstår jeg det slik at det ble en sterkere understreking av behovet for en styrking av det multilaterale systemet generelt, og at konferansen fungerte som et forum for nord-sør-debatt, spesielt angående finansielle spørsmål og handel og utvikling.

Jeg vil spørre utenriksministeren om hvordan Norge nå følger opp dette med at man skal ta mer hensyn til utviklingsdimensjonen. Det er naturlig at WTO i større grad bidrar med egne programmer for å integrere de fattigste land – og hvordan styrker man da WTOs evne til kompetansebygging for å gjøre u-land bedre i stand til å delta?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror det er riktig som representanten Skarbøvik sier, at det var be-

hov for en «healingprosess» etter Seattle. Det er også riktig at hvis man skal komme i gang igjen med forhandlingene, tror jeg det må legges til rette for en bredere deltakelse, ikke minst fra utviklingsland. Dette tror jeg WTO selv har forstått og tatt innover seg, men det er også noe vi fra norsk side ønsker å følge opp.

Vi ønsker å følge opp dette bl.a. gjennom å hjelpe utviklingslandene når det gjelder kapasitet til forhandlinger, gjennom seminarer og muligheter for å gi dem kunnskap. I tillegg til det arbeider vi nå med å se på deltakelsesprosessen, slik at man kan få en bredere deltakelse i forhandlingene i forhold til det man så i Seattle. Vi vil videre også knytte inn frivillige organisasjoner og andre multilaterale organisasjoner, slik at dette skal kunne bli en så bred prosess som mulig.

S p ø r s m å l 3 4

Presidenten: Dette spørsmålet, frå Erik Solheim til utviklings- og menneskerettsministeren, vil bli svarta på av utanriksministeren på vegner av utviklings- og menneskerettsministeren.

Erik Solheim (SV): Jeg skal få stille følgende spørsmål:

«Hvilke initiativer vil Norge ta, for eksempel i FN, for å bygge opp en bedre beredskap for rask hjelp til katastrofeområder som Mosambik?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Flomkatastrofen i Mosambik har på nytt vist at det internasjonale samfunn kommer for sent i gang med de nødvendige katastrofetil-tak. Utviklingen i nødhjelpsarbeidet i Mosambik har videre vist at midlene finnes, men de mobiliseres ikke raskt nok.

For å bidra til at det internasjonale samfunn skal kunne reagere raskt, gir Norge et årlig kontantbidrag – for inneværende år på 4,5 mill. kr – som stilles til disposisjon for FNs kontor for koordinering av humanitær bistand, OCHA. Disse beredskapsmidlene gjør det mulig for FN å starte nødhjelp umiddelbart, som i tilfellet Mosambik. Norge var også blant de første land til å yte hjelp direkte til Mosambik. Våre bidrag til flomkatastrofen i regionen er allerede oppe i over 17 mill. kr.

OCHAs vennegruppe har sitt neste møte i Norge 21. og 22. mars. Der vil vi oppfordre andre land både til å stille opp med kontantbidrag til OCHA for beredskapsformål, og til raskt å følge opp med tilleggsbevilgninger når en naturkatastrofe inntreffer. OCHA har de siste dagene understreket nødvendigheten av slike bidrag for å kunne komme raskt i gang med nødhjelpsarbeidet.

I en bredere sammenheng kan jeg vise til arbeidet med forebygging som er startet i regi av Verdensbanken, for å redusere katastroferisiko i utviklingsland. Norge støtter aktivt opp om dette initiativet og vil legge vekt på at arbeidet med forebygging skjer i tett samarbeid med FNs beredskapssystem for katastrofer.

For øvrig vil vi fortsette å støtte FNs team for katastrofevurdering og koordinering, det såkalte UNDAC,

der Norge for tiden har sju medlemmer. Ett av dem er nå i Mosambik.

Det finnes også et samarbeid mellom Norge, Sverige, Danmark, Finland og Storbritannia innenfor sivilt beredskap som bl.a. skal være en støtte til FNs katastrofearbeid. Vi tror man kan dra sterkere vekslar på denne samarbeidsordningen i forbindelse med internasjonale nødhjelpsaksjoner etter hvert. Direktoratet for sivilt beredskap er i ferd med å styrke sin kapasitet på dette feltet.

Tidligere humanitære katastrofer, enten de er menneskeskapt eller rene naturkatastrofer, har vist oss at et militært-sivilt samarbeid er viktig for å få en mest mulig effektiv og koordinert innsats. Vi vil arbeide for at dette samarbeidet skal styrkes, slik at vi blir bedre i stand til å reagere raskt i krisesituasjoner.

Det er uten tvil nødvendig med en bedre internasjonal beredskap når det gjelder naturkatastrofer. Norge vil arbeide aktivt for at beredskapssystemene blir mer effektive, og for å redusere reaksjonstiden. Samtidig vil vi arbeide for at den internasjonale beredskapen blir sikret et bredt finansieringsgrunnlag.

Erik Solheim (SV): Jeg vil få takke utenriksministeren for svaret. Men jeg synes det er for puslete.

Det er svært vanskelig å befri seg fra den tanken at det som har skjedd i Mosambik, skyldes at det er i Afrika. En tilsvarende katastrofe i et økonomisk, politisk eller militært kjerneområde ville foranlediget en mye raskere og mer kraftfull reaksjon. Det utenriksministeren legger opp til, er jo mer av det samme som ikke virkelig har fungert i denne situasjonen. Hvis det norske sikkerhetsråds-kandidaturet skal gi mening, er det ikke da nettopp denne type ting vi bør kunne ta fatt i? Og ligger ikke svaret på denne typen katastrofer i at det må bygges videre på det siste som ble sagt, nemlig et militært-sivilt samarbeid, og at det må bygges en eller annen form for regionale systemer som gjør at afrikanske land av typen Sør-Afrika, Nigeria eller andre, kan gripe inn i Afrika, latinamerikanske land i Latin-Amerika, asiatiske i Asia, osv., men hvor regningen betales av verdenssamfunnet, og hvor initiativet til dette tas på en mer kraftfull måte fra New York?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Representanten Solheim stiller store krav. Jeg vet ikke om jeg kan være helt enig med ham når han sier at dette er puslete.

Jeg er enig i at vi skal satse, og det kan godt hende han har rett i at vi reagerer annerledes når det gjelder Afrika enn andre steder. Men samtidig er det tydelig at akkurat nå er det ikke de økonomiske midlene som er problemet i Mosambik, men det er koordinering og organisering, og det er det som er viktig. Jeg tror ikke, med all respekt, det første vi da skal gjøre, er å lage et nytt apparat, en ny organisasjon. OCHA er tenkt å skulle være en slik koordinerende organisasjon. Jeg tror det er viktig at vi styrker det apparatet, i hvert fall i første omgang, for å se om det er mulig å bruke det.

Så er jeg enig i at man bør se på mulighetene for en regional tilnærming også på dette området. Men vi er jo alle kjent med hvor svakt f.eks. OAU står, og derfor tror

jeg vi i første omgang bør styrke OCHA, og så må vi arbeide videre med de regionale spørsmålene.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 12.

S p ø r s m å l 1 2

Tore Nordtun (A): Jeg skal stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Det fremgår av Nationen 29. februar 2000 at enkelte pendlere blir tvangsflyttet, nektes norsk pass og står uten fast bopel og postadresse på grunn av sin ukependlerstatus.

De endringene i pendlerforskrifter som det tas sikte på, vil de være egnet til å rette opp i disse forhold?»

Statsråd Gudmund Restad: Det pågående arbeidet med endringer i folkeregistreringsforskriften og forskriften om skattemessig bosted tar sikte på å øke kravene til hva som skal anses som en selvstendig bolig. Endringene vil innebære at det for enslige personer over 22 år stilles større krav til den bolig som disponeres på arbeidsstedet, for at denne skal anses som selvstendig i forhold til annen selvstendig bolig de disponerer i en annen kommune. Det vil dermed bli lettere å bli ansett som pendler enn etter de regler som gjelder i dag. Høringsfristen var 1. mars 2000. Høringssvarene er nå under vurdering i departementet.

Reglene om utstedelse av pass hører under justisministeren. Usikkerhet om hvor en person har sin faste bopel, kan ha ulike virkninger, eksempelvis ved behandling av søknad om pass. Klarere regler om bosted, men mer liberale regler for pendlere, vil kunne få positive konsekvenser også på slike regelverksområder. Men selve regelverket om passutstedelse endres ikke gjennom dette forskriftsarbeidet.

Tore Nordtun (A): Jeg takker finansministeren for svaret.

Jeg er kjent med at forskriftene er ute på høring, og at datoen for den gikk ut nå 1. mars. Men etter min oppfatning er det svært påtrengende å få ryddet opp i disse tingene når det gjelder pendlerstatus. Det har vært reist en rekke spørsmål i Stortinget, som finansministeren er vel kjent med, og som han har gitt utdypende svar på. Men vi har nå gang på gang blitt vitne til at disse pendlerforskriftene og de forskriftene vi har i dag, skaper store uroligheter, og folk tvangsflyttes. Og når vi nå også ser at de ikke får utstedt pass, bare midlertidige pass, da er det etter min oppfatning på høy tid at man griper inn og setter – bokstavelig talt – skapet på plass.

Jeg må også nevne at jeg nå står med et brev fra en kjent entreprenør i Norge, som bl.a. sier at pendlerne ikke får bo på brakkeriggen i helgene. (Presidenten klubber) Dette må det nå ryddes opp i. Jeg får håpe at Stortinget nå snarest får seg forelagt disse forskriftene. (Presidenten klubber igjen.)

Presidenten: Presidenten vil be om at ein respekterer taletida!

Statsråd Gudmund Restad: Det er ikke mye mer jeg som finansminister kan si om disse forskriftsarbeidene som er på gang. Jeg føler meg nokså sikker på at når vi har fått laget nye forskrifter, vil problemet om pendlerstatus osv. i hvert fall bli betydelig ryddigere og greiere enn det har vært hittil. Jeg er enig i at det har blitt urimelige utslag av de forskrifter som har gjeldt tidligere, og praktiseringen av dem.

Når det gjelder oppslaget i Nationen med overskriften «Duste-Norge», tror jeg nok at virkeligheten der er litt karikert. Jeg kan ikke gå inn på hva som gjelder for pass, for det er justisministerens fagområde – han sitter jo i salen. Men fra min erfaring fra et tidligere liv i politi- og lensmannsetaten, kjenner jeg meg ikke igjen i beskrivelsen av hvor vanskelig det skal være f.eks. å få utstedt pass.

S p ø r s m å l 1 3

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få lov til å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«I en rapport fra Landbruksdepartementet levnes Statskog liten ære i forbindelse med Forsvarets etablering av Rena leir i Åmot.

Vil statsråden initiere at Statskog får klarlagt sitt ansvar som grunneier og dermed bidrar med tilstrekkelige makeskiftearealer, slik Stortinget har forutsatt gjennom vedtaket om etablering av Regionfelt Østlandet i Gråfjellet?»

Statsråd Kåre Gjønnes: I Budsjett-innst. S. nr. 8 for 1995-96 påpekte næringskomiteens flertall at det ofte oppstår vanskeligheter når staten båndlegger private arealer ved utbygging eller fredningsvedtak, og at staten ved Statskog SF måtte vise større vilje til makeskifte med de grunneierne som får sine areal nedbygd eller båndlagt.

Stortinget fattet følgende vedtak:

«Regjeringa vert oppmoda til å gå meir aktivt inn for å løyse arealspørsmål ved makeskifte der staten båndlegg private areal ved utbygging eller fredningstiltak.»

Under behandlingen av barskogvernmeldingen hadde energi- og miljøkomiteens flertall følgende forslag i Innst. S. nr. 220 for 1995-96:

«Stortinget ber Regjeringen sikre at Statskog SF og Opplysningsvesenets fond stiller arealer til disposisjon for makeskifteordninger.»

På foretaksmøtet i Statskog SF den 11. juni 1996 ble det vedtatt at Statskog SF stiller makeskiftearealer til disposisjon, og at styret finner fram til hensiktsmessige former og prinsipper for praktiseringen av makeskifter og oppfølging av Stortingets vedtak.

Statskog og Forsvarsdepartementet inngikk den 30. mai 1995 avtale om at Forsvaret primært skulle skaffe nødvendige arealer til makeskiftet gjennom frivillige avtaler mellom private grunneiere, og at Statskog skulle bidra med det restareal som var nødvendig for å oppfylle det totale behov. Det ble avklart mellom Forsvarsdepartementet og Landbruksdepartementet at Statskog gjennom avtalen ikke skulle forpliktes til å bidra til å opprettholde store skogeiendommer for utenbygdsboende eiere.

I den etterfølgende makeskifte- og jordskifteprosess solgte Opplysningsvesenets fond 13 000 daa som ble drevet av Statskog. Utenom dette avstod Statskog 5 000 daa i et trekantbytte. Grunnen til at det ikke ble behov for større arealer for disse eiergruppene, var at Forsvaret gjennom frivillige avtaler fikk kjøpt tilstrekkelige arealer hos andre grunneiere.

I 1997 oppnevnte Landbruksdepartementet et utvalg som evaluerte voldgiftsjordskiftesaken, herunder behov og tilgang på makeskiftearealer i forbindelse med etableringen av Rena leir på Rødsmoen. Evalueringsrapporten ble avgitt 19. august 1998.

Etter utvalgets mening deltok ikke Statskog aktivt nok i makeskifteprosessen. Utvalget legger til grunn for sin vurdering at det ville ha blitt billigere for staten å erverve makeskiftearealer fra Statskog enn fra private.

Jeg er ikke uten videre enig i utvalgets vurdering og mener at Statskog har opptrådt i samsvar med avtalen som ble inngått med Forsvaret og de føringer som Stortinget har trukket opp.

Statskog er organisert som et statsforetak etter lov om statsforetak. Organiseringen innebærer at foretaket er et eget rettssubjekt atskilt fra staten. Dette innebærer bl.a. at det ved statlige inngrep i eiendommene skal betales full erstatning.

Ved behandling av St. meld. nr. 11 for 1998-99 om Regionfelt Østlandet uttalte forsvarskomiteens flertall i Innst. S. nr. 129 for 1998-99 at det er nødvendig «at Statskog og Opplysningsvesenets Fond-skog medvirker til makeskifte.»

De retningslinjer Stortinget har trukket opp, vil bli fulgt opp i det videre arbeidet.

Statskog hadde et møte med Forsvarets bygningstjeneste den 6. mai 1999 og har senest i brev datert 11. februar 2000 til Forsvarets bygningstjeneste foreslått at det holdes et møte for å drøfte rammer for det videre arbeidet.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne takke statsråden for et svar som jeg i all hovedsak er svært godt fornøyd med. Jeg er enig med statsråden i at det ikke er noen grunn til å blande seg inn i hvem som har skyld og ikke, i den prosessen som har vært tidligere.

Jeg har to presiseringer som jeg gjerne vil ta med. Den ene er at statsråden som medlem av regjeringsskollegiet kunne bidra til å få bevilgninger på plass som gjør at det blir mulig å foreta disse makeskiftene. Det er nå én ting. Men viktigere kanskje i denne sammenheng er siste setning i statsrådets svar, om et møte mellom Forsvarets bygningstjeneste og Statskog. Der ville jeg ønsket at også grunneiernes interesseorganisasjoner ble trukket inn i de møtene på et tidlig tidspunkt, slik at man unngikk de misforståelser som jeg tror er noe av årsaken til den misnøyen som tidvis har vært i forbindelse med disse meget store makeskiftene som foregår i tilknytning til Forsvarets etableringer på Rena – om statsråden ville bidra med det.

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg forstår at representanten Hernæs og statsråden er noenlunde enige om virkelig-

hetsforståelsen av hva som har skjedd, og om de utfordringer vi har framover.

Når det gjelder spørsmålet om bevilgninger, så kan ikke landbruksministeren gi noe svar på det her, men jeg skal i hvert fall ta det med meg videre i prosessene vi har foran oss.

Ellers, når det går på å koble inn grunneierne på et tidligere tidspunkt, er jeg opptatt av at det i denne typen saker som vi her skal håndtere, er det veldig viktig at en har et nært og godt samarbeid med de grunneierne som blir berørt. Og i den grad det er behov for å koble dem nærmere inn enn de har vært hittil, skal jeg ta med meg det signalet og se på hva vi kan gjøre på det området.

S p ø r s m å l 1 4

Frå representanten Gunnar Halvorsen til forsvarsministeren:

«Generalinspektøren for Hæren har foreslått å flytte det meste av aktiviteten fra Evjemoen til Oslo, noe som vil føre til store investeringer. Samtidig pågår utredningen Forsvarsstudien 2000 (FS 2000), og Forsvarspolitisk Utvalg er i arbeid, i den hensikt å få en helhetlig vurdering av hele Forsvaret, blant annet gjennom langtidsmeldingen.

Vil det ikke være naturlig å avvente endringer i Hæren og se alt i en sammenheng?»

S p ø r s m å l 1 5

Frå representanten Bendiks H. Arnesen til forsvarsministeren:

«Gjennom pressen framkommer det opplysninger om at Sjøforsvaret overveier å nedlegge all virksomhet i Nord-Norge.

Kan statsråden bekrefte at det foregår slike vurderinger, og er dette eventuelt i tråd med Regjeringens politikk?»

Presidenten: Disse spørsmåla er utsette til neste spørjetime.

S p ø r s m å l 1 6

Jan Simonsen (Frp): Jeg har gleden av å stille justisministeren følgende spørsmål:

«Justiskomiteen understreket i Innst. S. nr. 4 (1999-2000) at vesentlige endringer i overvåkingstjenesten ikke kan finne sted før Stortinget har fått dette til behandling. Justisdepartementet sendte 26. oktober 1999 ut en del spørsmål på en ekstra høringsrunde, for eksempel spørsmålet om livvaktstjenesten og spaningstjenesten.

Kan statsråden love at ingen av endringene som blir nevnt i dette brevet blir gjennomført før Stortinget har fått behandlet omorganiseringen av Politiets overvåkingstjeneste i en total sammenheng?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Det regjeringssoppnevnte Danielsen-utvalget anbefaler i sin utredning at det

iverksettes endringer i overvåkingstjenestens organisasjon. Utvalget drøfter også, med utgangspunkt i tjenestens ressurser, kontaktnett og kompetanse, om overvåkingstjenestens oppgaver bør innskrenkes eller utvides.

Som et ledd i Justisdepartementets oppfølging av utvalgets vurderinger og anbefalinger sendte departementet den 26. oktober 1999 ut et høringsbrev om enkelte forhold av organisasjons- og oppgavemessig karakter i Politiets overvåkingstjeneste. I brevet, som ble sendt overvåkingssjefen, politimesteren i Oslo og senere også riksadvokaten, ble det anmodet om uttalelser vedrørende ansvaret for overvåkingstjenesten i Oslo politidistrikt, overvåkingstjenestens regionale organisering på Østlandet, livvaktjenesten samt behovet for eventuelt å samordne Overvåkingssentralens spaningstjeneste, teknisk avsnitt og IT-avsnitt med tilsvarende funksjoner ved Oslo politidistrikt.

Basert på innkomne høringsuttalelser og politimestrenes høringsuttalelser til Danielsen-utvalgets utredning har jeg etter en totalvurdering kommet til at Overvåkingssentralen fortsatt bør være ansvarlig for overvåkingstjenesten i Oslo politidistrikt. Det er heller ikke aktuelt å slå sammen Overvåkingssentralens spaningstjeneste, teknisk avsnitt og IT-avsnitt med tilsvarende funksjoner ved Oslo politidistrikt.

Livvaktjenesten har jeg derimot besluttet å overføre i sin helhet til Oslo politidistrikt. Tjenesten er i dag delt mellom Oslo politidistrikt, som er ansvarlig for den kongelige politieskorte, og Overvåkingssentralen. I denne sammenheng legger jeg bl.a. avgjørende vekt på at det ikke synes rasjonelt å ha to livvaktenheter organisert under ulike politienheter, og at overvåkingstjenesten bør konsentrere seg fullt ut om sine primæroppgaver, som f.eks. kontraetterretning, kontraterror, rådgivning og analyse.

De spørsmål som her er berørt, vil bli lagt fram for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett.

Spørsmål vedrørende den fremtidige regionale og lokale organisering av overvåkingstjenesten må ses i sammenheng med den fremtidige distriktsinndeling i politiet for øvrig, og vil bli behandlet i kommende stortingsmelding om politiet. I tillegg arbeider departementet med en proposisjon om overvåkingstjenestens oppgaver. Denne proposisjonen vil bli fremmet i inneværende år.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Simonsen (Frp): Livvaktene ved Overvåkingssentralen nyter godt av de korte kommunikasjonslinjene til tjenestens kontraterroravsnitt. Enkelte av tjenestemennene arbeider med terrorrelatert arbeid i de periodene de ikke er opptatt med livvaktoppdrag. Livvaktjenesten må derfor ses på som en integrert del av overvåkingstjenestens arbeid, og derfor ville det også være en vesentlig endring dersom denne nedlegges før Stortinget får diskutert saken i en større sammenheng.

Jeg har registrert den måten justisministeren nå bygger ned overvåkingstjenesten på. POTs virksomhet styk-

kes opp i biter, som så fjernes én for én under dekke av at de enkeltvis ikke utgjør en vesentlig del av overvåkingstjenestens virksomhet. Det er selvsagt greit at vi får denne saken til vurdering i revidert nasjonalbudsjett, men det blir behandlet av Stortingets finanskomite og gir oss ingen mulighet til å se på overvåkingstjenestens virksomhet i en total sammenheng, slik Stortinget har bedt om.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg kjenner meg ikke igjen i bildet av at jeg bygger ned Politiets overvåkingstjeneste. Jeg har gjentatte ganger på denne talerstol understreket hvor viktig den er. Jeg har senest sist lørdag gjennom media gjort kjent en trusselvurdering Politiets overvåkingstjeneste har lagt fram, og som jeg gir som en selvstendig begrunnelse for hvor viktig tjenesten er.

Når det gjelder de endringsforslag som er omtalt, oppfatter jeg ikke spørsmålet om livvaktjenesten som så vesentlig som representanten Simonsen gjør. Men jeg har allikevel kommet fram til at det må legges fram på den måten jeg har gjort rede for, nemlig i revidert nasjonalbudsjett. Alle de andre endringene, hvis jeg skulle ha kommet fram til noen konklusjoner som hadde vært annerledes, ville jeg ha oppfattet som vesentlige, f.eks. å frata overvåkingstjenesten tjeneste i Oslo politidistrikt. Når jeg ikke har gjort det, er det fordi jeg – akkurat som representanten Simonsen – har den enkle oppfatning at selv om en skal operere med analyse, må en også ha fingeren i jorda, bokstavelig talt, for å drive et godt politiarbeid også på dette området. Jeg mener selv at jeg fremmer en sterknet tjeneste med en økt vekt på analysefunksjon, som det moderne terrorbildet krever, samtidig som vi beholder godt gammeldags politiarbeid. Men Stortinget får sjansen i revidert nasjonalbudsjett.

S p ø r s m å l 1 7

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Borgarting lagmannsrett gjorde om en dom fra Sarpsborg byrett fra tre ukers ubetinget fengsel til femseks måneders ubetinget fengsel. Tiltalen gikk på voldsbruk mot en familie på tre samt grovt og simpelt tyveri.

Synes statsråden på et generelt grunnlag at straff for voldsbruk og overfall på uskyldige mennesker er tilstrekkelig når «allmennpreventive» hensyn skal legges til grunn?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er noe usikker på hvordan spørsmålet fra representanten Stang skal forstås. Jeg legger til grunn at det spørres om straffen i dommene det er vist til, er en tilstrekkelig reaksjon mot slik uprovosert vold som vi her står overfor.

Som representanten Stang er klar over, kan jeg ikke kommentere domstolenes avgjørelser i konkrete saker. På generelt grunnlag vil jeg minne om at domstolene i sin fastsettelse av straffen i den enkelte sak ikke bare legger vekt på allmennpreventive hensyn, dvs. hensynet til den alminnelige lovlydighet, men også på andre omstendigheter, slik at straffen blir mest mulig hensiktsmessig,

rimelig og rettferdig. Når det er sagt, vil jeg understreke at jeg en rekke ganger har gitt uttrykk for at det bør reageres strengt mot uprovosert vold. Lovbryterne bør få klar beskjed om at slik brutal og hensynsløs atferd er helt uakseptabel.

Jeg har tillit til at domstolene når de utmåler straff, legger behørig vekt på allmennpreventive hensyn, og jeg har konstatert at Høyesterett i flere saker i den senere tid har slått hardt ned på uprovosert vold og skjerpet straffen kraftig.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det var kort og greit. Jeg oppfatter det slik at statsråden ønsket å være streng. Det er positivt, så jeg er delvis fornøyd med det svaret som er gitt. Men etter manges mening er det slik at man oppfatter at domstolene ofte gir milde straffer, særlig byrettene. Når voldsmenn får en straff av tre ukers varighet etter å ha slått ned og skamfert en hel familie både fysisk og psykisk, er jeg i tvil om dette er tilstrekkelig.

Å dømme voldsmenn til samfunnstjeneste er mildt sagt en hån mot voldsofrene. I går diskuterte vi voldsofrenes situasjon vedrørende større muligheter for erstatning etter gjerningsmennenes handlinger. Et enstemmig storting gav sin tilslutning til å styrke voldsofrenes kår. Ett av argumentene var at voldsofrene ikke hadde ork til å anmelde gjerningsmannen fordi man føler at man ikke når fram med sin sak.

Siden statsråden er en handlingens mann, vil jeg gjerne spørre: Har statsråden noe konkret på dette området når det gjelder å skjerpe straffene overfor voldsmenn?

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten Stang og jeg deltar faktisk med noe konkret akkurat nå. Vi bruker landets viktigste talerstol til å markere noe om straffenivået innenfor strafferammer. Jeg registrerer også at lagmannsretten her har reagert på byrettens reaksjon og funnet den for mild. I de høyesterettsdommene jeg sikter til, ble straffen i det ene tilfellet fastsatt til seks måneders ubetinget fengsel, som var fire ganger så streng straff som de tidligere instanser hadde ilagt, og dobbelt så streng straff som aktors påstand.

I tilfellet med den andre høyesterettsdommen, som gjaldt legemsbeskadigelse i et ungdomsmiljø, under alkoholpåvirkning, valgte Høyesterett å skjerpe straffen fra en bot på 3 000 kr til 21 dagers ubetinget fengsel. Det betyr at rettsinstansene har tatt de alminnelige signaler i samfunnet om å reagere mot rå og uprovosert vold, og jeg føler at bl.a. ved representantens spørsmål til meg og mitt svar til ham bidrar vi til at straffenivået kommer opp.

S p ø r s m å l 1 8

Dag Danielsen (Frp): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Våpenbruken tiltar i Oslo. En rekke drosjeran har funnet sted i den senere tid. Dette fører til at drosjesjåførene føler stor grad av utrygghet i utøvelsen av sitt yrke.

Dette er en ny bekreftelse på økningen i ran og bruk av våpen samt Oslos særstilling i kriminalitetsbildet på dette området i Norge.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å sette en stopper for denne utviklingen?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Justisdepartementet tar den totale ransproblematikken, og ikke minst den urovekkende bruken av våpen ved ran, svært alvorlig.

Totalt sett er heldigvis antall drosjeran relativt få og stabile, men ikke mindre alvorlig av den grunn. 20 ran ble registrert på landsbasis i 1999 mot 16 i 1998 og 15 i 1997. Antall drosjeran i Oslo var åtte i 1997 og 1998, mens sju slike ble registrert i 1999. Foreløpige tall for Oslo kan tyde på en oppgang for første kvartal i år sammenlignet med samme periode i fjor. Det er foreløpig for tidlig å trekke for klare konklusjoner som følge av tallene.

Bekjempelse av ranskriminalitet er et prioritert område for politiet. Bedret oversikt og kontroll over skytevåpen bidrar til at politiet lettere kan forhindre at uegnede personer har våpen. Det er grunn til å fremheve politiets nye adgang til etter visse vilkår å foreta visitasjon for å undersøke om en person bærer våpen, samt pågående forsøk med videoovervåking på offentlig sted i Oslo. Som oppfølging av Våpenlovutvalgets innstilling arbeider også Justisdepartementet med planlegging av et nasjonalt tidsbegrenset våpenamnesti samt spørsmål om etterregistrering av hagler. Videre arbeides det med et forslag til endring i våpenloven vedrørende forbud mot å bære våpen etter likninger på offentlig sted.

I 1999 ble også ordningen med et kontaktutvalg for forebygging av ran gjeninnført av Justisdepartementet. Utvalget har som oppgave å drive informasjonsutvikling og være et forum i det kriminalitetsforebyggende arbeid, herunder metodeutvikling for å forebygge ran samt fokusering på ettervern av ransofre. Utvalget er sammensatt av personer fra ulike bransjeforeninger og fagforeninger tilknyttet næringer som erfaringsmessig er utsatt for ran. Norges Taxiforbund er representert i dette kontaktutvalget.

Drosjenæringen har også selv iverksatt ulike sikrings tiltak for å forebygge ran og for å hindre vold, bl.a. etablering av kameraer i drosjer i Oslo og Bergen. Noen av disse tiltakene foregår i samarbeid mellom næringen, kommunene og politiet.

Justisdepartementet har også bevilget midler til et eget forskningsprosjekt vedrørende ran ved Politihøgskolens forskningsavdeling. Hensikten med arbeidet er å kartlegge hvem som begår ran, og i hvilken grad disse lar seg påvirke av ulike sikringstiltak. Dette er viktig informasjon for å kunne sette inn målrettet innsats.

Justisdepartementet og riksadvokaten har fokusert sterkt på raskere straffesaksbehandling. Ran er av de forbrytelsene som skal prioriteres. Tempo under etterforskning og påtalemessig behandling, etterfulgt av rask pådømmelse, vil gi gode effekter i forhold til gjerningsmann og allmennhet.

Jeg håper at summen av de tiltak jeg nå har nevnt, vil gi gode resultater, slik at vi kan komme ransproblematikken til livs.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker justisministeren for svaret. Men jeg er bare delvis fornøyd, for en kan vel si at i dette tilfellet så er en hel Venstre bare en halv Fremskrittspartiet.

Det som er poenget, er at antall ran har økt med 25,6 pst. i forhold til 1998, og det er på toppen av en økning på 20 pst. fra 1997 til 1998. Selv om det ikke har vært en drastisk økning, foreløpig, av drosjeran, er det bare et tidsspørsmål før dette vil eksplodere. Det jeg har savnet, og som jeg håper justisministeren kan svare positivt på, er om han vil øke Oslo-politiets ressurser drastisk, slik at vi kan få mer politi i gatene, og om han vil bidra til å øke strafferammene og også lette adgangen til å ransake etter våpen ytterligere utover det som allerede er gjort på dette området.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg skal ikke gå inn på noen jamføring av hvem som er tøffest. Jeg skal bare konstatere at jeg mener jeg står for tiltak som er effektive, og at samarbeidet med bransjen – taxinæringen i dette tilfellet – er helt avgjørende.

Næringen har gjort veldig mye. Det er det grunn til å gi dem ros for. Jeg mener at politiet i Oslo har gode ressurser, jeg mener at de prioriterer kampen mot ran, og jeg mener også at med de regler vi har gitt for utvidet visitasjon etter våpen, har man fått nye muligheter i forhold til det vi hadde før. Nå får man ta disse nye mulighetene i bruk. Og jeg registrerer også hvor effektive f.eks. drosjene selv er til å melde fra ved sitt alarmsystem, slik at de er gode forbilder på å være vitner i samfunnet vårt. For det å være et vitne er den viktigste oppgaven, slik at politiet kan reagere raskt. På den måten fortjener drosjenæringen ros. Jeg håper at andre borgere også opptrer på lignende måte når det gjelder å melde fra om ran og uhumskheter, og be politiet bidra. Samarbeid mellom borgere og politi gir kriminalitetsbekjemping. Det er den resepten jeg tror på.

S p ø r s m å l 19

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I Budsjett-innst. S. nr. 12 (1999-2000) bad Stortinget departementet komme tilbake med opplegg for finansiering av blant annet norsk-russisk videregående skole. Skolen er et samarbeidsprosjekt mellom norske og russiske myndigheter. Prøveperioden går ut til høsten, og det foreligger en evalueringsrapport. For å sikre driften er det viktig at staten og Akershus fylkeskommune setter fortgang i arbeidet.

Hvorledes står saken, og kan vi regne med at det blir avklaring i god tid før neste skoleår?»

Statsråd Jon Lilletun: Spørsmålet fra representanten Rolf Reikvam handler i realiteten om to forskjellige saker.

I Budsjett-innst. S. nr. 12 for 1999-2000 vert det vist til handsaminga av Innst. S. nr. 173 for 1996-97, der ei forsøksordning med ti skular i utlandet vert drøfta. I den-

ne forsøksordninga deltek norske elevar i vidaregåande skular med utdanningsstipend i eitt eller to semester ved einskilde skular i utlandet.

Skedsmo vidaregåande skule har delteke i denne utvekslingsordninga og sendt elevar til skulen i Moskva. Utvekslingsordninga er nett vorten evaluert, og evalueringa er gjennomgåande positiv. Eg vil no vurdere om ein bør gå vidare med utvekslingsordninga, og korleis det eventuelt kan skje. Når denne vurderinga ligg føre, vil eg leggje saka fram for Stortinget, slik komiteen har bede om.

Så er det den andre delen av saka. Finansieringa av drifta av den norsk-russiske vidaregåande skulen i Moskva er ei heilt anna sak.

Skedsmo vidaregåande skule har sidan Utanriksdepartementet starta Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Aust-Europa i 1993 søkt om midlar til ulike prosjekt, m.a. til etablering av ein norsk-russisk skule etter Reform 94-mønster. Skulen vart starta opp i 1995. Utanriksdepartementet gav i ein avgrensa periode støtte til prosjektet under føresetnad av at prosjektet kunne først vidare utan norsk støtte når Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Aust-Europa vart avslutta i 1996.

Skedsmo vidaregåande skule og Akershus fylkeskommune søkte på nytt om støtte frå Utanriksdepartementet i 1998, og denne søknaden fekk avslag. Grunngevinga var at midlane frå Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Aust-Europa ikkje kan nyttast til drift av skular.

I 1999 og 2000 har Akershus fylkeskommune søkt departementet om å dekkje det meste av driftskostnadene til den norsk-russiske skulen i Moskva på permanent basis. Dette har departementet avslått. Grunngevinga har vore at staten ikkje bør ta økonomisk ansvar for samarbeidsprosjekt som fylkeskommunane sjølve initierer, og som inneber ordinære driftskostnader for enkelte skular som styresmaktene i andre land eig og driv. Eg kan nemne at det også er kome søknader om å opprette vidaregåande skular både i Murmansk og i Riga. Søknaden for Murmansk hadde eit budsjett på 9,4 mill. kr. Truleg kan ein vente fleire søknader.

Eg vil sjølv sagt følgje opp oppmodinga frå komiteen i Budsjett-innst. S. nr. 12 om å kome tilbake til Stortinget med vurderingar av korleis ordningar om utveksling kan finansierast. Sidan dette gjeld budsjettspørsmål, vil Stortinget få saka tilbake til avgjerd i dei årlege budsjett-dokumenta. Eg vil presisere at eg i likskap med komiteen ser på utveksling av elevar over landegrensene som riktig og viktig i vår internasjonale tidsalder. Men eg vil gje uttrykk for tvil om driftsmidlar til skular i andre land er den beste vegen å gå for å fremje elevutveksling innanfor dei prioriteringane som til kvar tid må gjerast.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret, selv om det kanskje ikke var så positivt og klart som jeg hadde håpet på.

Jeg vil understreke at evalueringsrapporten som Møreforskning har laget, er ubetinget klar på at det vi har hatt i gang, har vært et vellykket prosjekt. Men det som er viktig med dette prosjektet, er å sikre den videre driften

av denne skolen, fordi den er viktig for styrkingen av russiskundervisningen i norsk videregående skole og norskundervisningen for russiske elever. Det er viktig at vi kan ha dette tilbudet, slik at norske elever som har russisk ved norske videregående skoler, kan ta siste og tredje året i Moskva, og på den måten få russisk som fag. Det å styrke russiskundervisningen i norsk skole er et viktig og prioritert område. Dette er helt klart en av de viktigste måtene vi kan gjøre det på.

Jeg har et tilleggsspørsmål til statsråden: Vil statsråden ta initiativ overfor Akershus fylkeskommune, som har et ansvar for dette, og eventuelt Utenriksdepartementet, med sikte på et møte for å se om en kan finne fram til hvorledes dette prosjektet kan drives videre? For det er viktig og avgjørende.

Statsråd Jon Lilletun: Då eg merka meg at representanten Reikvam hadde oppe peikefingeren fem gonger i løpet av tilbakereplikken til statsråden, skjønnte eg at dette er djupt alvor, så eg skal sjølvsagt svare skikkeleg på tilleggsspørsmålet som representanten Reikvam hadde.

Generelt står eg fast på at driftsstøtte til vidaregåande skular ute som hovudregel ikkje er føremålstenleg. Det vil verte galt når det skal initierast frå fylkeskommunane, og ein skal føre dette vidare frå statleg hald. Men eg ser ei grunngeving i argumentasjonen til representanten Reikvam, at denne skulen i Akershus på ein måte vil vere ein slags type landsline utan at det skal verte landsline, der norske elevar som er interesserte i russisk, kan få ei moglegheit til å auke kompetansen, og det vil då vere med og sikre norskkompetansen i Russland. (Presidenten klubber.) På den bakgrunn skal eg følgje oppmodinga frå representanten Reikvam og ta initiativ til eit møte med fylkeskommunen og med KS for å setje dette inn i ein samanheng og vurdere akkurat denne skulen på nytt. (Presidenten klubber.)

– Orsak, det vart nok ein sekund for lenge, president!

Presidenten: Det er tilgitt.

S p ø r s m å l 2 0

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Det vises til oppslag i Nordlys 28. februar 2000, der Eksportutvalget for Fisk understreker at språk og internasjonal erfaring er veldig viktig for fiskerinæringen. Man har i dag behov for å styrke denne delen av utdanningen slik at denne kompetansen blir tilgjengelig i Tromsø.

Hva kan statsråden gjøre av endringer for å imøtekomme dette behovet?»

Statsråd Jon Lilletun: Det er ikkje tvil om at det er behov for meir utdanning og kompetanse for at fiskerinæringa skal kunne møte dei krava og utfordringane ho står overfor i framtida. Det er heller ikkje tvil om at næringa treng folk med kunnskapar på fleire område enn før, for at Noreg framleis skal vere ein av dei viktigaste aktørane i den internasjonale marknaden. Som det vart

vist til i Nordlys, er både internasjonal erfaring og kunnskapar om språk og kultur viktig for å kjenne behova i marknaden og for å erobre nye marknader. Denne kompetansen må norsk fiskerinæring ha i tillegg til fiskerifagleg og økonomisk kompetanse, som dei har i dag.

Slik eg forstår spørsmålet, er representanten Korsberg oppteken av at denne kompetansen må vere tilgjengeleg i Tromsø, dvs. på Norges fiskerihøgskole. Norges fiskerihøgskole er ein del av Universitetet i Tromsø, og institusjonen har eit godt tilbod innan språk- og samfunnsfag. Alt ligg til rette for at dei kan tilby studium for fiskerinæringa som har eit breitt innslag av både språk, kultur og samfunnsfag. Alle institusjonar som høyrer under universitets- og høgskulelova, har dessutan frå og med 1. januar i år sjølve fått mynde til å opprette og leggje ned fag og emne med eit omfang på opptil 30 vektal, utan å søkje departementet om det.

Universitetet i Tromsø har profilert seg sterkt innan internasjonalisering og internasjonalt samarbeid. Dei tek òg del i fleire ulike internasjonale utdanningsprogram og utvekslar studentar med høgre utdanningsinstitusjonar både i Europa og verda elles. Både «Lisboakonvensjonen» og «Bolognaerklæringa», som Noreg slutta seg til i 1999, skal medverke til å fremje samarbeid om høgre utdanning, betre studentmobiliteten og fremje utvikling av rutinar for godkjenning av utdanning frå samarbeidsland. Dette er ordningar som fiskeriutdanninga kan dra nytte av i tida framover.

Det er ei stor utfordring for dei norske universiteta og høgskulane å tilpasse utdanningstilboda sine til ei omverd som er i stadig raskare endring. Denne utfordringa gjeld òg fiskeri- og havbruksutdanningane, som slit med svikt i rekrutteringa, trass i at næringa vert førespegla gode framtidsutsikter. For å hjelpe på denne situasjonen har eg sett ned ei arbeidsgruppe, breitt samansett frå både næringa og utdannings sida, som skal leggje fram ein handlingsplan for rekruttering til fiskeri- og havbruksutdanninga no i vår. Denne planen vil eg prioritere høgt og følgje opp i departementet.

I St.meld. nr. 32 for 1998-99, Vidaregåande opplæring, varsla eg at det ville bli opna for utprøving av ulike tiltak for å auke rekrutteringa til fiskerifaga. Departementet tek no sikte på å setje i verk slike forsøk i samarbeid med Troms og Møre og Romsdal fylkeskommunar.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det var mye positivt i det, og spesielt at man vil nedsette en arbeidsgruppe og har i fokus det problemet som man står overfor. For det er riktig som statsråden sier, at det er et problem å rekruttere ungdom til fiskerinæringen og til utdanning eksemplvis på Fiskerihøgskolen.

Jeg tror et studietilbud som innebærer reising, språk og nær kontakt med det markedet som man skal betjene, det internasjonale markedet, er noe næringen har et stort behov for.

Det er fra ulike hold vist til den betydningen som fiskerinæringen og oppdrettsnæringen kommer til å ha i fremtiden, og det er spådd at den vil utgjøre anslagsvis

240 milliarder kr i år 2030. Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Hva slags langsiktig strategi har statsråden med hensyn til utdanning slik at en får faglig ekspertise til å imøtekomme det som er behovet i næringen, og da tenker jeg også litt utover Tromsø by?

Statsråd Jon Lilletun: Det er heilt rett som representanten Korsberg seier, at dette er ei næring med eit enormt potensial. Rett nok er det få forskingsrapportar eg har sett så flittig brukt og så tekne til folks bryst som denne frå SINTEF om nettopp denne potensielle moglegheita. Eg trur moglegheita er der, men det krev mykje.

Vi har akkurat behandla ei forskingsmelding der marin forskning står sentralt, og kor ein peiker på denne biten. Vidare har eg altså teke fatt i det som gjeld vidaregåande opplæring. Eg trur vi der må få tak i folk og truleg organisere det slik at folk kan få gå i båten fyrst, for å bli motiverte, og eventuelt kome inn i ei utdanning etterpå.

Vidare har eg då sett ned denne arbeidsgruppa som skal gå gjennom heile feltet. Og det gjeld ikkje berre Troms, det gjeld sjølvsagt heile landet. Dette er eit arbeid som eg gjer i lag med fiskeriministeren, og det som er tanken når vi har fått utgreiinga frå denne gruppa, er at vi både set i verk tiltak på vidaregåande, at informasjonen på vidaregåande generelt blir betre, og at vi òg får på plass ting innan høgare utdanning når det gjeld forskning.

S p ø r s m å l 2 1

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I en reportasje i Skolefokus 3. mars 2000 beskrives en situasjon der flere yrkesfag er «utryddingstruet». Utdanningstilbud for flere tradisjonelle yrkesfag er i ferd med å bli lagt ned. Dette skyldes både liten søkning blant 16-19 åringer og at eldre søkere blir definert bort som uaktuelle. Stortinget vedtok ved behandling av St.meld. nr. 32 (1998-1999) at det skulle åpnes for flere særlop.

Vil statsråden påskynde prosessen slik at særlop blir tilbud for fag som har læreplasser, men mangler nok søkere?»

Statsråd Jon Lilletun: Oppslag i media i den seinare tida har gitt inntrykk av at talet på søkjarar til yrkesfag samanlikna med allmennfag er sterkt fallande. Departementet sin statistikk støttar ikkje dette inntrykket. Talet på søkjarar til grunnkurs på landsbasis er redusert med i underkant av 10 pst. frå 1996 til 1999. Den totale nedgangen er i stor grad ein konsekvens av reduksjon i ungdomskulla, færre omval og at færre søker vidaregåande opplæring. I 1994 var det 56,2 pst. som søkte seg til studieretningar som fører til yrkeskompetanse. I 1999 var det 54,2 pst. Det har altså vore ein reduksjon i talet på søkjarar til studieretningar som fører til yrkeskompetanse, på 2 prosentpoeng. Totalt sett har fordelinga vore relativt stabil etter innføringa av Reform 94.

Tala til departementet gir ingen grunn til å seie at det er ein systematisk trend vekk frå yrkesfag på noverande tidspunkt. Departementet følgjer utviklinga nøye, med

jamne rapportar om søkjarar og talet på elevar og lærlingar. Vi veit òg at ungdomskulla er i ferd med å auke, noko som fører til fleire søkjarar til vidaregåande opplæring, òg innan yrkesfaga. Eg vil dessutan fremje forslag om ein rett til vidaregåande opplæring for vaksne. Dette vil òg kunne auke talet på elevar og lærlingar.

Eg er svært oppteken av at den delen som søker yrkesfag, skal haldast oppe. Rekruttering av fagarbeidarar er ein føresetnad for at Noreg òg i framtida kan halde oppe eit konkurransedyktig næringsliv. Eg har difor lagt vekt på å styrkje rettleings- og rådgivingstenesta.

I ein del land har søkinga til yrkesfaga gått kraftig ned, i motsetnad til i Noreg. I USA er t.d. reduksjonen på om lag 50 pst. dei siste ti åra. Hovudårsaka er truleg at allmennfagleg opplæring gir høgare status som følge av opning mot høgare utdanning. Eg meiner at dei tiltaka vi har sett i verk i Noreg for å unngå ei slik utvikling, så langt har verka. Eg nemner m.a.:

- betre høve for elevar på yrkesfaglege studieretningar til å få studiekompetanse
- større fleksibilitet i fagopplæringa med kryssløp og særlop
- tett kontakt med partane i arbeidslivet for å sikre læreplassar

I St.meld. nr. 32 for 1998-1999 peika eg på det eg trur kan vera ei hovudårsak til at enkelte vidaregåande kurs ikkje blir oppretta, nemleg smale kurs som berre fører vidare til eitt eller få lærefag. Med breiare kurs vil ein ha von om ei betre søking til vidaregåande kurs I og dermed òg til lærefaga. I arbeidet med tilbudsstrukturen framover vil difor ein reduksjon i talet på VKI stå sentralt.

Departementet arbeider no med ein plan for gjennomgang av strukturen og revisjon av læreplanar, slik Stortinget bad om i Innst. S. nr. 246 for 1998-1999. Planen vil bli lagd fram for Stortinget i St.prp. nr. 1 for 2000-2001. Som ein del av arbeidet med strukturen vil òg spørsmål om særlop bli vurderte. Elevane kan t.d. få høve til å skje læreplass rett frå grunnkurset.

Rolf Reikvam (SV): Jeg takker for svaret.

Det er ikke enkelt å forholde seg til de ulike bildene som blir tegnet. Nå tegnet statsråden et bilde som går på at situasjonen er rimelig bra. Vi har rimelig bra kontroll på dette, og nedgangen er ikke så stor. Men den reportasjen som jeg viste til, med representanter fra fylkeskommunene Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Møre og Romsdal, tegner et mørkere bilde – også for næringene. Det er ikke helt enkelt å forholde seg til det. Jeg velger vel å tro at svaret ligger et sted midt imellom. Men det i seg selv er alvorlig. Hvis svaret ligger der, er situasjonen altså rimelig alvorlig.

Jeg hadde nok håpet at statsråden hadde kommet litt mer inn på det som Stortinget vedtok i behandlingen av Innst. S. nr. 246, der et flertall sa at Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det kan etableres flere særlop for å ta vare på små fag, fag som har rekrutteringsproblemer, og utdanningsløp for ungdom som trenger enn annen kombinasjon osv. Der gikk Stortinget rett inn i dette og pekte på en løsning. Og jeg ser jo av de siste setninge-

ne i svaret hans, at statsråden også pekte på at det kan gå særløp fra grunnkurs. Men vil statsråden, på bakgrunn av det vedtaket Stortinget gjorde i Innst. S. nr. 246, gå inn for, eventuelt vurdere nøyere og eventuelt påskynde prosessen mot flere særløp der det er behov for det?

Statsråd Jon Lilletun: Eg er samd med representanten Reikvam i at det er ikkje alltid er lett med nyansar i denne verda. Det er som det står i Skrifta, at i dei siste tider skal det vere krig og rykte om krig. Det er ein tendens til at når ein skal seie ifrå om noko, seier ein så kraftig ifrå at det kanskje vert vel sterkt.

Men samstundes er det alarmerande at det i dag står ein god del læreplassar ledige i fag der vi veit at vi sårt treng folk. Vi treng i fellesskap å få ei haldning hjå foreldra at det beste verdipapiret ein kan ha, er eit fagbrev. Det trur eg er viktig.

Så til kva eg spesifikt vil gjere. Ja, eg vil gå inn og akseptere fleire særløp og fleire som kan gå direkte frå grunnkurs. Men eg tek det atterhaldet at det berre er i fag som opplagt er nesten utryddingstrua. Vi må ikkje kome dit at vi kjem i same situasjonen som vi var i, med over 100 grunnkurs, og så stikk motsett. Ein må halde fast på hovudstrukturen.

S p ø r s m å l 2 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ottar Kaldhol til samferdselsministeren, blir tatt opp av representanten Laila Kaland.

Laila Kaland (A): Eg vil få stille følgjande spørsmål til samferdselsministeren:

«Med ein manko på 28 mill. kroner til ferjedrift frå 1. mai 2000 står vi overfor ei rasing av ferjetilbodet i Møre og Romsdal. Grunnen for denne krisa er dei rekordhøge drivstoffprisane og den særskilde grunnavgifta på mineralolje på 19 øre literen. Ein reduksjon i ferjedrifta får alvorlege konsekvensar for brukarar, pendlarar, næringsliv og utkantkommunar.

På kva måte vil statsråden medverke til at riksvegferjene kan få kompensert sine utgifter til drifta?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Statens vegvesen gjennomfører for tiden forhandlinger om rutetilbud i ferjesektoren. Forhandlingene er bare avsluttet i to mindre ferjefylker. Statens vegvesen opplyser at forhandlingene er vanskelige, og det er stor avstand mellom rederiene og de enkelte vegsjefer.

Statens vegvesen har overfor departementet tatt opp budsjettssituasjonen for ferjedriften. Høy oljepris har gitt høyere drivstoffkostnader enn forutsatt i budsjettet. I tillegg kommer innføring av mineraloljeavgift på 19 øre pr. liter. I tillegg kommer moms. Disse forhold har bl.a. ført til en ugunstig kostnadsutvikling i ferjesektoren.

Budsjettssituasjonen oppleves som svært stram. Jeg er også gjennom media kjent med at det fra mange av de store ferjerederiene langs kysten vurderes til dels store endringer i rutetilbudet, da det ikke har vært mulig å opp-

nå enighet i forhandlingene mellom vegkontor og rederier om å videreføre tilbudet fra 1999 innenfor disponible budsjetttrammer.

Departementet har til vurdering de innspill som er kommet fra Statens vegvesen. Jeg ser også at vi har kort tid til å vurdere den aktuelle situasjonen, da det vil være naturlig å innføre eventuelle ruteendringer i samband med innføring av ny rutetermin. Ny rutetermin innføres 1. mai for de fleste rederier.

Jeg vil minne om at Samferdselsdepartementet i budsjettet for år 2000 foreslo at ferjetilbudet i 1999 i hovedsak videreføres i år 2000. I budsjettet presiseres likevel at tilbudet vil være avhengig av Vegvesenets forhandlinger med ferjeselskapene. Jeg er innstilt på at det som lå som målsetting i budsjettproposisjonen for 2000 om ferjetilbudet, skal stå ved lag. Jeg kan derfor ikke i dag si i detalj omfanget og i hvilken form det skal bli gitt kompensasjon for økte kostnader nevnt ovenfor. Men jeg vil om kort tid presentere en løsning for Regjeringen på de spørsmål som representanten Kaland stiller.

Laila Kaland (A): Eg vil takke statsråden for svaret. Eg synest svaret kunne ha vore litt meir konkret, for dette er ei hastesak.

Passasjerane, industrien og turistnæringa er heilt avhengige av at ferjeavgangane er gode, og at prisane ikkje blir for høge. Det var politisk semje i Samferdselsdepartementet om at rutetilbodet i ferjedrifta skal vere på 1999-nivået og vidareførast i år 2000, som også samferdselsministeren no stadfesta. I dag manglar ferjearlaga inntil 200 mill. kr for å halde drifta uendra ved lag i år. Folk i distrikta er vane med å betale mykje for å ta ferje og i bompengar, men det går ei grense. I Sunnmørs-posten den 4. mars seier finansminister Restad at han vil fremje ei eiga krisepakke til Stortinget innan ein månad for å hindra rutekutta på ferjedrifta. Dette hastar det med. Eg har to spørsmål til samferdselsministeren. Spørsmål 1: Vil samferdselsministeren medverke i samarbeid med finansministeren til at dei fylka som blir råka av høge driftsutgifter, får kompensert sine utgifter? Spørsmål 2: Bør ferjedrifta synleggjerast betre i statsbudsjettet enn det som er tilfellet i dag, slik at riksvegferjene ikkje blir taparar i kampen om små midlar i høve til drifta?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Dersom jeg skulle ha vært mer konkret i mitt første svar, ville svaret ha vært oppfattet som negativt. Grunnen til det er at vi har et nylig vedtatt budsjett å forholde oss til, både når det gjelder rammer, avgifter og prioriteringer. Jeg vil nok si at det svaret jeg gav, er mer positivt enn det er vanlig av en statsråd å gi så tidlig i et nytt år.

Når det er sagt, forholder jeg meg til de tallene jeg har på bordet, de bevilgningene jeg har, og arbeider for å løse det på den måten jeg skisserte i mitt første svar. Så leser jeg også aviser, men kan ikke si at det kommer noen spesiell pakke, som jeg kjenner til, fra Finansdepartementet i denne saken. Hvis den kommer, vil den være velkommen, men i og med at dette gjelder samferdsels-

sektoren, vil det være naturlig at en eventuell slik pakke fremmes av oss i fellesskap.

S p ø r s m å l 2 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Vidar Bjørnstad til samferdselsministeren, blir tatt opp av Eirin Faldet.

Eirin Faldet (A): «Verdens Gang skrev for en tid tilbake om en storkontroll av tungtrafikk gjennom Romsdalen utført av Statens vegvesen. Ifølge artikkelen fikk hver tredje utenlandske semitrailer kjøreforbud etter å ha kjørt på sommerdekk på såpeglatt vinterføre. Dette ble av inspektør ved Statens vegvesens trafikkstasjon beskrevet som «livsfarlig(e) trafikk». Det ble ilagt gebyr på 500 kroner mot de groveste bruddene.

Mener statsråden at et gebyr på 500 kroner er riktig reaksjon i det tilfellet det her refereres til?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Departementet har de siste to vintrer rettet spesiell oppmerksomhet mot bruken av utenlandske vogntog her i landet. Statens vegvesen har innskjerpet kontrollen med dekk- og kjettingutrustningen på både norske og utenlandske vogntog. Ut fra forventede kjøreforhold på reiseruta kan det nå kreves medbrakt kjettinger selv om det ikke er glatt på kontrollstedet. Dette kan gjøres etter kontroll av fraktpapirer mv. som kan bestemme vogntogenes destinasjon. Ved hjelp av Vegvesenets egen vegmeldingstjeneste kan det så bestemmes hvilken dekk- og kjettingutrustning som er nødvendig for kjøreturen.

Reaksjonsformene som kan brukes ved overtredelser, er enten gebyr, kjøreforbud og /eller anmeldelse. En blir også pålagt å skaffe kjettinger før en får kjøre videre. Gebyrets størrelse på 500 kr som det refereres til i spørsmålet fra representanten Faldet, er en alminnelig reaksjonsform ved ulovlig kjøring med piggdekk eller kjettinger. Ved kjøring med dekk som ikke holder minstekravene til mønsterdybde, er gebyret 750 kr pr. dekk. Det skal gis et gebyr for hvert dekk som har ulovlig mønsterdybde.

Kjøring med sommerdekk på glatte vinterveger er imidlertid å regne som så graverende og trafikkfarlig at det normalt skal følges opp med kjøreforbud og straffeprosessuell forfølgning. Dette betyr i alminnelighet at politiet ilegger bøter. Gebyr skal ikke ilegges i slike tilfeller. Departementet vil påse at det blir reagert riktig ved kontroller av slike vogntog.

Eirin Faldet (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at han lover å følge dette opp, men vil tilføye: Jeg er hjertens enig i at det å kjøre med sommerdekk på glatte vinterveier er livsfarlig. Det er helt nødvendig at dette følges opp med strenge bøter, og det bør således ligge inn under politiet. Det blir en for mild reaksjon å utstede gebyr i denne sammenheng. Mange i transportnæringen er svært opptatt av dette spørsmålet, fordi norske transportører mener at mange utenlandske transportører, som norske trailersjåfører konkurrerer med på

dessverre ulike vilkår, spekulerer i at de får en mild straff i form av et lite gebyr.

Når vi vet hvor trafikkfarlig det er å kjøre med dårlige dekk på vinterføre, bør Statens vegvesen anmelde de trailersjåførene for livsfarlig kjøreoppførsel. Da ville de blitt ilagt bot eller forelegg som ville svi mye hardere økonomisk. Jeg ber statsråden instruere Statens vegvesen til å anmelde utenlandske trailersjåfører som kjører med trafikkfarlig utstyr, slik at straffen/bøtene er i samsvar med den faren trailersjåførene utsetter seg selv og andre trafikanter for, ikke minst det siste.

For øvrig kunne eksemplet godt vært hentet fra Hedmark. Vi har samme problemstillingen der.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg regner med at problemstillingen kan gjentas i flere fylker, riktignok til ulike tider av året, og i ulik grad kanskje også. Noen steder i landet er det vår når det ellers er vinter, slik at her kan man nok få bøter og gebyrer på ulike tidspunkter av året.

Men det jeg er opptatt av, er å følge opp det som spørsmålsstilleren i aller høyeste grad berørte, nemlig at det blir reagert riktig ved kontroller av slike vogntog i fremtiden. Hvilken måte denne oppfølgingen skal skje på, vil jeg gjerne få komme tilbake til konkret. Jeg er opptatt av at håndteringen av norske og utenlandske transportører ikke skjer på ulike vilkår. Jeg er opptatt av at det ikke skjer vridning i konkurranseforhold, og bøtenivået skal iallfall ikke være det som frister noen til å spille på slike ting.

S p ø r s m å l 2 4

Terje Johansen (V): «Vegdirektoratet har i brev 17. desember 1999 til Oslofjordtunnelen AS avslått å installere TV-overvåking. Bomselskapet gjøres oppmerksom på at selskapet ikke kan bruke bompenginntekter til formålet.

Vil statsråden se nærmere på kravet om økt sikkerhet, og eventuelt vurdere trafikantenes rett til selv å finansiere høyere grad av sikkerhet?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Oslofjordtunnelen blir utformet og utrustet etter gjeldende vegnormaler. Når det gjelder sikkerhetsutstyr, er omfanget sågar i overkant av hva normalene krever. Utstyret omfatter ikke TV-overvåking fordi dette i første rekke er et hjelpemiddel til å overvåke og styre trafikkavvikling i tunneler med langt høyere trafikk enn forventet i Oslofjordtunnelen.

TV-overvåking anses ikke som spesielt godt egnet til å skaffe detaljerte opplysninger om hendelser ved brann, fordi TV-bildet raskt faller bort på grunn av røykfylt tunnel. Denne oppfatning underbygges av rapporter fra alvorlige tunnelbranner i utlandet. Jeg stiller også spørsmål om hvilken sikkerhet som oppnås ved at en person skulle ha ansvaret for kontroll av TV-bildet.

Sikkerhetstiltakene i Oslofjordtunnelen kan betegnes som de beste i noen undersjøisk vegtunnel i Norge. Som

(Statsråd Fjærvoll)

følge av initiativ fra særlig brannvesenet vil disse likevel bli supplert med tiltak som vil bedre sikkerheten ytterligere.

Jeg er kjent med at det pågår en positiv dialog med brannvesenet i de aktuelle kommuner om tilleggsinstallasjoner som på en enkel måte vil gi informasjon om hvilke kjøretøy som befinner seg inne i tunnelen, og om disse transporterer farlig gods. Dette utstyret vil også fastslå lufthastighet og trekkretning, og dermed røykens spredningshastighet. Med forbehold om at systemet fungerer etter hensikten, har brannvesenet meldt tilbake at de anser løsningen som et tilfredsstillende alternativ til TV-overvåking.

Når det gjelder spørsmålet om bompengeselskapet kan gis anledning til å finansiere utstyr utover hva som er standard på riksveganlegg, har det vært tatt opp i spørretimen tidligere, og da viser jeg til spørsmål 20 som ble besvart den 3. februar 1999. En slik finansiering krever lokal tilslutning og må godkjennes av Stortinget.

Terje Johansen (V): Jeg takker for svaret, som jo er helt identisk med det brevet jeg viste til. Det faktum at denne tunnelen utstyres i overensstemmelse med Vegdirektoratets bestemmelser, har ikke vært egnet til å overbevise de som har vært involvert i dette fra redningssiden, og heller ikke meg. Det er nemlig slik at denne tunnelen, som er en av de lengste i verden, har en stigningsgrad på 7 pst., og den har bare to løp. Jeg er ikke så veldig opptatt av å få vite hvor mange biler av forskjellige slag som er der inne, men det enkle faktum at når folk kjører ned i en slik tunnel og får motorstopp, vil det kunne skape panikk og uforutsigbare situasjoner ved at det hopper seg opp der nede, 250 m under havets og Oslofjordens overflate – for ikke å si i bunnen av Oslofjorden. Dette ønsker redningsmannskapene å ha en annen løsning på, og jeg kan ikke forstå hvorfor vi ikke kan bruke bompenger til å betale de 12,5 millionene.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg er enig i at bompenger må kunne ses på på nytt igjen i forhold til det regelverk som tidligere er bestemt, og det ble forsøkt i Sørfold når det gjaldt tunnelutstyr og tunnelutrustning i fjor. Det gikk ikke, fordi man lokalt, i de enkelte kommuner, ikke gav sin tilslutning, og dermed ble den prosessen avvist.

La meg bare si at jeg er meget opptatt av høy trafikk-sikkerhet også i tunnelene. Men spørsmålet er: Hvordan finner vi den beste løsningen? Og dermed har man kommet i den situasjon at man har sagt: TV-løsningen isolert er ikke en god nok løsning, man må finne andre måter å gjøre det på.

Det er ikke antall ulykker i selve tunnelene som er de største i antall i Norge, men ulykker utenfor tunnelene og også på andre strekninger. Det hjelper ikke de som blir berørt, og som føler utrygghet. Men la meg kort si hvilke tiltak som er gjort i denne aktuelle tunnelen: en kombinasjon av trafikkteletstyr, infrarøde kameraer for digitalstillbilder av alle kjøretøyer samt måleutstyr for lufthas-

tighet og trekkretning, som det heter. (Presidenten klubber.) Ja, da får vi ta resten av opplysningene i en senere sak.

Spørsmål 25

Aud Gaundal (A): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Da Stortinget behandlet Handlingsplan for eldreomsorgen (1996-97), ble det ikke diskutert om en eller flere kommuner kunne satse på tilbud og tjenesteyting i utlandet. I Leksvik kommune har det vært drøftet et interkommunalt samarbeid om tiltak i Syden. Boligene er tenkt som gjennomgangsleiligheter for opphold på 3-12 uker, og de eldre må selv bekoste reise og opphold.

Mener statsråden at det er riktig å bygge slike boliger i Syden som en del av handlingsplanen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Det er rett som representanten Gaundal peiker på: Tilbud i utlandet vart ikkje drøfta i samband med eldremeldinga. Fyrst i seinare tid har nokre kommunar starta planlegging av slike prosjekt.

På førespurnad har Husbanken for om lag eit år sidan uttala at investeringstilskot kan ytast til prosjekt også i utlandet dersom dei vanlege vilkåra ligg føre. Kommunal- og regionaldepartementet sende i samråd med Sosial- og helsedepartementet 17. november 1999 eit brev til Husbanken der nokre av vilkåra vart presiserte. Sidan norsk helse- og sosiallovgeving ikkje gjeld i utlandet, må den aktuelle kommunen syta for at dei personane det gjeld, gjennom avtale vert sikra naudsynte tenester og rettar. Det same gjeld etablering av det faglege tilsynet. Ut frå dette er det lite aktuelt at pleietrengande får eit varig tilbud i utlandet.

Etablering av tiltak utafor Noreg reiser fleire rettslege spørsmål som førebels ikkje er godt nok avklarte. Sosial- og helsedepartementet har ut frå dette skriftleg teke opp med Justisdepartementet si lovavdeling nokre av dei spørsmåla som treng nærare avklaring.

Ved at det alt er opna for at investeringstilskot kan nyttast slik, inneber det at det *kan* vera aktuelt at ein kommune etablerer eit tilbud i utlandet som ein del av eldreplanen. For at det skal vera forsvarleg, må kommunen i kvart tilfelle dokumentera behovet for ei etablering og også kunna forsvara prioriteringa i forhold til kommunen si totale planlegging.

Det er her stor skilnad mellom tilfelle som gjeld personar som er sterkt pleietrengande, og der ein har mindre hjelpebehov og av den grunn er meir i stand til å velja eit alternativt tilbud i utlandet. Kommunen har eit særleg ansvar for å vurdere slike omsyn. Det same har fylkesmannen og fylkeslegen som til vanleg skal gje tilråding til Husbanken på søknader om tilskot. Handlingsplanen vart vedteken for å sikra eit betre tilbud til dei eldste og mest pleietrengande.

Eg er positiv til at vi kan leggja til rette for fleksible løysingar som kan gje tidsavgrensa omsorgstilbod i land med klima og andre forhold som kan gje helse- og triv-

selseffekt. Samstundes er eg svært oppteken av at eventuelle prosjekt må planleggjast nøye, og at regelverk og avtalar som har verknad for dei personane det gjeld, er klårlagde.

Regjeringa vil i mai leggja fram ei stortingsmelding som inneheld ein gjennomgang av eldreplanens to fyrste år. Der vil denne problemstillinga bli nærare drøfta.

Aud Gaundal (A): Jeg takker statsråden for et svar som jeg for så vidt er godt fornøyd med, og understreker det også statsråden sier, nemlig at handlingsplanen ble vedtatt for å sikre et bedre tilbud til de eldste og mest pleietrengende. Det er vel min følelse i den sammenhengen at det kanskje ikke er de eldste eldre som er med på å planlegge tilbud i utlandet, men at det er godt funksjonsfriske, som ser for seg en frisk alderdom med mulighet til å reise til Syden.

Eldresatsingen skulle jo gjøre det lettere å få et godt tilbud uavhengig av hvilken kommune man bor i. Den skulle komme de eldre konkret til gode. Mitt tilleggs-spørsmål er: Kan vi risikere at enkelte kommuner for så vidt har eksklusive tilbud til sine eldre, mens det i andre kommuner blir vanskelig, selv om man er sterkt pleietrengende, å komme inn på sykehjemmet?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Utgangspunktet for eldreplanen var å sikra ei meir likeverdig eldreomsorg landet over. Det er mitt bestemte inntrykk at det òg er det som er erfaringa frå dei to fyrste åra. Eg legg altså fram ei eiga stortingsmelding i løpet av våren for å belysa det ytterlegare. Samtidig vil det vera slik at prioriteringane i den enkelte kommunen vil vera forskjellige. Det kan bety at det framleis kan vera lokale variasjonar, men i forhold til eldreplanen og dei midlane som kommunane der får del i, er det altså visse kriterium som skal sikra at det er dei eldste eldre og dei som er mest pleietrengende, som her skal få eit betre tilbud.

S p ø r s m å l 2 6

Fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren:

«I Røa bydel i Oslo er det sammenbrudd i nattevakt-tjenesten. De kan ikke yte den nødvendige hjelpa om natta, da fem av seks nattskiftstillinger er ubesatte.

Hva kan statsråden gjøre for å få slutt på de uverdige forholdene i bydelen?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller.

S p ø r s m å l 2 7

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Stortinget mente i 1997 at forskning på typiske kvinnelidelser ikke er tilstrekkelig prioritert i helsevesenet. Mangel på kunnskap om forskjellene mellom kvinner og menns fysiologi og utprøving av behandlingsmetoder primært på menn, kan føre til feilbehandling av kvinner.

Flertallet mente det var viktig å øke forskningen på kvinnelidelser, og bad departementet fremme forslag om etablering av et forskningssenter for kvinnesykdommer. I stedet kom det en utredning.

Hvor mye lenger skal vi vente før noe skjer?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Stortinget har ved flere anledninger tatt opp behovet for å styrke innsatsen i forhold til kvinners helse og bedt Regjeringen om å iverksette tiltak. For å få et bedre grunnlag for å utforme en helhetlig satsing oppnevnte regjeringen Jagland høsten 1997 et utvalg som fikk i oppdrag å utrede kvinners helse i Norge.

Jeg fikk overlevert NOU 1999:13, Kvinners helse i Norge, i januar i fjor. Utredningen fastslår at i Norge har kvinners helse først og fremst et positivt fortegn, og mange kvinner har gode forutsetninger for god helse. Norge byr på velutviklede helsetjenester, ganske bra fødsels-hjelp og vilkår for barneomsorg. Det er likevel kunnskapsmangel både om spesifikke kvinnesykdommer og om sammenhenger mellom helse og levekår. Samtidig finnes mye viktig kunnskap som ikke tas i bruk eller ikke får prege helsepolitiske beslutninger og praksis i helsevesen og trygdeetat.

I helsetjenester og velferdsordninger finnes utbredte forestillinger om at kvinner og menn behandles likt, og at slik bør det være. Det finnes imidlertid flere eksempler på at lik behandling fører til uheldige konsekvenser for kvinner; bl.a. er det påvist at de har fått andre og flere plager enn menn etter operasjoner, plager som kunne vært unngått dersom operasjonsteknikken hadde vært bedre tilpasset kvinners anatomi.

Utredningen om kvinners helse i Norge inneholder forslag til mer enn 50 ulike tiltak av forskjellig karakter og innhold. Kvinnehelseutvalget har lagt særlig vekt på tiltaksforslag som kan skape strukturer og rutiner for å sikre integrering av kjønnsperspektiv i kunnskapsutvikling, beslutningsprosesser og i praktisk arbeid. Tanken er at slike strategier og tiltak på sikt vil bidra til å gi et bedre helse- og velferdstilbud til kvinner, men også til menn.

Utredningen har nå vært på bred høring. Gjennomgående stiller høringsinstansene seg svært positive til vurderingene og gir i hovedsak generell støtte til utvalgets tilnærming, problembeskrivelse, og til de foreslåtte tiltakene.

Sosial- og helsedepartementet utarbeider nå en strategiplan for oppfølging av kvinnehelseutredningen. Den vil, som utvalget foreslår, ha fire hovedsatsingsområder som skal sørge for ivaretagelse av kvinne- og kjønnsperspektiv:

- i pågående tiltak og prosesser
- i beslutningssystemer
- i kunnskapsproduksjon – forskning og undervisning
- gjennom kvalitetsutvikling og tilsyn

Når det gjelder forskning, vil vi foreslå i et eget tiltak at det opprettes en klausul om at begge kjønn må være inkludert i forskningsprotokollen, hvis det ikke kan angis en overbevisende grunn for at et kjønn er utelatt, dersom kliniske og basalmedisinske prosjekter skal få offentlig

støtte. Strategiplanen vil også inneholde et eget tiltak for å kvalitetssikre behandlingsmetoder i et kjønnsperspektiv.

Det finnes i dag flere forskningsmiljøer innenfor ulike fagområder som har kompetanse på kvinnesykdommer og kjønnsdimensjonen i helsevesenet. Både departementets sonderinger blant forskere og praktikere på dette feltet i 1997, kvinnehelseutredningen og høringsrunden tilsa at man i stedet for å etablere et nytt senter skulle satse på å styrke de kompetansemiljøene som allerede finnes, og koordinere deres innsats bedre. Dette vil legges til grunn i strategiplanen.

Departementet vil komme tilbake til strategiplanen i forbindelse med budsjettet for 2001.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret. Det er godt å se at noe har skjedd. Men det har gått fem år siden Stortinget gjorde et vedtak om at departementet skulle fremme et forslag om etablering av et forskningssenter for kvinnesykdommer. Det skulle legges fram i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i 1997. Kristelig Folkeparti var en del av dette flertallet.

Jeg merker meg at helseministeren mener, som også er en del av forskningsmiljøene, at man skal spre denne forskningen utover på ulike miljøer. Men da oppnår vi jo ikke å få helheten – å se kvinnesykdommene i en helhet. Den blir oppdelt på flere ulike områder. Mitt spørsmål er: Vil helseministeren ikke følge opp det som var Stortingets vedtak fra 1996?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg mener at det jeg i dag varsler, en egen strategiplan for dette feltet, nettopp skal sikre en slik helhet som representanten er ute etter.

Samtidig er det slik at jeg som helseminister, som overtok høsten 1997 da dette utvalget nettopp var nedlagt, måtte forholde meg til den politiske virkelighet som var skapt ved at regjeringen Jagland faktisk valgte å gå den veien i oppfølgingen av Stortingets vedtak. Nå er det det som må være grunnlaget for min tilbakemelding til Stortinget. Stortinget vil i den forbindelse få anledning til å vurdere de ulike forslag som er kommet opp i hele den prosessen.

La meg så avslutningsvis minne om at det er ikke slik at mens man har utredet, så har man ikke gjort noe. Vi har satt i gang en forskningsstrategi når det gjelder benskjørhet, som er en utpreget kvinnesykdom, vi har satt i gang en rekke tiltaksplaner som har et kjønnsperspektiv, bl.a. psykiatriplanen og kreftplanen, og vi har også fra Helsetilsynet opprettet et eget fagråd.

S p ø r s m å l 2 8

John I. Alvheim (Frp): Jeg har følgende spørsmål til den ærede helseminister:

«Antall innmeldte uhell ved bruk av medisinsk-teknisk utstyr i sykehus er fordoblet fra 1998 til 1999, og hertil kommer at det er en betydelig underrapportering av slike uhell. Det medisinsk-tekniske utstyret brukes fortrinnsvis av leger og sykepleiere.

Mener statsråden at denne personalkategorien har tilstrekkelig teknisk kompetanse til å betjene det stadig mer kompliserte medisinsk-tekniske utstyret som anskaffes i våre sykehus?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Økningen i antall rapporterte uhell eller nestenuhell som er presentert i Produkt- og Elektrisitetstilsynets årsmelding 1999, skyldes bl.a. hendelser knyttet til å teste eller ta i bruk kompliserte anestesiapparater ved tre norske sykehus. Dette skjedde til tross for at man i ett av tilfellene hadde et velorganisert opplæringsprogram med «superbrukere» som ressurspersoner i forhold til å bruke nettopp dette utstyret. Uhellene eller nestenuhellene var i disse tilfeller relatert både til brukerfeil og til teknisk feil ved apparaturen.

Rapporter fra sammenliknbare sykehus viser til dels store variasjoner. Det er ikke uten videre slik at sykehus med mange innsendte meldinger har særlig mange uhell eller nestenuhell. Det kan være at disse sykehusene er flinkere til å melde, og tar problemene mer alvorlig. Mye tyder på at det forekommer en relativt stor underrapportering, også i forhold til hendelser hvor medisinsk-teknisk utstyr er involvert.

Uhell eller nestenuhell i forbindelse med bruk av medisinsk-teknisk utstyr skyldes feil/ mangler ved selve utstyret og/eller brukerfeil. Representanten Alvheim reiser spørsmål om den sistnevnte årsaken.

Sykehuseier har ansvar for å stille nødvendige midler til rådighet for en forsvarlig drift av sykehusene. Det er sykehusledelsen som har ansvaret for at komplisert medisinsk-teknisk utstyr brukes på en forsvarlig måte. Det innebærer at det ved avgjørelser om innkjøp av avansert medisinsk-teknisk utstyr må tas hensyn til at det helsepersonell som skal bruke utstyret, blir opplært og har den nødvendige kompetanse. Det økende antall meldinger knyttet til bruk av medisinsk-teknisk utstyr, gir grunn til økt oppmerksomhet rundt dette. Når årsaken til svikt ved bruk av slikt utstyr er knyttet til brukerfeil, kan dette være et uttrykk for manglende kompetanse eller opplæring.

Det er vedtatt en femårig plan for å bedre utstyrssituasjonen i norske sykehus, der det påpekes at dyrt utstyr og større investeringer som har direkte relasjon til pasientbehandling, bør prioriteres. Planen er fulgt opp i de årlige budsjetter.

For at helsepersonell skal kunne betjene det kompliserte medisinsk-tekniske utstyret som tas i bruk, må sykehusene organisere en kontinuerlig opplæring i bruk av utstyret. Det må vurderes om det er behov for bedre tilgang på teknologisk kompetanse. Slik vil man kunne bidra til å sikre forsvarlig bruk av det mest kompliserte utstyret som anskaffes.

Statens helsetilsyn har ansvar for gjennomføring av Nasjonal strategi for kvalitet i helsetjenesten. Sykehusenes kvalitetsutvalg er opprettet i tråd med denne planen. Helsetilsynet skal i 2000 gjennomføre tilsyn med sykehusenes kvalitetsutvalg, som har ansvar for å melde hendelser til Helsetilsynet. Jeg anser at dette gir tilsynsmyndigheten en mulighet til å følge opp også det spørsmål som representanten Alvheim reiser.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret.

Jeg mener at det er minst to forhold som kan være grunnen til at vi har et økende antall uhell med medisinsk-teknisk utstyr. For det første: Opplæringen av dem som skal bruke utstyret, er for dårlig. For det andre: Mange sykehus har i dag et medisinsk-teknisk utstyr som både er 20 og 30 år gammelt, og som for lengst burde vært renovert.

Er den opptrappingsplanen og tilskuddsordningen som nå er etablert for anskaffelse av medisinsk-teknisk utstyr i norske sykehus, tilstrekkelig til at man kan få renovert det gamle utstyret innenfor en forsvarlig tidsramme?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Da utstyrsplanen ble utformet, ble det ved landets sykehus og hos sykehusierne foretatt en bred kartlegging av behovet for fornyelse av gammelt medisinsk-teknisk utstyr. Den behovsvurderingen og de finansieringsplanene som da forelå, ble lagt til grunn for utstyrsplanen, og i forbindelse med disse finansieringsplanene ble det gitt et ekstra statlig tilskudd tilsvarende det som trengtes for å fylle behovet i løpet av fem år. Stortinget gav enstemmig sin tilslutning til utstyrsplanen, og den gjennomføres nå hvert år i tråd med Stortingets vedtak. De informasjonen jeg har, er at gjennomføringen av planen går helt etter den oppskrift som var forutsatt, og jeg har ikke indikasjoner på at det er grunn til å endre på det opplegget som Stortinget har vedtatt.

S p ø r s m å l 2 9

Asmund Kristoffersen (A): Jeg skal få stille helseministeren følgende spørsmål:

«Gjennom media er det blitt kjent at Senter for barne- og ungdomspsykiatri legger ned sitt tilbud til barn og ungdom med alvorlige spiseforstyrrelser og at inneliggende pasienter med tvingende nødvendig behov for behandling skal tvangsutskrives. Dette behandlingstilbudet gjelder pasienter med de mest alvorlige symptomer.

Hva er årsaken til at dette behandlingsopplegget legges ned, og hva kan statsråden gjøre for å opprettholde et helt nødvendig tilbud?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Mandag 28. februar d.å. besluttet Barne- og familieetaten i Oslo kommune å foreta en midlertidig stengning og inntaksstopp ved en døgnavdeling ved Senter for barne- og ungdomspsykiatri.

Straks jeg ble kjent med beslutningen, bad jeg fylkeslegen i Oslo om å undersøke hvorvidt de utskrevne pasientene får en forsvarlig oppfølging og behandling. Departementet kontaktet også Oslo kommune og Statens helsetilsyn for å få opplysninger om den oppståtte situasjonen ved Senter for barne- og ungdomspsykiatri.

Sosial- og helsedepartementet har fått opplyst fra Oslo kommune at den midlertidige stengningen av en avdeling ved SBU skyldes en vanskelig personalsituasjon i tilknytning til behandlingen av en spesielt krevende pasient. Flere sykmeldinger kom i tillegg til noen allerede

ubesatte stillinger, slik at man ikke fant det forsvarlig å opprettholde døgnplassene. Ifølge Statens helsetilsyn var situasjonen ved avdelingen helt spesiell da den ble midlertidig stengt.

Det foreligger ikke planer om å nedlegge avdelingen eller behandlingstilbudet til ungdom med spiseforstyrrelser. Ifølge opplysninger Sosial- og helsedepartementet har innhentet hos Statens helsetilsyn, vil avdelingen bli åpnet igjen i løpet av et par uker eller så snart det er praktisk mulig å dekke avdelingens behov for døgnbemanning.

Stengningen av avdelingen er ikke gunstig for pasientene, men Sosial- og helsedepartementet har fått bekrefte fra fylkeslegen i Oslo og Statens helsetilsyn at alle pasientene som var innlagt ved avdelingen, får forsvarlig behandling andre steder.

La meg avslutningsvis kort nevne at Regjeringen nylig har vedtatt en strategi- og handlingsplan for å forebygge spiseproblemer og bedre tilbudet til mennesker som lider av spiseforstyrrelser. Denne planen vektlegger bl.a. betydningen av å styrke tilbudet til mennesker med spiseforstyrrelser innenfor rammen av det ordinære helse- tjenestetilbudet.

Asmund Kristoffersen (A): Vi vet at for pasienter med langtkomne spiseforstyrrelser er det vanskelig selv å komme seg ut av den situasjonen. Det er vanskelig for vennekretsen og kanskje for familie-kretsen å gjøre noe. Når jeg stiller dette spørsmålet, er det fordi jeg har en nagende følelse av at helsevesenet ikke alltid tar disse spørsmålene med det alvor som kreves. Jeg viser også til lignende planlagte reduksjoner andre steder i landet.

Nå nevnte helseministeren tilsynsordningene, og det hadde jeg tenkt å spørre ministeren litt nærmere om. Er det slik at Helsetilsynet og fylkeslegene har en systematisk oppfølging på dette området? Det er veldig lett å fokusere på andre, mer fysisk betonte former for lidelser. Hva er ministerens inntrykk av oppfølgingen?

Statsråd Dagfinn Høybråten: I forhold til den rene tilsynsoppgaven forutsetter jeg at Helsetilsynet her, som på andre områder, følger opp kravene til forsvarlighet i behandlingstilbudet.

Når det gjelder satsingen på psykisk helse, og innenfor det feltet satsingen på spiseforstyrrelser og tilbud til mennesker med spiseforstyrrelser, har vi opprettet egne stillinger hos alle fylkeslegene, som overfor kommunene og fylkeskommunene skal følge opp både at man har planer, og at man gjennomfører planene med de øremerkede midler som opptrappingsplanen for psykisk helse stiller til rådighet. Jeg mener at sentrale myndigheter på dette punkt faktisk har gitt fylkeslegene helt spesielle ressurser for nettopp å følge opp at vi på dette området nå får den opptrappingen som vi burde hatt for mange år siden.

S p ø r s m å l 3 0

Olav Gunnar Ballo (SV): «Under budsjettbehandlingen vedtok Stortinget følgende forslag fra sosialkomiteen: «Stortinget ber Regjeringen, inntil akuttmeldingen er

behandlet, om å bidra til at sykestuer som innehar akuttberedskap, kan opprettholde driften.»

På hvilken måte har Regjeringen fulgt opp dette vedtaket?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Sykestuene tilhører fylkeskommunenes ansvarsområde og er i sykehusloven definert som

«medisinsk institusjon som gir pasienter opphold for å undersøke om innleggelse i sykehus bør finne sted, eller for enklere behandling som ikke hensiktsmessig kan foretas i den sykes hjem, men som ikke gjør innleggelse i sykehus nødvendig».

Sykestuefunksjonen ligger i gråsonen mellom forvaltningsnivåene fylkeskommune og kommune, fordi de ivaretar funksjoner som delvis er en del av spesialisthelsetjenesten og delvis av primærhelsetjenesten.

Denne funksjonsfordelingen reiser spørsmål om ansvarsfordeling og finansiering, og er en av hovedårsakene til den drastiske reduksjonen i antall sykestuesenger de siste år. En annen årsak er å finne i sykehjemsreformen fra 1988, da ansvaret for somatiske sykehjem ble overført til kommunene. Dette førte til at fylkeskommunene ikke så behovet for drift av sykestuer i kommunene. Sykestuesengene ble i stedet omdefinert til sykehjem og innlemmet i den ordinære kommunale sykehjemsdriften. I en del kommuner, og spesielt i Finnmark, ønsket man imidlertid å opprettholde sykestuene.

Etter min oppfatning vil økt bruk av sykestuer kunne avlaste sykehusene for funksjoner som både kan ivaretas rimeligere og på en mer hensiktsmessig måte. Det er ikke ønskelig at pasienter som kan få et helsemessig forsvarlig tilbud som samtidig er samfunnsøkonomisk lønnsomt, får et dårligere tilbud på grunn av finansieringsordningene.

Sykestuene er mangfoldige både når det gjelder organisering og når det gjelder hvilke pasienter som behandles. Noen drives av primærhelsetjenesten, mens andre ivaretar klare sykehusoppgaver. Et eksempel på det siste er Hallingdal Sjukestugu som drives som en avdeling ved Ringerike sykehus. Sistnevnte har for 1999 fått godkjent ISF-refusjon mot tilsvarende trekk i fylkeskommunens ramme. Departementet er i ferd med å utrede muligheten for å inkludere de sykestuer som utfører spesialisthelsetjenester, og er en del av fylkeskommunens helseplaner i ISF-ordningen. Jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med neste års budsjett.

Regjeringen nedsatte i forrige uke et utvalg under ledelse av fylkesrådmann Tor Berge, som skal utrede en mer fleksibel og brukervennlig spesialisthelsetjeneste. Bakgrunnen for dette utvalget er bl.a. de gråsoner som oppstår i finansieringsordninger når spesialisthelsetjenesten flyttes ut av sykehusene og inn i primærhelsetjenesten. Av mandatet går det frem at utvalget skal analysere konsekvenser av ulike finansieringsordninger og komme med nye forslag til løsninger. Dette vil også omfatte fremtidig finansiering av sykestuefunksjoner.

Jeg er kjent med at Finnmark fylkeskommune har vedtatt å opprettholde driften av sykestuene i 2000 på

samme nivå som i 1999. Det har heller ikke skjedd endringer i driften av sykestuene andre steder i landet. På denne bakgrunn har jeg ikke sett behovet for å gripe inn i sykestuedriften så langt.

Jeg vil derimot invitere Stortinget til å drøfte ulike finansieringsmodeller i den akuttmeldingen som Stortinget får til behandling i vår.

For øvrig vil finansieringen av de små sykestuene som er sterkt integrert i sykehjem, måtte ses i sammenheng med den fremtidige finansieringen av disse. Rapporten som omhandler sykehjemsfinansiering, er nå på høring, og vil senere bli presentert for Stortinget.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg takker statsråden for svaret.

Flere undersøkelser har vist at en god del av det belegget man nå har ved sykehus, utgjøres av pasienter som ellers kunne ha vært behandlet i hjemkommunen hvis man bare hadde hatt et eller annet behandlingstilbud der som erstatning for sykehus. Her kommer jo sykestuene nettopp inn som et alternativ. Samtidig ser man at i fylkeskommunene, med den trange økonomien de har, blir sykestuene generelt salderingspost.

Man skulle tro at det totalt sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv var tjenlig at man stimulerte ikke bare til å bevare de sykestueplassene man har, men, forutsatt at de brukes riktig, også til en videreutvikling av den typen modelltenkning.

Ser helseministeren for seg mulige framtidige finansieringsordninger som gjør at man kommer ut av det dilemmaet man er i nå, nemlig at fylkeskommunene ikke ser seg tjent med videreutvikling når det gjelder sykestuene, som dermed blir en salderingspost i budsjettet?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det ligger i det svaret jeg allerede har gitt, at spørsmålet om finansieringsordningene for denne type – skal vi kalle det – halvannenlinjetjeneste i høyeste grad står på dagsordenen. Stortinget vil få anledning til å drøfte det først i forbindelse med akuttmeldingen.

Det ligger også i det initiativet jeg har tatt til opprettelse av det utvalget som jeg nevnte, at jeg er sterkt opptatt av at vi har systemer som er egnet til å fange opp de desentraliserende tendenser i medisinen, det som gjør at behandling kan foregå på et lavere nivå enn det man kanskje tradisjonelt har forutsatt. I dag har vi systemer som i stor grad stenger for den type dynamikk, og de stengsle-ene er jeg opptatt av å identifisere gjennom dette utvalgsarbeidet.

Når det gjelder konkrete finansieringsmodeller, vil jeg få komme tilbake til det i den varslede meldingen, men jeg kan nevne at det om kort tid skal være et møte med representanter for Alta kommune og Finnmark fylkeskommune om dette.

S p ø r s m å l 3 1

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2000 vedtok Stortinget å øke bevilgningen til opptreningsinstitusjonene med 20 mill. kroner utover det som var foreslått fra Regjeringen. Dette ble gjort for å øke kurpengesatsen, slik at økninger i egenandelene skulle unngås. Ifølge de opplysninger jeg har fått, er nye kurpengesatser ennå ikke innført.

Hva er årsaken til at Stortingets vedtak ikke er iverksatt?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Som det går fram av Budsjett-innst. S. nr. 11 for 1999-2000, foreslo sosialkomiteens flertall at bidragssatsen for opptreningsinstitusjoner Gruppe 1 skulle være 631 kr og for Gruppe 2 496 kr. Jeg antar at opptreningsinstitusjonene er kjent med dette.

Departementet har meddelt Rikstrygdeverket Stortingets vedtak for oppfølging. Etter det jeg kjenner til, er melding til trygdekontorene nå under utsending.

Bidragssatsen er gjeldende fra 1. januar 2000. Selv om det kan ta noe tid fra Stortinget har fattet vedtak til trygdekontorene har fått melding fra Rikstrygdeverket om endring i bidragssatsene, vil satsene gjelde fra den tid Stortinget har bestemt. Oppgjørskontorene vil sørge for at riktig bidragssats for 2000 utbetales.

Opptreningsinstitusjonene er som kjent i hovedsak private institusjoner, og departementet godkjenner ikke budsjettene for disse. Departementet har følgelig heller ikke oversikt over egenandeler ved den enkelte institusjon til enhver tid. Jeg forutsetter imidlertid, som Stortinget gjorde, at denne økningen bidrar til at egenandelene ikke økes.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for å høre at dette nå er i gang, for opptreningsinstitusjonene sliter for å få endene til å møtes. Det er noe man er kjent med.

En del av denne påplussingen ble jo finansiert ved å øke egenandelene for ortopediske pasienter fra 100 kr til 125 kr pr. døgn. Jeg har merket meg at denne økningen for lengst er iverksatt fra departementets side, mens den delen av vedtaket som begrenser de høyeste egenandelene, fortsatt ikke er iverksatt. Jeg er derfor glad for å høre det statsråden sier, men jeg har i tillegg lyst til å spørre: Hva er grunnen til at innkreving og utbetaling ikke kan skje mer parallelt enn det som nå er tilfellet?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det sentrale må jo være at satsene iverksettes fra den dato Stortinget har bestemt, og det blir gjort. Departementet påla Rikstrygdeverket dette i et brev av 27. januar i år.

Det er så en teknisk prosess med å formidle denne informasjonen ut til landets trygdekontorer. Men det at det tar noe tid, påvirker overhodet ikke det oppgjøret opptreningsinstitusjonene får. Det får de, som Stortinget har bestemt, med virkning fra 1. januar 2000, og det bør alle parter være fornøyd med.

S p ø r s m å l 3 2

Ranveig Frøiland (A): Eg skal få stilla følgjande spørsmål til olje- og energiministeren:

«Bergensklubben samarbeider med Latvia for å få bukt med dei store alkoholproblema som finst blant ungdom. Til dette arbeidet får dei støtte frå Utanriksdepartementet. Statoil sel alkohol på lovleg vis frå sine bensinstasjonar. Dersom Statoil sluttar å selja alkohol, vil tilgangen på alkohol bli redusert.

Vil statsråden ta initiativ ovafor Statoil for å få slutt på alkoholsalet?»

Statsråd Marit Arnstad: Statoil driver bensinstasjoner med et bredt vareassortement i mange land. Vareassortementet avhenger av en forretningsmessig vurdering og av de lover og regler som ligger til grunn i de land Statoil har virksomhet. Blant annet ved bensinstasjonene i Latvia selger Statoil alkoholholdige varer. På grunn av stor oppmerksomhet har departementet bedt Statoil om å få en nærmere redegjørelse om salg av alkohol fra selskapets bensinstasjoner i Latvia.

Statoil skriver i sin redegjørelse at det ikke er statsmonopol på omsetning av alkohol i Latvia, og dette medfører at alkohol omsettes gjennom en rekke ulike kanaler. Blant annet omsettes alkohol i dagligvareforretninger og også på bensinstasjoner. Statoil er av den oppfatning at selskapets salg representerer noe av det mer kontrollerte på dette området. Prisnivået er forholdsvis høyt i forhold til andre utvalg av alkohol.

Som statsråd legger jeg til grunn at det er Statoils styre og administrasjon som har ansvar for å innrette selskapets forretningsmessige virksomhet slik at den er i samsvar med Statoils etiske retningslinjer. Regjeringen må forholde seg til at Statoil driver sin internasjonale virksomhet i henhold til de lover og regler som gjelder i de enkelte land der selskapet er etablert. Jet finner derfor ikke grunnlag for å ta noe ytterligere initiativ overfor Statoil i denne saken.

Ranveig Frøiland (A): Først vil eg seia at eg synest det er trist at ikkje Statoil kan vera litt meir aktiv i forhold til dei store problema som er i Latvia når det gjeld ungdom og rusmisbruk.

Eg forstår sjølvstilt veldig godt at statsråden ikkje kan instruera Statoil, for Statoil må jo gjera det som dei meiner er riktig. Men eg vil utfordra statsråden til endå ein gong å ta kontakt med styret i Statoil, for det er, som statsråden seier, styret som må handtera alle spørsmål òg i forhold til kva som er etisk forsvarleg – eg skal ikkje seia moralsk forsvarleg, men dei har iallfall eit ansvar, føler eg, for å gjera det.

Eg vil spørja statsråden om ho vil ta kontakt med styret i Statoil når det gjeld denne saka.

Statsråd Marit Arnstad: Jeg har som sagt bedt om en redegjørelse fra Statoil omkring dette spørsmålet. Det er etter min mening Statoils eget ansvar å vurdere sin

virksomhet etter de etiske retningslinjer som finnes i selskapet.

La meg få lov til å nevne at det ikke bare i Latvia, men også i Danmark, Russland, Polen og Estland finnes nasjonale regelverk som gir anledning til salg av alkohol fra bensinstasjoner. Jeg finner ikke at eieren som eier kan gå inn i denne problematikken. Det må være ryddige forhold mellom eier og selskap når det gjelder denne saken.

Jeg har lest i Bergensavisen at Ranveig Frøiland mener at statsråden burde presse selskapet. Det synes jeg høres merkelig ut. Jeg spør meg sjøl om Arbeiderpartiet som parti virkelig stiller seg bak en holdning der en som eier skal si til Statoil at dette må de slutte med. I tilfelle er det en helt ny kurs fra Arbeiderpartiets side som det ville vært interessant å se de bredere virkningene av, og som jeg sjølsagt skal legge meg på minne.

Presidenten: Spørsmålene 33 og 34 er besvart tidligere.

S p ø r s m å l 3 5

Lodve Solholm (Frp): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til miljøvernministeren:

«I noen kommuner opplever nå beboere langs villa-veier at kommunen overfører ansvaret for veien fra kommunen og til beboerne. Dette medfører at det er beboerne som må ta kostnadene med vedlikehold og ikke kommunen, slik det tidligere har vært. Dette kan tyde på at kommunene bruker sin omreguleringsmyndighet til å slippe unna plagsomme utgifter. I mange boligområder skaper dette også konfliktsituasjoner mellom naboer.

Er statsråden enig i at dette er en uheldig utvikling?»

Statsråd Guro Fjellanger: Spørsmålet om hvem som har drifts- og vedlikeholdsansvaret for en vei, følger av bestemmelsene i veiloven. For kommunale veier er det kommunen som har dette ansvaret. Kommunen kan fatte vedtak om at en vei skal nedlegges som kommunal vei. Slike vedtak fattes gjerne i forbindelse med utarbeidelse av planer etter plan- og bygningsloven fordi det kommer fram at veien ikke lenger skal ha en funksjon som offentlig vei. Eksempel på dette er at den skal tjene som adkomst for et begrenset antall eiendommer. Det vil da også være riktig å overføre vedlikeholdsansvaret til de eiendommene som er brukere av veien.

Det ligger innenfor kommunens oppgaver etter veilov og plan- og bygningslov fortløpende å vurdere hvilke veier som har en slik funksjon at de bør omfattes av det kommunale veinettet.

Dersom kommunen regulerer en vei med klare offentlige funksjoner til adkomst for flere eiendommer eller privat vei, vil reguleringsvedtaket kunne overprøves av fylkesmannen. Departementet er ikke kjent med saker hvor reguleringsplan er misbrukt på denne måten.

Lodve Solholm (Frp): Eg takkar statsråden for svaret, men ho svarte jo ikkje på spørsmålet. Eg spurde om statsråden er enig i at dette er ei uheldig utvikling. Slik

svaret var, må eg tolke det slik at ho ikkje synest at dette er ei uheldig utvikling.

Det ein skal vere klar over, er at i dei fleste tilfella har bebuarane betalt kommunen refusjon for tekniske anlegg, og dei betaler årleg veg-, vann- og kloakkavgifter. Dette er også offentlege bustadfelt, som ofte – iallfall på landsbygda – kan oppfattast som sosial bustadbygging der folk ikkje har råd til å gå inn i eit privat byggjefelt på denne måten. At det ikkje har vore så mange klager, trur eg faktisk har samanheng med at mange kjenner ei form for avmakt. Det er nok av døme, det er til og med døme på at det er eit skilje innafor eitt og same bustadfelt, og då blir det ikkje semje mellom naboane. Men eg tolkar det slik at statsråden ikkje synest at dette er ei uheldig utvikling.

Statsråd Guro Fjellanger: Hvis kommunen overfører veier som også har en offentlig funksjon, mener jeg at det er en uheldig utvikling. Som jeg sa i mitt første svar, har man da muligheten til å klage den type avgjørelser inn for fylkesmannen.

Ellers mener jeg at det bør være et viktig prinsipp at spørsmål skal avgjøres så nær som mulig dem de angår, og i de aller fleste sammenhenger vil det være fornuftig at dette er vedtak som fattes på kommunalt plan.

S p ø r s m å l 3 6

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Fylkesmannen i Østfold vil reise 430 kilometer med strømgjerder til 10 mill. kroner for å holde ulvene unna Østfoldgårder med bufe.

Hva synes statsråden om et så stort og alvorlig naturinngrep, der det settes opp kilometervis av barrierer med strøm?»

Statsråd Guro Fjellanger: Fylkesmannen i Østfold har vurdert ulike tiltak for å forebygge at store rovdyr gjør skade på husdyr. I et brev til Direktoratet for naturforvaltning har fylkesmannen tatt utgangspunkt i gjerding med rovviltsikkert gjerde. Fylkesmannen har redegjort for gjerdebehov i et ulverevir vest for Glomma, og det er gjort et kostnadsoverslag. Ved beskrivelsen av gjerdebehovet skiller fylkesmannen mellom basisgjerde knyttet til ordinær beiting, tilleggsgerde for å hindre rovdyr der det ellers ikke er gjerdebehov og sikring av eksisterende gjerder mot rovdyr.

Østfold er et fylke med store kulturlandskapsarealer, og husdyrholdet i fylket er i det vesentlige allerede inngjerdet. Materialet fra fylkesmannen viser at det i det aktuelle området er behov for 70 km med tilleggsgerder mot rovdyr der det ellers ikke er gjerdebehov – dette for å lage hindringer der en tidligere har basert seg på naturlig stengsel. Områdene som det kan være aktuelt å sikre mot store rovdyr, vil i det alt vesentlige være innmark. Innmark er ikke åpen for friluftsliv og allmenn ferdsel i sommerhalvåret.

Jeg mener det er viktig å legge til rette for forebyggende tiltak i rovviltforvaltningen, og har merket meg fylkesmannens forslag om rovviltsikkert gjerde. Forslaget er nå til vurdering i Direktoratet for naturforvaltning.

Når det gjelder eventuelle negative virkninger i form av naturinngrep, legger jeg vekt på at det i hovedsak søkes om midler til oppjustering av eksisterende gjerder på innmark eller allerede inngjerdede utmarksbeiter. Jeg legger også vekt på at bruken av gjerder i slike tilfeller skal ivareta ulike behov, som å holde bufe inne og rovdyr ute – og være til minst mulig hinder for annen aktivitet. Dette er også sider ved denne saken som direktoratet vil vurdere når søknaden skal behandles.

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Å gjerde rovdyr ute lar seg etter min mening ikke gjøre i praksis. Denne skepsisen deler også skogbrukssjefen i Rakkestad kommune, jeger- og fiskerforeningen og viltneimnda.

Prosjektet vil mest sannsynlig føre til en rekke tragedier for annet vilt, nemlig hjort og elg, som er avhengig av sine faste trekkruiter.

Dersom tiltaket mot formodning skulle bli vellykket og man unngår konflikt mellom sau og ulv, vil ulven sannsynligvis trekke inn i andre områder med mer mat, dvs. mer sau. Vil da statsråden fortsette sin inngjerdingspolitikk i andre områder i norsk uberørt natur?

Statsråd Guro Fjellanger: Representanten hevdet at det ikke lar seg gjøre å gjerde rovdyr ute. Til det er det å si at der har man ulike erfaringer, og at det er viktig å trekke på de erfaringene vi har så langt hvor dette har vist seg å være vellykket.

Det er helt riktig at det alltid vil kunne være en potensiell konflikt mellom rovvilt og sau på beite. Det er en konflikt som også rovviltmeldingen tar opp, og der Stortinget har konkludert med at det ikke skal føre til at vi likevel utrydder de fire store rovdynene.

Som jeg allerede sa i mitt første svar, snakker vi ikke her i første rekke om gjerder i uberørt natur, men først og fremst om opprustning av allerede eksisterende gjerder rundt innmark.

I det videre arbeidet med å dempe konfliktene mellom sauehold og rovvilt er det viktig å ha en rekke ulike tiltak, og gjerdning, gjeting og ettersyn vil være noen av dem.

S p ø r s m å l 37

Ranveig Frøiland (A): Eg vil stilla følgjande spørsmål til miljøvernministeren:

«Askøy kommune har pålagt NRK å riva dei rustne 150 meter høge radiomastene på Erdal snarast. Naboane som bur i bustadfeltet, fryktar at dei rustne konstruksjonane kan falla ned og føra til store skadar på menneske og

bustader. NRK vil gjerne riva mastene, men har fått avslag av di Riksantikvaren har varsla fredning.

Kva kan statsråden gjera for at rivingsvedtaket til Askøy kan gjennomførast før det skjer ei ulukke?»

Statsråd Guro Fjellanger: Riksantikvaren har utarbeidet et forslag om fredning av Bergen kringkaster på Erdal i Askøy kommune. Fredningsforslaget har vært ute til offentlig ettersyn og er nylig oversendt Askøy kommune til behandling. Denne høringsrunden er en del av fredningsprosessen etter kulturminneloven, og har som siktemål nettopp å avdekke og sikre en forsvarlig vurdering av den type motstridende hensyn som er tatt opp i spørsmålet fra representanten Ranveig Frøiland. Som følge av at fredningssaken kan komme til Miljøverndepartementet for endelig avklaring, finner jeg det ikke naturlig å gå mer detaljert inn på disse problemstillingene nå.

Uten å foregripe utfallet av selve fredningssaken finner jeg likevel grunn til å bemerke følgende: Av tilstandsvurderingen som er utarbeidet for NRK, fremgår det at mastene bør tas ned for rehabilitering. Riksantikvarens primære ønske er at mastene blir stående mens vedlikeholdsarbeid utføres. Derfor mener Riksantikvaren at det bør gjennomføres materialtekniske analyser for å vurdere sikkerhetsaspektene. Dette innebærer at Riksantikvaren ikke anser en demontering av mastene som uforenlig med verneinteressene, dersom dette viser seg å være nødvendig for å gjennomføre vedlikeholdet.

NRK har tatt kontakt med Miljøverndepartementet i forbindelse med Askøy kommunes vedtak om at mastene må tas ned. Jeg vil derfor sørge for at Riksantikvaren tar snarlig kontakt med NRK for å avklare hvordan saken kan følges opp videre, både med hensyn til de sikkerhetsmessige og de antikvariske sidene ved saken.

Ranveig Frøiland (A): For meg er det tryggleiken som er viktig for folk som bur der, at dei ikkje skal føla at dei lever så utrygt som dei har gjort til no fordi desse 150 meter store mastene rustnar. Det er litt av ein situasjon som kan oppstå dersom dei dett ned. Eg har sjølv sagt full forståing for at statsråden ikkje kan gripa inn i ein prosess som går på fredning. Men det statsråden seier ho vil gjera, ber eg inderleg om at ho gjer snarast, og at ho deretter tar kontakt med Riksantikvaren slik at ein kan få på plass desse tinga og ikkje sit og ventar på kvarandre, for påstanden her er jo at Riksantikvaren har vore med og trenert saka i mange år og ikkje fått ho fram. Det må vi ikkje sitja og sjå på skjer.

Men når ein skal freda noko slikt – eg skal ikkje ta stilling til fredingsspørsmålet – er det ikkje nokon realisme i vurderingane av kva som bør fredast? Her er det ein kostnad på 30 mill. kr som skal til for å freda desse mastene. Bør ein ikkje begynna å vurdere kva det er som er viktig å freda, før ein står bombastisk på at her skal det fredast og ikkje takast omsyn til kva situasjonen er både for folk og for NRK?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg ta det siste først. Vurdering av hva som bør fredes, skal selvsagt allerede

være foretatt – og er også gjort det – av kulturminnemyndighetene, selv om saken fremdeles kan komme som klage til meg.

Jeg er helt enig med representanten i at sikkerheten er viktig, og det skulle bare mangle! Alle har en interesse av og et ansvar for å finne fram til løsninger som ikke går på bekostning av sikkerheten.

Når jeg i mitt første svar antydet at jeg vil ta initiativ til et møte mellom NRK og Riksantikvaren, kan jeg berolige representanten Frøiland med at det også er i min interesse at det skal skje så fort som mulig, og at det ikke trekker ut i tid.

S p ø r s m å l 3 8

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Departementet har utarbeidet retningslinjer vedrørende drift av søppelfyllplasser, hvor det blant annet stilles krav om tiltak mot fugl og bruk av fuglenett. Det viser seg imidlertid at disse krav blir tolket noe forskjellig fra fylke til fylke. Noen steder stilles det absolutte krav, mens andre steder er en mer lempelig med kravene.

Hva vil statsråden gjøre for at vi kan få en felles og forhåpentligvis mer lempelig holdning til dette over hele landet?»

Statsråd Guro Fjellanger: Det er fylkesmennene som har fått delegert myndighet til å fastsette vilkår for konsesjoner til fyllplasser etter forurensningsloven. Statens forurensningstilsyn har på sin side i 1994 fastsatt retningslinjer for hvordan konsesjonene skal utformes. I disse retningslinjene fra SFT til fylkesmennene er det sagt at det skal være et program for bekjemping av skadedyr. Tiltakene skal sikre at organismer i avfallet som legges på deponier, ikke spres til omgivelsene, enten det er spredning via rotter, fugler eller insekter. Fuglenett er nevnt som et aktuelt tiltak, men det er opp til hver enkelt fylkesmann å avgjøre om dette er nødvendig på det enkelte deponi ut fra omfanget av skadedyrproblemet. Det er altså ikke stilt noe generelt krav om fuglenett fra sentrale miljømyndigheters side.

Krav om utsortering av matavfall og bedre tildekking av avfallet har ellers redusert problemet med skadedyr og fugler på mange deponier i de senere år. Mange steder er det ikke behov for fuglenett. Jeg finner det naturlig at det er fylkesmannen som vurderer behovet ut fra de lokale miljøproblemer som fyllplassen fører til.

Jeg vil ellers nevne at det er vedtatt et nytt EU-direktiv for fyllplasser som skal gjennomføres i Norge. Gjennomføringen vil medføre at det vedtas en egen forskrift for fyllplasser med mer standardiserte krav. SFT er nå i ferd med å forberede en slik forskrift og vil på vanlig måte sende denne på høring til berørte parter.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg synes langt på vei var positivt. Bakgrunnen for mitt spørsmål er den forskjellige behandlingspraksis som utøves ved fylkesmannens miljøvernavdelinger i

henholdsvis Nord-Trøndelag og Rogaland. I førstnevnte fylke vises det en viss fleksibilitet bl.a. ved at Stjørdalen avfallsplass ikke lenger får krav om fuglenett, ved at det gjennomføres alternative tiltak for fuglebekjempelse. I Rogaland derimot vises det en svært steil holdning til dette spørsmålet, og et eksempel på dette er Borgaredalen fyllplass i Karmøy kommune, der en blir pålagt fuglenett til tross for at det er planlagt å bygge tak over komposteringsanlegget, og til tross for at hubro hekker innenfor fyllplassområdet. Vil statsråden konkret ta initiativ overfor fylkesmannen i Rogaland slik at det også her kan utøves et fornuftig skjønn, slik at kommunene ikke blir pålagt skyhøye unødvendige ekstrautgifter? Som jeg viste til fra Karmøy, vil et fuglenett her også ha svært negativ innvirkning på faunaen.

Statsråd Guro Fjellanger: I dette spørsmålet er jeg enig i at en viss standardisering er fornuftig, og det vil også følge av den jobben som nå gjøres i forbindelse med EU-direktivet. Likevel tror jeg det er viktig at vi fremdeles har et stort rom for lokale variasjoner, fordi det er lokale variasjoner i forholdene rundt fyllplassene og i hvor stor grad f.eks. skadedyr er et problem. Det er også store lokale variasjoner når det gjelder hva slags tiltak man setter i verk. Noen steder er man f.eks. langt flinkere til å sortere ut husholdningsavfallet enn det man er andre steder, noe som gjør at problemet kan minskes på den måten.

Med de opplysningene jeg har foreløpig, ser jeg ingen grunn til å ta kontakt med fylkesmannen i Rogaland i den forstand at vi ønsker en klarere standardisering enn det vi har i dag. Men jeg vil selvsagt ha en løpende vurdering av om ordningene fungerer tilfredsstillende, og ta kontakt hvis jeg finner det nødvendig.

S p ø r s m å l 3 9

Lodve Solholm (Frp): Eg tillèt meg å stille kulturministeren følgende spørsmål:

«I dag er det, så vidt jeg har forstått, Statens kartverk med hjelp av Statens navnekonstulenter som fastsetter stedsnavn her i landet.

Er ikke dette en sak som naturlig burde tilligge den enkelte kommune?»

Statsråd Åslaug Marie Haga: La meg først si litt om saksgangen i stedsnavnsaker. I henhold til § 6 andre til fjerde ledd i lov av 18. mai 1990 nr. 11 om stadnamn fastsettes skrivemåten av stedsnavn av følgende instanser:

- Kommunestyret eller den det gir fullmakt, gjør vedtak om skrivemåten av navn på kommunale gater, veier, parker, torg, bydeler, boligfelt, anlegg mv. Kommunen velger også hvilket navn som skal brukes ved ny navnetting.
- Fylkestinget eller den det gir fullmakt, fastsetter skrivemåten for navn på fylkeskommunale veier, anlegg o.l.
- Vedkommende statsorgan fastsetter skrivemåten for navn på statlige administrative områder, anlegg o.l. når ikke annet er fastsatt i lov eller forskrift.

- Statens kartverk gjør vedtak om skrivemåten av andre stedsnavn. Dette vil særlig si naturnavn og bruksnavn som ikke skal fastsettes av eieren etter § 5 første ledd. Statens kartverk har delegert stedsnavnsakene til fylkeskartkontorene.
- Etter § 8 kan offentlige organ o.l., eier/fester av bruk og lokale organisasjoner med særlig tilknytning til stedsnavnet, klage på vedtak. Klagesaker behandles av en klagenemnd oppnevnt av Kulturdepartementet
- Etter § 7 første ledd har kommunen rett til å uttale seg for det blir gjort vedtak om skrivemåten av stedsnavn i kommunen. Det samme har lokale organisasjoner med særlig tilknytning til navnet.

Stedsnavnloven omfatter ikke valg av navn, bare fastsetting av skrivemåte og bruk av flerspråklige navn.

Ett av formålene med stedsnavnloven er et enhetlig navneverk, der en ved fastsetting av skriftformer tar utgangspunkt i den lokale uttalen, men velger de hoved- eller sideformer i den ene eller begge målformene som passer best med uttalen på stedet. Disse hovedprinsippene ble utdypet i proposisjonen og forskriften til loven.

Vedtaksretten etter loven er altså fordelt på mange instanser, og kommunene er en av dem. Nå er det imidlertid slik at ikke alle kommuner har samme syn på hvordan skrivemåten av navn skal være. Noen ønsker seg en mest mulig dialektnær skrivemåte, andre ønsker i stor grad å nærme seg skriftformene, med mange mellomstandpunkter, og dette er en av årsakene til uoverensstemmelser som vi kan oppleve.

Stedsnavn er svært viktige for vår identitet og hele vår kulturhistorie. Den store lokale interessen er derfor naturlig og riktig. Stedsnavn er også språklige kulturspor av stor betydning for hele nasjonen. Et overordnet regelverk er derfor nødvendig.

Jeg er kjent med at det i de årene loven har virket, har vært misnøye med flere sider av regelverket og praktiseringen av dette. En arbeidsgruppe er nå i ferd med å evaluere hvordan loven og forskriftene har fungert i praksis. Når denne rapporten er overlevert departementet, noe som vil skje i løpet av våren, vil vi ta stilling til hvilke endringer som eventuelt vil være nødvendige for at regelverket skal kunne fungere på en tilfredsstillende måte.

Lodve Solholm (Frp): Eg takkar statsråden for svaret. Siste delen av svaret hennar var jo positivt, og eg håpar at Stortinget også kan få ha ei meining om dette. Men det som er problemet, er at det er Statens kartverk, som kjem utanfrå, og som har konsulentar som kanskje ikkje eingong har vakse opp i nærleiken av det fylket eller den kommunen der stadnamnet skal bestemast, som trær ned over kommunen og befolkninga stadnamn som ikkje er i samsvar med folkemeininga.

No har eg budd ca. 30 år av mitt liv på Sunnmøre, og eg har knapt nok høyrte nokon som har sagt Ørsneset om Aursneset i Sykkylven kommune, men likevel har desse byråkratane bestemt at namnet på ferjeleiet, som vi kallar Aursneset, skal vere Ørsneset – stikk i strid med folkemeininga og stikk i strid med uttalen, som også statsrå-

den var inne på. Vile det ikkje vere riktigare at kommunen fekk dette ansvaret?

Statsråd Åslaug Marie Haga: La meg si at det i utgangspunktet er veldig bra at folk engasjerer seg i disse sakene, og vi må selvsagt tilstrebe at det blir gitt stedsnavn som folk kjenner igjen, og som gir mening for lokalbefolkningen. Det må selvsagt være utgangspunktet. Så er det som sagt et regelverk som ligger i bunnen, som vi er kjent med at det har vært reist kritikk mot. Det er nettopp derfor vi har nedsatt denne arbeidsgruppen som skal gå igjennom prosessene slik at vi kan få klarlagt nærmere hvor problemene ligger i forhold til forvaltningen av loven. Vi må ta saken derfra.

Jeg håper det vil være tilfredsstillende at det er erkjent at det her ligger noen problemer, og vi ønsker å se nærmere på dem.

S p ø r s m å l 4 0

Fra Steinar Bastesen til fiskeriministeren:

«I forbindelse med avviklingen av loddefisket har det vist seg vanskelig for landanleggene å få solgt sine produkter til Japan til akseptable priser. Det verserer bastante rykter om at ombordproduserende fartøyer presser markedet ved å gi løfter om store overvekter til importørene i Japan. Disse ryktene er svært uheldige og bør avkreftes eller verifiseres, og nødvendige tiltak må iverksettes.

Hva vil statsråden gjøre med dette problemet?»

S p ø r s m å l 4 1

Fra Steinar Bastesen til fiskeriministeren:

«Behovet for utbygging av fiskerihavner er stort, og de bevilgninger som er foreslått, strekker ikke til. Tilskudd til utbygging av fiskerihavner forutsetter egenandel fra kommunen eller private. Slike anlegg planlegges derfor ikke større enn behovet tilsier, og nytte-kosteffekten er derfor stor. Omdisponering og kutt i midlene har redusert utbyggingstakten, og anlegg som er igangsatt må stoppes.

Hva vil statsråden gjøre for at denne utviklinga snus i positiv retning?»

Presidenten: Disse spørsmålene er utsatt.

S p ø r s m å l 4 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øystein Hedstrøm til fiskeriministeren, vil bli besvart av kulturministeren på vegne av fiskeriministeren.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til kulturministeren på vegne av fiskeriministeren:

«Ressurstilgangen på fisk i de østre delene av Oslofjorden har utviklet seg i svært negativ retning de senere år. Samtidig har selbestanden i dette området økt sterkt. Fellingstillatelse på 10-15 dyr monner lite når Oslofjor-

den Fiskarlag i sin bestandsregistrering anslår den totale bestanden i dette området til 2000 sel.

Vil statsråden vurdere en økning av fellingskvoten for neste år?»

Statsråd Åslaug Marie Haga: Jeg vil først vise til at kvote for fangst av sel på norskekysten fastsettes for ett år av gangen, videre at slik kvote fastsettes på bakgrunn av vitenskapelige anbefalinger.

Til grunn for Havforskningsinstituttets anbefalinger for inneværende år ligger resultater fra instituttets overvåking av kystsel med ny tellemetode som er utviklet i løpet av en femårsperiode. På landsbasis ligger de nye tellingene generelt høyere for havert og steinkobbe enn de bestandsanslag som ble lagt til grunn for kvotefastsettelse i 1999. Økningen i bestandsanslagene skyldes en kombinasjon av mer presis tellemetode og faktisk vekst i bestandene.

Når det gjelder Østfold, er imidlertid bestanden av kystsel anslått til å bestå av 176 havert, mot 300 dyr som ble lagt til grunn ved kvotefastsettelse for 1999. Det er nå registrert ca. 210 steinkobber med fast tilhold i Ytre Oslofjord. På denne bakgrunn er det fastsatt en kvote på ti steinkobber for felling i Østfold i 2000. Fiskeridepartementet er kjent med Oslofjorden Fiskarlags bestandsvurdering. Steinkobbene i Ytre Oslofjord representerer nordgrensen av en mye større bestand langs kysten av Bohuslän. Denne bestanden teller ca. 3 000 dyr, og det er ikke urimelig at deler av denne bestanden i perioder befinner seg på norsk side av grensen i tråd med Fiskarlagets anslag. Fiskeridepartementet har likevel lagt til grunn de anbefalinger som er gitt fra Havforskningsinstituttet, og som knytter seg til den delen av bestanden som har regelmessig opphold i norske farvann.

For 2000 er det for øvrig åpnet for at Fiskeridirektoratet kan fastsette en generell økning av kvotene for steinkobbe med 30 pst. i forhold til forskernes anbefalinger i områder der man har registrert at steinkobben forårsaker særlige problemer for næringsvirksomhet.

Kvote for fangst av kystsel i 2001 vil bli vurdert i løpet av høsten, og da med utgangspunkt i anbefalinger fra våre faglige rådgivere i sjøpattedyrspørsmål. Fiskeridepartementet kan i dag derfor ikke ta stilling til en eventuell økning av neste års kvote.

Samtidig vil jeg understreke at det er et formål med forvaltningen av kystsel å sikre livskraftige selbestander, men at bestandene også kan reguleres ut fra økologiske og samfunnmessige hensyn.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg kan nevne at jeg selv i fjor sommer var ute med oppsynsskipene «Hugin» og «Munin», og jeg telte ca. 460 sel på den korte turen vi var ute i Ytre Oslofjord, ved Torbjørnskjær, før jeg gav opp tellingen. De er ofte ikke så lett å se når de bare stikker hodene over vannet i opprørt hav. Det er klart at her må man gå seriøst fram og det må være forskningsrapporter osv. som avgjør dette, men mitt personlige og noe subjektive inntrykk er at her er det en fjord som ikke er i økologisk balanse. De siste tre-fire år har de livløse områdene i Oslofjorden strukket seg lenger og lenger vestover og nordover i Ytre Oslofjord. Det er bekymringsfullt med stadig større utbredelse av fisketomme områder i Oslofjorden. Havforskningsinstituttet, Forskningsstasjonen Flødevigen, har innledet et samarbeid med forskere i de nordiske land for om mulig å kartlegge årsaken til denne situasjonen, finansiert med midler fra Nordisk Ministerråd.

Vil departementet ta et initiativ så man eventuelt kan forskutere nye midler – for det er et altfor lite beløp – eller bevilge tilleggsmidler slik at disse forskerne kan gjøre ferdig det arbeid som de har startet med?

Presidenten: Rett nok er det siste spørretimespørsmål, hr. Hedstrøm, men det er å gå for langt å tro at man kan strekke det til over kl. 15.

Øystein Hedstrøm (Frp): Det forstår jeg.

Statsråd Åslaug Marie Haga: Til det konkrete spørsmålet kan jeg opplyse at Fiskeridepartementet gjennom sitt arbeid i Nordisk Ministerråd vil arbeide for at dette prosjektet kan bli gjennomført innenfor en treårsperiode, med start i 2000. Jeg kan til orientering opplyse at Fiskeridepartementet har mottatt en søknad fra Oslofjorden Fiskarlag om midler til å iverksette umiddelbare undersøkelser angående den prekære ressursituasjonen i de østre deler av Oslofjorden.

Denne saken er nå til behandling i departementet. Dette vil vi imidlertid måtte se i sammenheng med det nordisk finansierte prosjektet.

Presidenten: Sak nr. 1 er dermed ferdigbehandlet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.40.